

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A.

S. d. u.
o

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 47
SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING MED FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRSKOTTERING
AV UNDERHÅLLSBIDRAG TILL BARN
UTOM ÄKTENSKAP M. FL.

AVGIVEN AV

1934 ÅRS BARNPENSIONERINGSSAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 3 6

Statens offentliga utredningar 1936

Kronologisk förteckning

1. Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. Heggström. 187 s. E.
2. Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. Norstedt. 55 s. U.
3. Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Marcus. 68 s. Jo.
4. Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. Marcus. 56 s. Ju.
5. Betänkande med förslag angående revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. Marcus. 397 s. Fi.
6. Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Beckman. 93 s. S.
7. Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. Tiden. viij, 99 s. Fi.
8. Ur socialiseringsens »europiska» idékrets. Tiden. viij, 210 s. Fi.
9. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. I. Tiden. iv, 206 s. Fi.
10. Statligt kaffemonopol. Marcus. 192 s. Fi.
11. Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 58*, 319 s. E.
12. Betänkande angående förlossningsvården och barnmorskeyisendet samt förebyggande mödra- och barnavård. Norstedt. 120 s. S.
13. Betänkande angående familjebeskattningen. Marcus. 147 s. Fi.
14. Betänkande angående dels planmässigt sparande och dels statliga bostättningslån. Norstedt. 55 s. S.
15. Betänkande angående moderskapspenning och mödrahljäl. Norstedt. 78 s. S.
16. Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. Heggström. 183 s. K.
17. Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. Norstedt. viij, 418 s. Ju.
18. Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. Marcus. viij, 308 s. Fi.
19. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skyddsskogar m. m. Marcus. 172 s. 1 karta. Jo.
20. Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Heggström. 54 s. K.
21. Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. Marcus. 274 s. 1 karta. S.
22. Den svenska sjöfartsnärings. Statistisk-ekonomisk undersökning. Norstedt. 111 s. H.
23. Betänkande angående åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns loppmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde föranledas m. m. Luleå, Länstryckeriet. 318 s. 1 bilaga. S.
24. Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och boutredning m. m. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Betänkande med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. Marcus. 163 s. Fi.
26. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen angående avstyckning m. m. Marcus. 79 s. Jo.
27. Angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar. Heggström. 185 s. H.
28. Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. Marcus. xxxj, 405 s. E.
29. Betänkande om socialstyrelsens organisation. Beckman. 151 s. S.
30. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. Marcus. 108 s. Jo.
31. Betänkande med utredning och förslag angående åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. Heggström. 164 s. E.
32. Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914—1935. Norstedt. 122 s. S.
33. Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanlagen. Marcus. 7 s. K.
34. Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Av S. Wicksell och T. Larsson. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson. ij, 381 s. E.
35. Promemoria angående ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. Marcus. 38 s. Fi.
36. Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, överarbetat av inom eklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xxiv, 98 s. E.
37. Utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. Norstedt. 53 s. Ju.
38. Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor. I. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga ävensom andra därmed sammanhängande författningar. Marcus. 202 s. Jo.
39. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att bereda ökade möjligheter för den mindre bemedlade befolkningen på landsbygden att förena småbruk med hemindustri, hantverk, hemslöjd, pälstdjuruppfödning m. m. Marcus. 97 s. Jo.
40. Betänkande med förslag till omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten. Heggström. 80 s. Jo.
41. Betänkande med förslag rörande förhandlingsordning för statstjänstemän. Norstedt. 153 s. K.
42. Betänkande med utredning och förslag rörande rikets ekonomiska kartläggning och därmed sammanhängande organisationsspörsmål angående rikets landkatteverk. Idun. 278 s. 7 kartbil. Jo.
43. 1935 års lotsverksakkunniga. Betänkande 2. Förslag till lotsförordning. Marcus. 112 s. H.
44. Betänkande med utredning och förslag angående sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna och främre Orienten. Heggström. 68 s. E.
45. Rationaliserings- och ersättningsfrågor i samband med ifrågasatt införande av statligt brännöljemonopol. Marcus. 95 s. Fi.
46. Betänkande angående sterilisering. Marcus. 80, 46* s. S.
47. Utredning med förslag rörande försökotering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl. Beckman. 87 s. S.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgavs utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 47
SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING MED FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRSKOTTERING

AV UNDERHÅLLSBIDRAG TILL BARN

UTOM ÄKTENSKAP M. FL.

AVGIVEN AV

1934 ÅRS BARNPENSIONERINGSSAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1936

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[2086 36]

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

1934 års barnpensioneringssakkunniga anmälde i sitt den 31 januari innevarande år avgivna betänkande med förslag till lag om barnbidrag, att de haade för avsikt att framdeles under året inkomma med utredning och förslag i återstående delar av det dem anförtrodda uppdraget, och då främst beträffande frågan om understödjande av barn, födda utom äktenskap.

De sakkunniga få i överensstämmelse härmed till Herr Statsrådet överlämna betänkande med förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn och till vissa i samband med detta förslag stående ändringar i det tidigare förslaget till lag om barnbidrag.

T. f. förste aktuarien hos pensionsstyrelsen E. G. Lindh har fortfarande varit de sakkunnigas sekreterare och verkställt de statistiska utredningar och kostnadsberäkningar, som erfordrats för förslagens utarbetande. Sedan numera assessorn i Svea hovrätt H. Zetterberg på ansökan entledigats från siitt förordnande som sekreterare, tillkallades adjungerade ledamoten i Svea hovrätt Olof Bergholtz att som sekreterare biträda de sakkunniga.

Det uppdrag, som lämnats de sakkunniga, skulle med avgivandet av föreliggande betänkande få anses fullgjort.

Stockholm den 18 november 1936.

BERNH. ERIKSSON

VIRA EKLUND HUGO ELLIOT OLIVIA NORDGREN

MÄRTA WIKSTRÖM

Erik Lindh Olof Bergholtz

INNEHÅLL.

	Sid.
<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet</i>	3
Förslag till Lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.....	5
Utkast till Ändring av förslaget till lag om barnbidrag.....	13
Kap. 1. Historik.....	15
Kap. 2. Den danska alimentationslagstiftningen.....	21
Kap. 3. Allmän motivering.....	26
Kap. 4. Sammanfattning och kostnadsberäkningar.....	40
Kap. 5. Speciell motivering.....	49
Kap. 6. Motivering för ändringarna i förslaget till lag om barnbidrag.....	58
Kap. 7. Statistiska undersökningar.....	60

Förslag

till

Lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet uttgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, sedan förfallodag för bidraget föorflutit utan att bidraget guldits, med belopp och under villkor som nedan säägs av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning ifråga om barn, vars moder saammanbor med barnets fader.

2 §.

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är mantalsskrivet elller under året skall mantalsskrivas här i riket och som har svenskt medboorgarskap; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå övverenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skkall i avseende å tillämpning av denna lag likställas med barn som har svenskt maedborgarskap.

Bidragsförskott utgår för tiden till och med den månad under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Bidragsförskott beviljas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets muoder senast blivit mantalsskriven eller, om ej sådan mantalsskrivningsort finnes, den kommun, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas.

4 §.

Bidragsförskott utgår för ett barn med högst 240 kronor om året samt, om maoder har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, maed högst följande årliga belopp: för två barn 420 kronor, för tre barn 600 krronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor. Har moder vårdnaden jäämväl om barn, berättigade till barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgats, skkola vid bidragsförskottets bestämmande dessa barn medräknas. Överstiger maoderns årsinkomst 900 kronor, minskas ovan angivna förskott med hälften avv det inkomstbelopp som överstiger 900 men ej 1 200 kronor och med hela deet belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 200 kronor.

Har moder ingått äktenskap med annan än barnets fader och hava maakarna en sammanlagd årsinkomst, överstigande 1 200 kronor, minskas ovan anngivna förskott med hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda

årsinkomst överstiger 1 200 men ej 1 500 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 500 kronor. Därest makarna hava att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat till vare sig barnbidrag eller bidragsförskott, skola i detta stycke angivna belopp ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

Bidragsförskott må icke utgå med högre belopp än barnets fader enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till dess underhåll.

Har underhållsbidrag delvis erlagts skall det först till betalning förfallna bidragsförskottet minskas med det sålunda erlagda beloppet.

Bidragsförskott, som enligt ovan angivna grunder icke uppgår till ett belopp av 120 kronor för år räknat, bortfaller.

5 §.

Inkomst, som enligt 4 § skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, uppskattas enligt de grunder, som angivas i 7 § första—tredje styckena lagen om folkpensionering.

Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst.

6 §.

Ansökan om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. Ifråga om barn utom äktenskap må ansökan göras jämväl av barnavårdsman.

Ansökan, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med barnets och moderns förhållanden förtrogna personer.

Vid ansökan skola fogas prästbevis enligt fastställt formulär ävensom i huvudskrift eller styrkt avskrift rättens beslut eller avtal, varigenom barnets fader förpliktats att utgiva bidrag till barnets underhåll, därest dessa handlingar icke annorledes äro tillgängliga för barnavårdsnämnden.

7 §.

Sedan bidragsförskott sökts, åligger det barnavårdsnämnden att omedelbart med allmänna posten till den underhållsskyldige avsända meddelande härom med uppmaning att erlägga vad av underhållsbidraget kvarstår oguldet samt med föreläggande att inom viss kort, av barnavårdsnämnden bestämd tid muntligen eller skriftligen yttra sig med anledning av ansökningen.

8 §.

Bidragsförskott må ej beviljas, där den underhållsskyldige betalar förfallna belopp och tillika antingen ställer av barnavårdsnämnden godkänd pant

eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som barnavårdsnämnden finner skälig, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet.

9 §.

Bidragförskott beviljas varje gång för ett år, där ej rätten till förskott upphör tidigare, samt utgår ej för längre tid tillbaka än två månader före den månad, under vilken förskottet söktes.

För tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt, utgår icke bidragförskott.

Bidragförskott, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å annstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

10 §.

Sedan bidragförskott beviljats, åligger det barnavårdsnämnden att genom rekommenderat brev eller eljest bevisligen tillställa den underhållsskyldige skriftligt meddelande härom, därvid underrättelse tillika skall lämnas om sttadgandet i 18 § sista punkten.

11 §.

Bidragförskott utbetalas månadsvis och må, förutom i det fall som avses i 9 § tredje stycket, lyftas av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne; dock äger barnavårdsnämnden, där fråga är om barn utom äktenskap, förordna att bidragförskottet skall utbetalas till vederbörande barnavårdsman.

Bidragförskott som ej lyftats inom tre månader efter den månad, under vilken förskottet förfallit till betalning, vare förverkat.

12 §.

Har inkomst, efter vilken bidragförskott blivit bestämt, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till bidragförskott ej längre föreligger, indrages förskottet. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken bidragförskott blivit bestämt, må förskottet i enlighet därmed ökas eller minskas.

Befinnes barn, för vilket bidragförskott utgår, icke längre hava svenskt medborgarskap eller icke vidare vara här i riket mantalsskrivet, skall förskottet indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas osskäligt.

Moder, för vars barn utgår bidragförskott, är pliktig att, om hennes eller barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats eller fadern direkt till henne betalat underhållsbidrag för barnet eller modern ingått äktenskap, utan osskäligt dröjsmål anmäla detta till vederbörande barnavårdsnämnds ordförande. Har barnet särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra såådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden.

13 §.

Har moder utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av bidragsförskott, ehuru hon bort förutse, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt förskott, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har ifråga om moderns eller barnets inkomst eller egendom eller eljest åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till bidragsförskott, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökan om bidragsförskott avslås eller redan beviljat förskott indragas, dock att där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vilkens förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ny ansökan om bidragsförskott.

Har moder eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 12 § tredje stycket stadgade anmälningsskyldigheten må, om försummelsen inverkat på rätten till bidragsförskott eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, bidragsförskottet indragas så som ovan stadgats.

14 §.

Hava förfallna underhållsbidrag guldits och ställer den underhållsskyldige pant eller borgen, som i 8 § sägs, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet, skall bidragsförskott upphöra att utgå.

15 §.

Barnavårdsnämnden har att noga vaka över att bidragsförskott kommer barnet till godo.

16 §.

Rätt till bidragsförskott kan ej överlätas och må förty icke tagas i mät för gäld.

17 §.

För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Rätten att återkräva bidragsförskott må av barnavårdsnämnden eftergivnas, där den ersättningsskyldige genom att återbetala detta eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

18 §.

Sedan den underhållsskyldige erhållit meddelande, som i 10 § sägs, har han att, så länge bidragsförskott utgår, till barnavårdsnämnden erlægga underhållsbidragen allt eftersom de förfalla. Betalning av underhållsbidrag, som erlægges annorledes än nu sagts, må icke åberopas gentemot barnavårdsnämnden.

19 §.

Det åligger barnavårdsnämnden att vid återkrävande av bidragsförskott tiillse, att jämväl den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta boeloppet av bidragsförskottet, utkräves av fadern.

20 §.

Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av barnets fader, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kocommun vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

21 §.

Gottgörelse av statsverket för bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökan, avseende nämndens kostnader under visst kaalenderår, skall göras före utgången av kalenderåret näst efter det, då bidragsförskottet utgivits, vid äventyr om det försummas, att rätten till gottgörelse för denna kostnad skall anses förfallen.

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

a) uppgift å barnets namn, födelsedag och vistelseort samt föräldrarnas naamn och vistelseort;

b) specificerad uppgift för varje barn rörande bidragsförskottets belopp och tidpunkten för dess utbetalande; skolande uppgiften, där den ej åtföljes av behöriga verifikationer, vara till riktigheten styrkt av barnavårdsnämndens ordförande samt, då särskild kassaförvaltare finnes, av denne jämte ytterligare en ledamot av nämnden;

c) ingående och fullständig redogörelse för barnets och föräldrarnas ekonomiska ställning; samt

d) redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för bidragsförskottets återkrävande av fadern, därvid härutinnan meddelade utslag eller beslut böra vidfogas ävensom i fall, där tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande icke anlitats, uppgift om anledningen härtill. De under c) och d) omförmälda reedogörelserna skola vara till riktigheten styrkta av barnavårdsnämndens ordförande.

Sedan länsstyrelsen granskat ansökningen samt genom sökanden införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behöfvlig, har länsstyrelsen att meddela beslut i ärendet.

22 §.

Har barnavårdsnämnden, efter det nämnden mottagit statsbidrag för bidragsförskott, av barnets fader uppburit ersättning för förskottet, åligger ddet nämnden att i näst därefter ingående rekvisition av statsbidrag till statsverket redovisa tre fjärdedelar av den uppburna ersättningen.

23 §.

Vad i denna lag sägs om föräldrar till barn skall, där fråga är om adoptivbarn, äga motsvarande tillämpning å adoptant och dennes make. Har fader

till barn avlidit och barnets moder ingått äktenskap, skall vad i lagen sägs om fader gälla maken.

24 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i ärenden enligt denna lag må den som beslutet rörer anföra besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar, räknade från det han av beslutet erhållit del.

25 §.

Klagan över länsstyrelsens beslut i ärenden som avses i denna lag föres hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

26 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den

Tilläggsförslag

**aavseende de ändringar i förslaget till lag om förskottering av underhålls-
bidrag till barn, vilka betingas av dyrortsgradering.**

4 §.

Bidragförskott utgår för ett barn med högst följande årliga belopp, nämligen med 240 kronor i ortsgрупп 1, med 300 kronor i ortsgрупп 2 och med 3660 kronor i ortsgрупп 3. Har moder vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn utgår bidragförskott med högst följande årliga belopp i nedan angivna ortsgруппer:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
föör två barn	420 kronor	525 kronor	630 kronor
» » tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare	120 »	150 »	180 »

Har moder vårdnaden jämväl om barn, berättigade till barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgats, skola vid bidragförskottets bestämmande dessa barn medräknas.

Överstiger moderns årsinkomst 900 kronor i ortsgрупп 1, 1 050 kronor i ortsgрупп 2 och 1 200 kronor i ortsgрупп 3, minskas ovan angivna bidragsförskott med följande belopp:

i ortsgрупп 1 hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 200 kronor;

i ortsgрупп 2 hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 1 050 men ej 1 350 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 350 kronor; samt

i ortsgрупп 3 hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 1 200 men ej 1 500 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 500 kronor.

Har moder ingått äktenskap med annan än barnets fader och hava makarna en sammanlagd årsinkomst, överstigande 1 200 kronor i ortsgрупп 1, 1 350 kronor i ortsgрупп 2 och 1 500 kronor i ortsgрупп 3, minskas bidragförskottet med följande belopp:

i ortsgрупп 1 hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1 200 men ej 1 500 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 500 kronor;

i ortsgрупп 2 hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1 350 men ej 1 650 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 650 kronor; samt

i ortsgрупп 3 hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1 500 men ej 1 800 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 800 kronor. Därest makarna — — — sådant barn.

Bidragförskott utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgroup, dit den ort hänförts, å vilken modern senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgroup modern skall hava tillhört sådan ortsgroup två år, innan bidragförskott må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår bidragförskottet efter den ortsgroup, dit den ort hänförts, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då modern har vårdnaden om flera till bidragförskott eller barnbidrag berättigade barn och dessa äro mantalsskrivna å orter, som hänförts till olika ortsgropper, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare ortsgroup än moderns mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande bidragförskott med hänsyn därtill nedsättas.

Bidragförskott må — — — dess underhåll.

Har underhållsbidrag — — — erlagda beloppet.

Bidragförskott, som — — — räknat, bortfaller.

12 §.

Har inkomst, — — — eller minskas.

Flyttar moder till ort i annan ortsgroup eller överföres den ort, där hon är mantalsskriven, till annan ortsgroup, skall bidragförskottet jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare ortsgroppen; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgroup höjning av bidragförskottet må ske endast efter ansökan och med iakttagande av att modern skall hava tillhört sådan ortsgroup två år, innan bidragförskott må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Moder, för — — — ekonomiska förhållanden. Moder och särskilt förordnad förmyndare vare ock skyldiga att till ordföranden anmäla, om modern eller barnet mantalsskrives å annan ort än tillförne och denna ort räknas till billigare ortsgroup än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnets stadigvarande vistelseort eljest utbytes mot en ort, som tillhör billigare ortsgroup.

Utkast

till

Ändring av förslaget till lag om barnbidrag.

1 §.

För att bereda uppehälle och uppfostran åt barn, vars fader avlidit, och baarn till arbetsoförmögna samt — — — nedan stadgas.

Barnbidrag för barn till änkor m. fl.

4 §.

Barnbidrag utgår för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till äkta makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, dåå mannen avlidit.

Då moder, vars barn erhåller barnbidrag enligt denna paragraf, ingår äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår — — — 120 kronor. Överstiger moderns årsinkomst — — — 900 kronor.

För tiden — — — om året.

5 §.

Moders inkomst — — — om folkpensionering.

Har barn — — — 2 000 kronor. Såsom inkomst skall jämväl räknas bidragsförrskott, vartill barnet är berättigat enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Har barn — — — skolat utgå.

6 §.

Har inkomst — — — eller minskas.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Moder, för vars barn — — — ekonomiska förhållanden.

7 §.

Har moder utan vederlag — — — myndlingens egendom, eller har i fråga om moderns eller barnets — — — varit riktig, skall ansökan — — — om barnbidrag.

Har moder eller — — — ovan stadgats.

8 §.

Barnbidrag utgår:

för barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är varaktigt oförmögen till arbete,

för barn och adoptivbarn till änklings i äktenskapet med den avlidna hustrun, då änklings är varaktigt oförmögen till arbete,

för arbetsoförmögen fränskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet.

Har hustru till arbetsoförmögen man barn eller adoptivbarn, som står

under hennes vårdnad, eller har arbetsförmögen man, ogift kvinna, änka eller frånskild hustru annat adoptivbarn än förut sagts eller har arbetsförmögen ogift kvinna, änka eller frånskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, utgår barnbidrag jämväl för sådant barn.

Barnbidrag för — — — medfört folkpension.

Då kvinna, vars barn erhåller barnbidrag enligt denna paragraf, ingår äkten-
skap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår — — — 120 kronor.

Har den arbetsförmögne en årsinkomst, överstigande 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor.

Är den arbetsförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 200 kronor.

För tiden — — — om året.

Vad i 5, — — — om folkpensionering.

10 §.

Ansökan om barnbidrag, varom i 4 § sägs, göres av moder eller — — — pensionsdistrikt, där modern senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till arbetsförmögen person göres av — — — blivit mantalsskriven.

Ansökan om — — — varit mantalsskriven.

Finnes ej — — — skall mantalsskrivas.

Om ansökan — — — beträffande barnbidrag.

16 §.

Vad i denna lag sägs om moder till barn skall, då fråga är om adoptivbarn till äkta makar eller hustru, äga motsvarande tillämpning å hustrun.

17 §.

De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

KAP. 1.

Historik.

Nya arbetarförsäkringskommittén begränsade i sitt år 1893 avgivna förslag till lag angående försäkring för beredande av pension vid varaktig oförmåga till arbete barnpensioneringen till barn inom äktenskap.

I den på kommittéförslaget grundade proposition, som avläts till 1895 års riksdag, bibehölls nämnda begränsning. I motion av A. H. Göthberg m. fl. föreslogs emellertid bland annat sådan utvidgning av barnpensioneringen, att deensamma komme att omfatta jämväl utomäktenskapliga barn. Under propositionens behandling i kamrarna motiverade vederbörande departementschef nämnda begränsning därmed, att den föreslagna uppfostringshjälpen icke vore någon fördel, avsedd att beredas barnen, utan givits med hänsyn till familjen som en appendix till hustrupensioneringen för att hustrun skulle kunna ha barnen hos sig och sköta dem. Det för frågans behandling särskilt tillsatta utskottet — som avstyrkte bifall till propositionen i dess föreliggande form men hemställde om en riksdagsskrivelse rörande ny utredning i ämnet — framhöll såsom en anmärkningsvärd oegentlighet i förslaget, att åt den del av försäkringen, som avsåge beredande av uppfostringshjälp till minderåriga barn, givits en så begränsad omfattning, att dylik hjälp skulle utgå endast till försäkrade mäns efterlevande äkta barn. Denna begränsning, fortsatte utskottet, hade sin grund i rena kostnadsskäl. Det vore emellertid en alltför uppenbar orättvisa, om de för en försäkrad man erlagda avgifterna skulle komma endast hans äkta barn till godo för att hänsynen till kostnaden bort bli avgörande.

Nytt förslag till pensionsförsäkring förelades 1898 års riksdag, därvid emellertid barnpensionen uteslöts, enär den ansågs för liten att fylla det därmed avsedda ändamålet, under det att den beräknade kostnaden därför likväl uppginge till ett ganska betydligt belopp.

Frågan om övergivna mödrars och deras barns ställning drogs inför Kungl. Maj:t genom en år 1910 avgiven petition, undertecknad av åtskilliga läkare och advokater med flera, bosatta i Stockholms stad eller län. I petitionen yrkades, att lagberedningen och den år 1907 tillsatta fattigvårdslagstiftningskommittén måtte erhålla uppdrag att avgiva särskilt förslag dels till lagstiftning, som på effektivt sätt tillgodosåge utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, dels ock till lagstiftning angående mera effektiva bestämmelser mot gifta familjeförsörjare, som försummade sin försörjningskyldighet. Kungl. Maj:t beslöt den 10 februari 1911, att petitionen skulle överlämnas till lagberedningen och nämnda kommitté att tagas i övervägande vid fullgörande av dem givna uppdrag, med förordnande, att beredningen och kommittén skulle undersöka, huruvida de ämnen, som i petitionen avsågos, skulle kunna särskilt för sig behandlas och därest sådan behandling funnes kunna

äga rum, snarast möjligt inkomma med förslag till lagstiftning i berörda hänseende.

Ålderdomsförsäkringskommittén upptog frågan om änke- och barnpensionering i sitt år 1912 avgivna betänkande om allmän pensionsförsäkring och anförde bland annat, att för arbetsföra änkor, därest de hade minderåriga barn att försörja, behov av särskilt understöd i många fall måste anses föreligga. Ett genomförande av en barnpensionering till förmån endast för inom äkten-skap födda barn syntes kommittén emellertid icke tillfredsställa det behov, som i detta avseende föreläge, enär detta i liknande mån måste anses vara förhanden i fråga om de utom äktenskap födda barnen ävensom beträffande barn till änklingar.

Vad en särskild änkepensionering (inbegripande även änklingar) beträffar, syntes dess syfte, anförde kommittén vidare, i viss mån vara tillgodosett redan inom ramen av den utav kommittén föreslagna försäkringen. En mera omfattande pensionering av änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar syntes kommittén visserligen behjärtansvärd, men torde, för att kunna begränsas till en ej alltför hög kostnad, böra i främsta rummet tillgodose det verkliga behovet av understöd. En komplettering av kommitténs förslag i sådan riktning skulle sålunda, i överensstämmelse med förslagets övriga läggning, avse att understödja behövande änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar med minderåriga barn. Av kostnadsskäl ansåg sig likväl kommittén icke böra framställa något förslag.

En av kommitténs ledamöter, Hjalmar Branting, var i förevarande hänseende skiljaktig från kommitténs majoritet och anförde bland annat:

En änka eller ogift moder (och likaså änklings) med barn är på visst sätt, även när hon är arbetsföra, utan tvivel invalid i den mening, att en del av hennes arbetskraft måste avses för barnens vård och uppehälle. Denna synpunkt gjordes gällande redan av Nya arbetarförsäkringskommittén, och det skulle vara ett steg tillbaka, om man nu släppte denna viktiga del av invaliditetsfrågan ur sikte. — — — Ur samhällets synpunkt måste det ju för övrigt vara av alldeles särskild vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som hade sitt arbetsliv bakom sig, utan också samtidigt tänka på den generation, som kommer.

Branting ansåg att barntillägg skulle utgå med högst 75 kronor för varje barn och föreslog därför följande tilläggsstadgande:

För änklings, änka eller ogift kvinna med minderåriga barn under 15 år utgör pensionstillägget, därest årsinkomsten icke uppgår till ett belopp av 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna jämte 150 kronor för varje sådant barn, hälften av detta belopp, minskat med halva inkomsten. Tillägget utgår i dessa fall, även om varaktig oförmåga till arbete icke är förhanden.

I yttrande över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande uttalade sig kommerskollegium samt länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs och Norrbottens län ävensom ett flertal kommuner för barnpensionering enligt Brantings reservation. Svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott kritiserade förslaget om understödande av icke invalida ogifta mödrar, enär detsamma, om det icke kompletterades av reglerande bestämmelser, dels skulle leda till direkt främjande av lösa förbindelser, då det nämligen skulle vara ekonomiskt fördelaktigare för föräldrar med flera barn att icke ingå äktenskap utan i stället

uppbära avgifterna för barnen, och dels innebära, att samhällets krav å bidrag från barnafadern så gott som definitivt avskreves.

Vid 1913 års riksdag yrkades i motion inom andra kammaren av herr Jakob Pettersson i Södertälje att skrivelse måtte avlåtas till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning av bland annat frågan om pensioner av allmänna medel till barn samt de därmed sammanhängande frågorna om uttagande av barnförsörjningsbidrag av tredskande fäder och mödrar och förskott å sådana bidrag från det allmännas sida. I motion vid samma riksdag av herrar Lindhagen, Hellberg och Berglund hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att jämte de uppdrag om utredning angående barns rätt gentemot försumliga försörjare, som redan givits lagberedningen och fattigvårdslagstiftningskommittén, desamma även måtte erhålla uppdrag att inkomma med utredning angående sådan lagstiftning, varigenom för barn till ogift moder samt övergiven och fränskild hustru bidrag till underhåll skulle utbetalas av det allmänna utan att hänvändelse för att erhålla sådant bidrag behöfde ske genom fattigvården och utan att det mottagna bidraget behöfde anses såsom erhållen fattighjälps. Slutligen yrkades i motion inom andra kammaren av herr Zetterstrand bland annat, att barnpensionering borde komma även äkta makar till del samt att barnpension till ogift kvinna borde utgå endast i den mån uppfostringshjälp från barnafadern ej kunde utfås. Det för frågans behandling tillsatta särskilda utskottet ansåg det med barnpensionerna avsedda syftet behjärtansvärt men fann sig icke kunna förorda bifall till barnpensioneringen med hänsyn till att flera därmed förbundna frågor icke kunde bliva lösta förrän i samband med den då pågående revisionen av fattigvårdslagstiftningen samt hemställde om avslag å de framställda skrivelseförslagen, enär det vore sannolikt, att de ämnen, som där berördes, redan vore eller inom kort skulle bliva föremål för utredning inom lagberedningen eller fattigvårdslagstiftningskommittén. Reservation avgavs inom utskottet av herr Eriksson i Grängesberg för bifall till herrar Lindhagens och Hellbergs motion. Kamrarna stannade emellertid i olika beslut i frågan.

Vid 1914 års riksdag uprepade Lindhagen och Berglund sina motioner från föregående år. Lagutskottet, dit motionerna överlämnades, fann frågan om understöd i lämplig form av allmänna medel till ensamstående mödrar förtjänt av synnerligt behjärtande men hemställde att motionerna icke måtte föranleda någon åtgärd, vilket även blev riksdagens beslut.

Två likalydande motioner i ämnet väcktes vid 1915 års riksdag av herr Bäckström m. fl. i första kammaren och herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i andra kammaren, därvid hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda, i vilken omfattning och under vilka former understöd, som ej hade fattigvårds karaktär, kunde från det allmänna eller i vissa fall genom det allmännas medverkan utgå för att tillförsäkra barn till ensamma mödrar tillfredsställande uppehälle och vård samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Vederbörande utskott, som funno motionernas syfte i hög grad behjärtansvärt, hemställde emellertid om avslag å desamma med hänsyn till pågående utredning i ämnet, vilken hemställan vann kamrarnas bifall.

Vid 1917 års riksdag väcktes i andra kammaren motion av herr Persson i Norrköping m. fl. med yrkande, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda och förelägga nästa riksdag förslag om förskott utan fattigvårds karaktär från det allmänna för underhåll åt utom äktenskap födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna levde skilda eller hustrun övergivits. I enlighet med vederbörande utskotts hemställan beslöt riksdagen att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t ville i sammanhang med den utredning om den offentliga barnavården, som då försigginge inom fattigvårdslagstiftningskommittén, taga under övervägande möjligheten att bereda förskott av allmänna medel åt barn utom äktenskap ävensom i vissa fall åt barn inom äktenskap samt därefter framlägga förslag i ämnet.

Jämlikt riksdagens ovannämnda skrivelse av år 1917 innefattade fattigvårdslagstiftningskommittén i ett år 1921 avgivet betänkande jämväl förslag till understöd för vård av barn till ensamstående moder. En lämplig lösning av frågan om understödandet av barn utom äktenskap ansåg kommittén kunna vinnas genom att den offentliga understödsverksamheten beträffande dessa barn överflyttades till barnavårdsnämnden, även då det gällde barnets understödande i hemmet. Förutsättningen för understödets utgående skulle vara att modern på ett tillfredsställande sätt ombesörjde barnets vård. Genom att understödsverksamheten överlämnades till barnavårdsnämnden vunnes den fördelen, att bidrag, som nämnden lämnade modern för hennes barn, undandroges de rättsverkningar i avseende å ersättningsplikt och tvångsätgärder, som skulle följa av dess egenskap av fattigvård gentemot henne. Kommittén hade icke funnit skäl att i enlighet med dåvarande danska alimentationslagstiftning konstruera understödet såsom ett förskotterande av det fadern åliggande underhållsbidraget. Understödet finge nämligen i många fall bestämmas till annat belopp än underhållsbidraget och utgå vare sig något underhållsbidrag blivit bestämt eller icke samt även för det fall att fadern ej kunnat anträffas eller vore död. Det naturligaste och för faderns ställning till modern och barnet mest tillfredsställande vore slutligen, framhöll kommittén, att frågan om hans bidrag till barnets underhåll ordnades direkt med modern och barnavårdsmannen samt att bidraget utgjordes direkt till henne utan mellankomst av det allmänna; fadern måste härigenom känna sig på ett helt annat sätt bunden till modern och barnet än om hans bidrag efteråt skulle betalas till en kommunal myndighet genom ett förfarande, som mer eller mindre finge karaktären av en straffexekution. Det vore emellertid, enligt kommitténs förmenande, av stor betydelse för beloppet av understödet, om barnets fader vore förpliktad att utgiva underhållsbidrag till modern och i vilken mån detta av honom fullgjordes. Likaså borde beloppet av det underhållsbidrag, som i allmänhet ålades en fader, bliva i viss mån normerande för bestämmandet av barnavårdsnämndens bidrag.

I fråga om barn till ensamstående hustrur ansåg kommittén, att i den mån ett förläggande av understödsverksamheten av utomäktenskapliga barn till barnavårdsnämnden innebure en fördelaktigare anordning än om modern skulle nödgas anlita fattigvården, enahanda fördel naturligen borde beredas de

ensamstående hustrurna. Kommittén fann även praktiska skäl tala för nämnda anordning. Visserligen förefunnes i sistnämnda fall oftast ett hem, där barnet kunde vårdas och uppfostras, men behovet av ett kraftigt ingripande vore ej mindre här, då möjligheten att erhålla bidrag från mannen ofta vore ännu mindre än beträffande fader till barn utom äktenskap. Det vore vidare en fördel att barnavårdsnämnden finge en särskild anledning att öva tillsyn över barnen i dessa hem och sålunda på ett tidigare stadium vidtaga åtgärder till förhindrande av barnens försummande.

På grundval av dessa överväganden upptog kommittén i 10 kap. av sitt författningsförslag bestämmelser av följande innebörd. Därest moder vore i behov av understöd för utom äktenskap fött barn under sexton år, som hon hade i sin vård, och anledning ej föreläge att barnet borde av barnavårdsnämnden omhändertagas för vård eller skyddsuppfostran, skulle nämnden lämna modern det bidrag, som krävdes för att hon skulle kunna giva barnet erforderlig vård. Bidrag skulle även lämnas henne, om hon icke själv vårdade barnet men beredde detsamma vård hos annan.

Samma rätt till understöd som mödrar till barn utom äktenskap ägde enligt förslaget ensamstående hustrur, då äktenskapet gått åter eller makarna vunnit hemskillnad eller äktenskapsskillnad, ävensom då rätten enligt 15 kap. 11 § giftermålsbalken vid yrkande om äktenskapets upplösning förordnat om sammanlevnadens hävande för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreläge. Härmed likställdes även det fall, då makarna levde åtskilda samt hustrun ensam tillerkänts vårdnaden om barnet.

Vid bedömandet av behovet hade barnavårdsnämnden, enligt motiven till bestämmelserna, icke att taga hänsyn till den eventuella möjligheten att erhålla understöd från annat håll. Bidrag skulle även utgivas, om någon annan än modern, till exempel hennes föräldrar, sörjde för barnet men modern ej vore i stånd att betala bidrag härför samt föräldrarna begärde sådant.

För det fall att modern själv vore förhindrad att ha barnet i sin direkta vård men hade barnet utackorderat i annat hem fordrades, enligt kommitténs motiv, att modern med den hjälp hon erhöle ordentligt sörjde för barnet. Därest modern underlåte att betala vårdavgiften till fosterföräldrarna, så att barnet erhöle bristfällig vård eller fosterföräldrarna icke längre ville behålla barnet, borde understödet ej vidare utgå till modern utan barnavårdsnämnden skulle taga barnet helt om hand med rätt att uttaga bidrag till kostnaderna hos modern.

Enär understödet endast avsåge ensamstående mödrar med barn undantogs sådana fall, då barnets föräldrar levde tillsammans, då modern ingått äktenskap och hennes man vore underhållsskyldig för barnet samt då modern levde tillsammans med och hade barn med annan man än barnets fader.

I fråga om understödets bestämmande framhöll kommittén, att detta som regel borde utgå i penningar men att den möjligheten icke borde vara utesluten att det kunde utgå in natura. Kommittén hade beträffande bidragets belopp haft under övervägande det i den danska alimentationslagstiftningen genomförda tariffsystemet med fasta för vissa tidsperioder och områden på förhand bestämda bidrag. Emellertid ansåg kommittén, att närmare före-

skrifter om vissa bestämda understödsbelopp icke borde lämnas. Beträffande barn, som icke fyllt två år, föreslogs emellertid, att bidraget icke, med mindre särskilda skäl förelåge, finge bestämmas att utgå med lägre belopp än som motsvarade vad jämlikt lagen om barn utom äktenskap i allmänhet plägade av domstol i orten fastställas som underhållsbidrag av fader. Genom denna bestämmelse ville kommittén under barnets tidigare år tillförsäkra modern ett visst bestämt bidrag så säkert påräkneligt och så tillräckligt utmätt, att det kunde möjliggöra för henne att själv vårda barnet och uppmuntra henne därtill.

För det fall, att behovet av understödet kunde antagas bli stadigvarande, föreskrev kommittéförslaget, att barnavårdsnämndens bidrag i allmänhet skulle bestämmas för år att utgå med visst belopp i månaden, därvid beloppet dock skulle ökas eller minskas där förändrade förhållanden föranledde därtill.

Endast barnets fader skulle vara skyldig att ersätta understöd av ifrågasvarande beskaffenhet. Ersättningsskyldigheten skulle kunna utkrävas genom att visst belopp bestämdes, som den bidragsskyldige hade att å vissa tider utgiva till barnavårdsnämnden.

Statsbidrag utgick enligt kommitténs förslag endast till kostnaden för understödet åt barn under två år och föreslogs till en tredjedel av berörda kostnad.

Klagan över barnavårdsnämndens beslut skulle föras hos länsstyrelsen och Kungl. Maj:t.

Särskild föreskrift meddelades i förslaget om skyldighet för barnavårdsnämnden att noggrant vaka över att understödet behörigen användes.

Över kommitténs förslag inforrades yttranden från länsstyrelser, landsting, domkapitel, medicinalstyrelsen, kammarrätten, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, statskontoret, fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder, stads- och kommunalfullmäktige, styrelserna för svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt åtskilliga andra myndigheter och enskilda sammanslutningar.

Förslaget fick ett gynnsamt mottagande av pensionsstyrelsen, länsstyrelsen i Gotlands län, barnavårdsnämnderna i Uppsala, Uddevalla och Gävle samt svenska landstingsförbundets styrelse. En skarp kritik riktades emellertid i ett stort antal utlåtanden mot förslaget.

I den proposition med förslag till lag om samhällets barnavård m. m., som förelades 1924 års riksdag, upptogos icke bestämmelser av den art kommittén föreslagit beträffande understöd åt barn till vissa ensamstående mödrar. Vederbörande departementschef, som ställde sig principiellt avvisande till ett överflyttande från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden av understödsverksamheten bland barn, som vistades i föräldrahemmet, förklarade att, oavsett de övriga skäl som kunde åberopas mot förslaget, ekonomiska skäl lade hinder i vägen för förslagets framläggande.

KAP. 2.

Den danska alimentationslagstiftningen.

Inledningsvis skall lämnas en kortfattad redogörelse för föräldrars underhållsskyldighet mot barn enligt Lov om offentlig Forsorg.

Gentemot det allmänna äro föräldrar skyldiga att försörja barn inom äktenskap tills det fyllt 18 år. Äkta make har försörjningsskyldighet gentemot den andre makens barn före äktenskapet, om det medtages till försörjning i det gemensamma hemmet. Moder till barn utom äktenskap har gentemot det allmänna full försörjningsskyldighet mot sitt utom äktenskap födda barn. Försörjningsskyldighet åvilar tillika fadern i det fall, att han fått vårdnaden om barnet. I andra fall är fadern endast skyldig att lämna underhållsbidrag. Om den försörjningspliktige försummar sin skyldighet, skall han »sättas i bidrag», d. v. s. ett visst bidragsbelopp fastställas, som han är skyldig utgiva. Vid bidragets bestämmande skall hänsyn tagas till den försörjningsskyldiges levnadsvillkor, vandel och andra dylika omständigheter. I vissa fall bestämmas dock bidraget utan hänsyn härtill, nämligen ifråga om bidrag från fader eller moder till barn utom äktenskap eller barn till fränskilda makar. Vid bestämmande av bidrag från fader till barn utom äktenskap skall beräknas vad som åtgår till barnets försörjning i gott fosterhem å den ort, där barnet vistas. Om föräldrarna äro obemedlade och i ekonomiskt avseende stå på ungefär samma nivå, bör faderns bidrag i allmänhet sättas till $\frac{3}{5}$ av samtliga de utgifter, som barnets underhåll i ett sådant fosterhem kostar. Efter motsvarande regler bestämmas underhållet från äkta makar och moder till barn utom äktenskap, därvid bidraget från den äkta mannen sättes till $\frac{2}{3}$, från hustrun till $\frac{1}{3}$ och från modern till barn utom äktenskap till $\frac{2}{5}$ av ovannämnda utgifter. Bidraget fastställas i regel av Overøvrigheden (överexekutor) men i vissa fall av kommunens sociala utskott.

Sociala utskottet kan hos överexekutor göra framställning om avtjänande å arbetsanstalt av fastställda underhållsbidrag som icke erlagts. Overexekutor har då att avgöra, om den bidragsskyldige skall helt, delvis eller icke alls avtjäna underhållsbidraget. Vid denna prövning tages hänsyn till å ena sidan vederbörandes försörjningsskyldighet i äktenskap (hans försörjningsskyldighet gentemot barn utom äktenskap är däremot utan betydelse) och å den andra sidan hans betalningsförmåga, arbetsamhet, nykterhet, hälsotillstånd och andra omständigheter, som böra komma i åtanke vid bedömandet av om han kan sägas taga sitt ansvar som försörjare tillräckligt allvarligt. Overexekutor är även berättigad att förordna om uppskov med avtjänandet en kortare tid, om det efter närmare undersökning av fallet kan antagas, att vederbörande utan egen skuld på grund av sjukdom eller fattigdom, som icke beror på försörjningsskyldighet gentemot barn utom äktenskap, är ur stånd att betala.

Moder till barn utom äktenskap kan av det allmänna få utbetalt underhållsbidrag, som är fastställt av myndighet eller genom avtal, ävensom vissa särskilda bidrag (för barnets dop, konfirmation, yrkesutbildning m. m.), när bidragets förfallodag gått till ända utan att bidraget betalats. För bidragets utbetalande gälla följande villkor:

- 1) modern eller i varje fall barnet skall hava danskt medborgarskap, vara likställd med dansk medborgare eller omfattas av traktat med främmande makt rörande ifrågavarande slag av bidrag,
- 2) såväl modern som barnet skola ha stadigvarande hemvist i riket,
- 3) modern skall uppfylla vissa närmare angivna villkor i ekonomiskt hänseende,
- 4) barnet skall icke självt hava inkomst eller förmögenhet för sitt försvarliga underhåll,
- 5) modern skall icke leva samman med barnets fader eller med annan man utan vigsel, dock att i sistnämnda fall det sociala utskottet kan, när hänsyn till barnet talar därför, utbetala bidrag,
- 6) modern får icke veterligen föra ett liv som väcker allmän förargelse,
- 7) modern skall hava föräldramyndighet över barnet samt leva samman med och försörja detsamma.

Fader till barn utom äktenskap kan av det allmänna fordra att utfå underhållsbidrag, som åvilar barnets moder, under villkor motsvarande dem som gälla för modern. En olikhet är dock, att om fadern lever samman med barnets moder eller annan kvinna, han icke under några förhållanden kan utfå bidraget av det allmänna (jämför under 5) här ovan).

Det underhållsbidrag, som utbetalas av det allmänna, kan uppgå till högst det belopp, som är avtalat mellan parterna eller fastställt av vederbörande myndighet och får ej heller överstiga visst normalbidrag.

Normalbidraget till änka med barn och till moder med barn utom äktenskap fastställs av socialministern för en tvåårsperiod i sänder, första gången från den 1 april 1936. För tiden till och med den 31 mars 1938 är normalbidraget fastställt i lagen till följande årliga belopp:

I) i Köpenhamn	kr. 240:—
II) i provinsstäderna och i övriga orter med stadsmässig bebyggelse	» 204:—
III) å landsbygden	» 168:—

För föräldralösa barn uppgå understödsbeloppen i respektive ortsgupper till 400, 330 och 280 kronor.

Under barnens två första levnadsår höjas understödsbeloppen för såväl änkors barn som föräldralösa barn med $\frac{1}{4}$.

Vid bestämmande av barnbidrag skall hänsyn tagas till änkans eller den ogifta moderns inkomst- och förmögenhet och inkomsten beräknas på följande sätt. All inkomst vare sig den härrör av eget arbete, varaktigt privat eller allmänt understöd (frånsett understöd, som utgår enligt lagens bestämmelser om barnbidrag till ensamstående försörjare), pension eller förmögenhet, skall

medräknas. Finnes förmögenhet skall till avkastningen läggas 5 procent av den samlade förmögenhetens belopp. För vart och ett av moderns barn, som ger rätt till understöd, skall från det sålunda beräknade inkomstbeloppet från dragas 100 kronor. Normalbidraget utgår oförminskat, om den enligt ovanstående beräknade inkomsten uppgår till högst följande belopp:

i	ortsgrupp	I	kr.	1 400: —
»	»	II	»	1 200: —
»	»	III	»	1 000: —

Överstiger inkomsten dessa belopp, skall det sammanlagda maximibidraget för barnen minskas med 60 procent av den överskjutande inkomsten, ett förfaringsätt som ansluter sig till den svenska pensionsförsäkringens principer.

En änka eller ogift moder i Köpenhamn med tre barn i åldern mellan 2 och 14 år och en årlig inkomst av 1 700 kronor erhåller följaktligen fullt barnbidrag, 720 kronor per år. Uppgår hennes inkomst till 2 500 kronor, blir det årliga bidraget 240 kronor. Är hennes inkomst 2 900 kronor bortfaller bidraget. En änka eller ogift moder bosatt i landsorten med tre barn i samma ålder erhåller vid en inkomst av 1 300 kronor fullt understöd, 504 kronor. Understödet upphör vid en inkomst av 2 140 kronor.

Har ett barn egen inkomst eller förmögenhet, som förslår att till väsentlig del bestrida dess försörjning, kan på barnet fallande understödsbelopp nedsättas till hälften. Detsamma gäller, om den bidragsberättigade modern endast bär en oväsentlig del av försörjningsbördan för barnet. Bidraget utgår icke om barnet åtnjuter sjukhusvård på det allmännas eller sjukkassas bekostnad.

Tiden för barnunderstödet utgående har i princip bestämts till 18 år. Bidraget skall dock, om icke särskilda omständigheter tala däremot, nedsättas till hälften när barnet fyllt 14 år.

Underhållsbidrag utbetalas i förskott för halvår. Om bidrag sökes av barnets moder, fader eller fosterföräldrar kan emellertid kommunen med hänsyn till barnets vederbörliga underhåll bestämma, att bidraget skall utbetalas kvartals- eller månadsvis. I sistnämnda hänseende finnes jämväl stadgat, att det sociala utskottet kan giva den, som får till sig utbetalat bidrag, närmare bestämmelser angående bidragets användande. Efterkommas icke sådana bestämmelser eller göra förhållandena det i övrigt erforderligt, kan utskottet fordra, att beloppet utbetalas till detsamma, d. v. s. innehålles för att så småningom utgivas till vederbörande eller användas till gagn för barnet. Om för det fall, att flera bidrag på en gång utbetalas till barnet (alltså i efterskott) och det allmänna under någon del av tiden underhållit barnet, innehålles en mot denna tidsrymd svarande del av bidraget för att tillställas den kommun som lämnat underhållet. Om barnet försörjes av det allmänna vid det tillfälle, då bidraget skall utbetalas, utgives endast den del av bidraget, som hänförs sig till tiden, innan försörjningen från det allmänna vidtog.

Rätten att kräva bidrag av det allmänna kvarstår ett år från bidragets förfallodag och upphör icke vid den underhållsskyldiges död eller avresa till utlandet.

Bidraget utbetalas genom det sociala utskottet i vistelsekommunen, d. v. s. när bidrag sökes av moder, fader, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar, den kommun, där barnet stadigvarande vistas. För bidragets utbetalande fordras bland annat bevis om att barnet varit i livet på bidragets förfallodag, upplysning om vederbörandes ekonomiska förhållanden samt företeende av den handling, varigenom bidragsplikten blivit fastställd. Skyldighet har även under vissa villkor stadgats för vederbörande sökande att inställa sig personligen för att lämna erforderliga upplysningar.

När bidrag är utbetalt, skall den utbetalande kommunen snarast och senast inom fjorton dagar avkräva den bidragsskyldige bidraget genom dennes vistelsekommun. Den bidragsskyldige kan dock få direkt krav från den utbetalande kommunen, om han har för denna kommun känt stadigvarande hemvist samt anhållit att bli krävd, så snart bidraget är utbetalt. Har sådant krav emellertid vid sista utbetalningen skett förgäves, är den utbetalande myndigheten icke skyldig efterkomma hans begäran om direkt krav. För att underlätta indrivningsförfarandet har stadgats, att den myndighet som betalat bidraget kan inskränka sig till att vända sig till den kommun, som krävde den bidragsskyldige efter förra utbetalningen. Om den bidragsskyldige icke längre vistas i denna kommun, är kommunen skyldig att ofördröjligen vidarebefordra kravet till den kommun, där den bidragsskyldige enligt folkregistret vistas, vilken sistnämnda kommun har att vidtaga indrivningsåtgärder. Det har föreskrivits, att indrivningen skall ske med största skyndsamhet, och det åligger polismyndigheten att efterspana den bidragsskyldige. Betalas icke bidraget genast vid krav eller inom en kort, av vistelsekommunen bestämd frist, sker utmätning, försåvitt icke det sociala utskottet med kännedom om den bidragsskyldiges förhållanden finner täckning härigenom icke kunna ernås för beloppet eller någon del därav. Utmätning skall härvid sökas för hela det belopp, för vilket den bidragsskyldige häftar, och den del av beloppet, som överstiger bidraget från det allmänna, skall tillställas den till bidrag berättigade. Här-efter bestämmes ofördröjligen, huruvida den bidragsskyldige bör avtjäna den del av bidraget som icke betalats. Det sociala utskottets beslut härutinnan underställes överexekutor, som bestämmer, om bidraget helt, delvis eller ej alls skall avtjänas eller förordnar om uppskov med avtjänandet. Om det bestämmes, att bidraget skall avtjänas, kan det sociala utskottet med polismyndighetens hjälp försäkra sig om den bidragsskyldiges person, tills slutligt avgörande träffats, och kan även under tiden intaga honom i arbetsanstalt, dock endast om hans tidigare uppförande inger farhågor för att han skall söka undandraga sig betalning eller avtjänande genom att lämna kommunen. Även andra medel stå till buds för bidragets indrivande såsom förbud mot utbetalning av lön och förbud mot att lämna landet.

Om den underhållsskyldige återbetalar förskotterat bidrag, är han berättigad att fordra, att beloppet först skall användas till täckning av den del av bidraget, som skall avtjänas. Den del av bidraget, som icke kan anses som betald i det ögonblick utmätning sker, betraktas som den underhållsskyldige lämnad så kallad kommunhjälp med verkan, att vederbörande mister rösträtt

och valbarhet. Denna verkan upphör dock i varje fall fem år efter bidragets förfallodag.

Om fader eller moder i över två år icke alls eller endast i obetydlig omfattning återbetalat den del av underhållsbidraget, som utbetalats av det allmänna och som skall avtjänas, kan överexekutor på ansökan av den kommun, som utbetalat beloppet, döma den underhållsskyldige till tvångsarbete för en tid av två månader till ett halvt år. Tiden för tvångsarbete kan ökas till två år, om den försörjningsskyldige har mer än tre barn utom äktenskap med olika mödrar (fäder) samt i övrigt vederligen för ett lösaktigt levnadssätt och visar grov försummelse av sin försörjningsskyldighet. Överexekutors beslut om undergående av tvångsarbete kan överklagas hos socialministern.

Den nu lämnade redogörelsen har närmast avseende å barn utom äktenskap. För förskottering av fränskilda föräldrars underhållsbidrag till inom äktenskap födda barn gälla emellertid motsvarande regler som för utom-äktenskapliga barn med i huvudsak endast den skillnaden, att normalbidraget utgör $\frac{2}{3}$ respektive $\frac{1}{3}$ av utgifterna för barnets underhåll i gott fosterhem å den ifrågavarande orten i stället för $\frac{2}{5}$ respektive $\frac{3}{5}$ av dessa utgifter.

Statsverket ersätter helt vistelsekommunen dess utgifter för förskottering av underhållsbidrag. För att garantera effektiva indrivningsåtgärder från kommunernas sida har stadgats, att om det vid revision av kommunens räkenskaper beträffande förskottsvis utbetalta bidrag skulle visa sig, att ett oproportionellt stort antal bidragsskyldiga häfta för oguldna bidrag och orsaken här- till delvis befinnes vara, att kommunen icke tillräckligt energiskt använder lämpliga medel för att tvinga den bidragsskyldige att uppfylla sina förpliktelser, socialministern kan bestämma, att kommunen erhåller nedsatt bidrag av staten tills förhållandena i nu förevarande hänseende undergått förbättring.

KAP. 3.

Allmän motivering.

Sedan de sakkunniga i sitt tidigare betänkande, utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn (Statens offentliga utredningar 1936: 6), behandlat den grupp av barn, vilkas understödsbehov är föranlett av försörjares frånfalle eller invaliditet, återstår frågan om hjälpåtgärder i de fall, då visserligen arbetsduglig försörjningspliktig finnes, men barnens försörjning likväl icke behörigen tillgodoses. Som grundval för den följande framställningen skall till en början lämnas en kortfattad översikt över gällande bestämmelser rörande föräldrars underhållsskyldighet gentemot barn.

Gällande bestämmelser om föräldrars underhållsskyldighet mot barn.

Enligt 3 § lagen om barn i äktenskap äro föräldrarna pliktiga att sörja för barnets person och giva det sorgfälligt uppfostran. Jämlikt 13 § samma lag äro föräldrarna skyldiga vidkännas kostnaden för barnets uppehälle och utbildning, om ej barnet har egna tillgångar. I kostnaden för barnets underhåll skall envar av föräldrarna taga del efter sin förmåga. Underhållsskyldigheten upphör ej innan barnet erhållit den utbildning, som med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets anlag må finnas tillbörlig, och ej i något fall förrän barnet fyllt sexton år. Är barnet, sedan dess nyssnämnda rätt till underhåll upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att självt försörja sig, äro föräldrarna jämlikt 16 § nämnda lag i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll. Leva föräldrarna åtskilda på grund av söndring eller efter vunnen hemskillnad, eller är deras äktenskap upplöst, är enligt 15 § ovannämnda lag den av föräldrarna, som ej har vårdnaden om barnet, skyldig att betala underhållsbidrag. Har ingendera av föräldrarna vårdnaden om barnet, åligger sådan skyldighet bägge föräldrarna.

Barn utom äktenskap äger enligt 3 § lagen om barn utom äktenskap av föräldrarna njuta uppehälle och uppfostran efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt. Denna rätt till underhåll upphör ej förrän barnet fyllt sexton år och ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda att barnet bör erhålla fortsatt utbildning. I kostnaden för barnets underhåll skall envar av föräldrarna taga del efter sin förmåga. Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall betala underhållsbidrag. Är barnet, sedan dess nyssnämnda rätt till underhåll upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att självt försörja sig, äro föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll.

I lagen den 11 juni 1920 om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn stadgas, att om make under sin vårdnad har barn i tidigare gifte eller

utom äktenskap, den andre maken, så länge äktenskapet består, är skyldig att jämte honom efter sin förmåga bidra till barnets underhåll. Vad sålunda stadgats skall ej medföra ändring i den underhållsskyldighet, som må åligga den andre av barnets föräldrar.

Enligt 13 § lagen om adoption hava adoptant och adoptivbarn samma plikt att underhålla varandra som föräldrar och barn i äktenskap. Är adoptanten gift, har hans make den underhållsskyldighet mot adoptivbarnet, som åligger make mot andre makens barn. Barnets föräldrar äro ej skyldiga att bidra till dess underhåll, där ej adoptanten samt, om denne är gift, hans make bliva ur stånd att fullgöra sin underhållsskyldighet.

I förhållande till det allmänna är föräldrarnas underhållsskyldighet gentemot deras barn fastställd i 3 § fattigvårdslagen. Där stadgas bland annat, att föräldrarna äro pliktiga att utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sina minderåriga barn d. v. s. barn, som ej fyllt sexton år, ävensom att det åligger föräldrar och barn att i mån av behov å ena samt förmåga å andra sidan försörja varandra, så att de ej falla fattigvården till last. Motsvarande bestämmelser återfinnas i nämnda lagrum rörande ena makens underhållsskyldighet mot andra makens barn samt adoptants underhållsskyldighet mot adoptivbarn.

Vid utebliven betalning av underhållsbidrag stå vissa tvångsmedel den underhållsberättigade till buds. För underhållsbidrag fastställt genom dom eller utslag kan utmätning sökas i den underhållsskyldiges egendom. I lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta stadgas, att om någon enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn och underlåter betala förfallet belopp, den till underhåll berättigade äger erhålla införsel i den underhållsskyldige tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning till gäldande av såväl förfallet belopp som bidraget i övrigt i den mån det förfaller till betalning. Införsel i lön beviljas av vederbörande utmättningsman. Införsel må ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år innan beslutet meddelades. Ej heller må bestämmelse givas, enligt vilken avlöning skulle komma att innehållas för annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet, då innehållandet skall äga rum, eller som förfaller näst därefter. Då införsel beviljas, förordnar utmättningsmannen hur stort belopp av avlöningen, som skall innehållas, med föreskrift, att vid varje avlöningstillfälle visst angivet belopp, motsvarande vad den underhållsskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag, skall förbehållas den underhållsskyldige samt att sålunda innehållande må ske endast i den mån avlöningen överskjuter sistnämnda belopp.

I 72 § b) barnavårdslagen stadgas, att den som enligt av domstol meddelat slutligt utslag eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva under-

hållsbidrag till sitt barn, som ej fyllt sexton år, men av lättja eller liknöjdhet underlåter att fullgöra denna plikt och därigenom föranleder sådan försämring av det uppehälle och den uppfostran, som lagligen tillkomma barnet, att särskild åtgärd mot den försumlige prövas påkallad för att framtvunga underhållsskyldighetens fullgörande, är skyldig att efter föreläggande av barnavårdsnämnden inställa sig till och efter sin förmåga fullgöra honom å fattigvårdsanstalt eller eljest anvisat arbete. Den arbetsskyldige kan kvarhållas å anstalten intill dess grundad anledning föreligger till antagande, att han skall söka efter förmåga fullgöra sina skyldigheter mot barnet, dock ej i oavbruten följd under längre tid än ett år. Vederbörande polismyndighet har att på begäran meddela handräckning dels för delgivning av arbetsföreläggande och dels för inställande till arbete av den som underlåter att efterkomma sådant föreläggande. Undandraget sig någon att fullgöra anvisat arbete eller lämnar han utan tillstånd arbetet eller visar han tredska att efterkomma givna föreskrifter eller gör han sig skyldig till uppförande, som strider mot sedlighet eller god ordning, äger barnavårdsnämnden, om han fyllt 21 år och icke är till arbete oförmögen, tilldela honom varning. Därest han icke låter rätta sig av varningen, kan han ådömas tvångsarbete för en tid av minst en och högst sex månader.

Enligt lagen den 14 juni 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket är stadgat förbud för den, som enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn under sexton år, att avflytta från riket, om han icke hos vederbörande överexekutor ställt av överexekutor godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande tills barnet fyllt sexton år. Är fara för handen att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, äger utmätningsman på begäran av den underhållsberättigade, fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd meddela förbud för den underhållsskyldige att avflytta.

Jämlikt kungörelsen den 25 november 1927 om efterlysning av vissa underhållsskyldiga kan den, som enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn och som underlåter att betala förfallet belopp, efterlysas om upplysning saknas var han uppehåller sig. Efterlysning verkställes av statens inspektör för fattigvård och barnavård genom tryckta meddelanden, som genom länsstyrelsernas försorg tillställas rikets polismyndigheter, fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder.

Slutligen föreskrives i 13 § lagen om barn utom äktenskap, att för varje barn utom äktenskap skall förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratages. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för bland annat, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet samt att biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag.

Huvudgrunderna för den föreslagna lagstiftningen.

Vad som framförallt skiljer de nu ifrågavarande barngrupperna från dem, som behandlades i de sakkunnigas tidigare betänkande, är den omständigheten, att det finnes en mot barnen försörjningspliktig, som icke fullgör sin skyldighet. Härigenom kunna barnen försättas i ett nödläge, som för närvarande avhjälpes genom fattigvårdens mellankomst. Som de sakkunniga påvisat i sitt tidigare betänkande är emellertid fattigvården som understödsform för barn förenad med särskilda olägenheter. Med synnerlig skärpa framträda olägenheterna i fråga om dessa barn, vilka redan på grund av de olyckliga familjeförhållanden, under vilka de måst växa upp, äro missgynnade i förhållande till de barn, som fått åtnjuta uppfostran i ett hem, där föräldrarna gemensamt sökt att på bästa sätt draga försorg om barnen. Kanske även mödrarna, vilka väl ofta icke för egen del behövt anlita fattigvården, äro obenägna att för barnens räkning begagna denna utväg, vilket kan medföra fara för att barnen komma att lida allvarlig nöd. Härtill kommer att dessa barn i regel genom dom eller avtal tillförsäkrats rätt till ett regelbundet utgående underhållsbidrag. Att låta barnen till följd av den sålunda förpliktades försummelse eller oförmåga att fullgöra sin skyldighet falla fattigvården till last är icke blott skadligt ur samhällets synpunkt utan även i hög grad stötande för den enskildes rättsmedvetande. Det gäller sålunda att för dessa barn utfinna en hjälpform, som icke har karaktären av fattigvård.

Vid jämförelse med andra former av social hjälpverksamhet är för fattigvården utmärkande, att den avhjälpes ett nödtillstånd efter individuell behovsprövning och med ersättningsskyldighet för den som mottagit fattigvården. Redan fattigvårdslagstiftningskommittén föreslog, att den offentliga understödsverksamheten beträffande utomäktenskapliga barn och barn till ensamstående hustrur skulle överflyttas till barnavårdsnämnden. Förslaget innebar den fördelen, att modern icke blev ersättningsskyldig för understödet. Understödet skulle emellertid utgå efter individuell behovsprövning. Enligt de sakkunnigas mening är det dock framförallt den individuella behovsprövningen, som givit fattigvården dess speciella karaktär bland övriga hjälpformer. Den ojämnhet vid avvägningen av understödsbeloppen, som måste bliva en följd av bristen på fasta normer härför, ger den hjälpsökande en känsla av otrygghet och beroende. Stora olikheter, som knappast kunna anses motiverade, förekomma även mellan de understödsbelopp, som utmätas å skilda orter. Vill man klart avskilja hjälpverksamheten för ifrågavarande grupper av barn från fattigvården, måste man därför genomföra ett system, som lämnar hjälp med visst i relation till moderns och barnets ekonomiska förhållanden på förhand fastställt belopp och utan återbetalningsskyldighet för modern, eller sålunda en hjälpform av pensions karaktär likartad med den de sakkunniga föreslagit för barn till änkor och vissa invalider samt för föräldralösa barn.

Den av barnets föräldrar, som har vårdnaden om barnet, är även skyldig att taga del i kostnaden för barnets underhåll. Då det gäller att understödja

dessa barn, måste därför bidraget från det allmänna så avpassas, att det genom underhållsbidragens uteblivande uppkomna nödläget avhjälpes men vårdnadshavarens underhållsskyldighet fullgöres som förut. Det genom dom eller avtal bestämda underhållsbidraget får anses vara en måttstock på föräldrarnas inbördes förmåga att bidra till barnets underhåll. För att vinna den eftersträfvade anpassningen efter vårdnadshavarens underhållsskyldighet, bör därför understödet anknytas till beloppet av detta bidrag, så att understödet icke må överstiga detta belopp.

Utformat i enlighet med dessa synpunkter kan man säga, att de sakkunnigas förslag i korthet innebär, att det allmänna utbetalar det underhållsbidrag, som den försörjningsskyldige icke erlägger. Denna lösning av spörsmålet kan måhända till en början synas djärv. Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser om föräldrars underhållsskyldighet mot barn, ha emellertid starka formella garantier skapats för de ifrågavarande barnens rätt till underhållsbidrag. Den för ett utomäktenskapligt barn förordnade barnavårdsmannen har sålunda som en av sina främsta uppgifter att tillse, att barnets fader så snart som möjligt genom avtal eller dom blir förpliktad att utgiva ett efter båda föräldrarnas villkor avpassat underhållsbidrag. Vid hemskillnad eller äktenskaps upplösning har domstolen att i händelse av tvist mellan makarna bestämma underhållet till barnen. Dessa garantier ha, framförallt i vad de avse de utomäktenskapliga barnen, förestavats av samhällets intresse att tillförsäkra dessa barn vederbörligt underhåll. De sakkunnigas förslag att låta det allmänna under angivna förutsättningar utbetala underhållsbidraget kan icke anses annat än som ett steg vidare på den inslagna vägen. Som i det följande närmare skall angivas blir för övrigt den underhållspliktige skyldig att ersätta det allmänna det utgivna beloppet. Det blir därför i regel närmast fråga om en förskottering från det allmänna av faderns underhållsbidrag. De sakkunniga ha också benämnt det belopp, som utbetalas, *bidragsförskott* och den ifrågavarande hjälpverksamheten förskottering, vilka beteckningar ha den fördelen, att de icke föra tanken på någon fattigvården närstående form av understödsverksamhet.

Om hjälpverksamheten anordnas i överensstämmelse med nu angivna riktlinjer, skulle densamma komma att omfatta barn, som genom dom eller avtal fått sig tillförsäkrade underhållsbidrag av någon av föräldrarna d. v. s. barn utom äktenskap samt barn till föräldrar, vilkas äktenskap upplöst genom skillnad eller återgång eller som vunnit hemskillnad eller på grund av söndring leva åtskilda. De barn, som icke på angivet sätt garanterats underhållsbidrag från föräldrarna, falla åter utanför lagstiftningen och få som förut vid uppkommet hjälpbehov anlita fattigvården. Den viktigaste gruppen av sistnämnda barn utgöres av de utomäktenskapliga barn, vilkas fader är okänd. Enligt den statistiska undersökningen uppgår denna grupp å landsbygden till omkring 13 och i städerna till omkring 9 procent av de utomäktenskapliga barnen. Orsaken till att faderskap till ett barn icke i laga ordning fastställts kan vara den, att modern icke kunnat eller vägrat lämna tillräckliga upplysningar för faderns uppspårande och faderskapets fastställande eller att fadern icke är

anträffbar. Ofta torde även anledningen vara att söka däri, att vederbörande barnavårdsman icke nedlagt tillräcklig energi för att få faderskapet fastställt. Dessa barns ställning är särskilt behjärtansvärd, och de sakkunniga övervägde därför till en början att föreslå en hjälpverksamhet utan fattigvårds karaktär, omfattande alla nödställda minderåriga barn. En sådan hjälpverksamhet kan emellertid knappast organiseras som en form av pensionering utan bör grundas på individuell behovsprövning. En hjälpform, som garanterade modern till utomäktenskapligt barn ett fast understöd, så snart moderns inkomst understeg visst angivet belopp, kan nämligen svårligen genomföras, emedan moderns intresse för att få faderskapet till barnet fastställt därigenom skulle minskas med påföljd, att modern säkerligen i åtskilliga fall komme att vägra att lämna upplysning om vem, som vore barnets fader. Det kan även antagas att barnavårdsmannens intresse för faderskapets fastställande komme att i motsvarande grad minskas. Konsekvensen skulle sålunda bliva, att kategorien utomäktenskapliga barn med okänd fader komme att högst väsentligt ökas, en konsekvens som skulle direkt motverka de gynnsamma resultat, som i hithörande avseenden uppnåtts genom lagstiftningen om barn utom äktenskap. Om emellertid hjälpverksamheten sålunda skulle grundas på en individuell behovsprövning vore, som ovan framhållits, föga vunnet med försöken att skarpt särskilja den ifrågavarande hjälpverksamheten från fattigvården. Det bör även anmärkas att medtagandet av barn med okända fäder skulle ha den påföljden, att man även i de fall, då ett underhållsbidrag i laga ordning bestämts, nödgades frågå principen, att just detta belopp garanterades och understödet icke finge överstiga detsamma. Gruppen barn med okända fäder skulle annars komma i en gynnad särställning. Nämda princip har emellertid en sådan betydelse för ett rättvist reglerande av understödets belopp, att densamma icke bör slopas. Det bör slutligen särskilt framhållas, att det utgivna understödet återkräves av den underhållsskyldige. Ett utsträckande av hjälpverksamheten till barn med okänd fader skulle därför jämväl innebära ett avsteg från denna grundsats. Huvudsakligen de nu angivna skälen ha varit avgörande för de sakkunnigas ståndpunkt att inskränka den föreslagna hjälpformen till fall, då underhållsbidrag för barnets räkning i laga ordning bestämts. Det torde ej heller vara obefogat antaga, att antalet barn utom äktenskap med okänd fader kommer att minskas, om den föreslagna lagstiftningen genomföres. De förmåner denna innebär torde nämligen med all säkerhet komma att öka intresset hos såväl modern till barn utom äktenskap som barnavårdsmannen att söka få faderskapet till barnet fastställt.

Från huvudprincipen att det genom avtal eller rättens beslut bestämda beloppet skall utbetalas föreslå de sakkunniga av praktiska skäl vissa undantag delvis i anslutning till den danska alimentationslagstiftningen. Först och främst ha de sakkunniga icke ansett nödvändigt att låta lagstiftningen bli tillämplig, då barnets fader har vårdnaden om barnet och modern sålunda är skyldig betala bidrag samt underlåter detta. Som den statistiska undersökningen utvisar inskränka sig de fall, då fadern har vårdnaden om barn utom

äktenskap, till, på landsbygden 3 procent och i städerna 1½ procent. En annan begränsning av principens tillämpning följer därav, att faderns underhållsbidrag icke bör utgivas av det allmänna, då modern är i stånd att ensam försörja barnet. I dessa fall utgår icke fattigvård, enär föräldrarna äro skyldiga att utan fattigvårdssamhällets betungande försörja sina minderåriga barn. Avgörandet huruvida barnets moder skall anses vara i stånd att ensam försörja barnet bör icke ske efter individuell prövning. Med hänsyn till vikten av att tydligt särskilja den nu föreslagna hjälpformen från fattigvård måste en generellt gällande inkomstgräns fastställas, vid vars underskridande modern skall vara berättigad till hjälp. Denna inkomstgräns föreslå de sakkunniga avsevärt högre än den som skall gälla för åtnjutande av barnbidrag. Hänsyn har därvid tagits framförallt till det stora antalet kvinnliga yrkesutövare med lön huvudsakligen i form av naturaförmåner, vilkas värde måste skattas till tämligen högt belopp. Dessa kvinnor kunna vanligen icke ha barnet hos sig och deras kontanta lön räcker icke till för att betala fosterlega för barnet. Värdet av den föreslagna lagstiftningen skulle väsentligt minskas, om densamma icke komme att omfatta denna kategori av hjälpbehövande mödrar. Ur principiell synpunkt motiveras den högre inkomstgränsen för ogifta mödrar och frånskilda hustrur därmed, att det för dessa icke är fråga om understöd i egentlig mening utan ett förskott, som återkräves av den underhållsskyldige.

En ytterligare begränsning i huvudprincipens tillämpning måste göras. Då det är fråga om att avhjälpa ett ekonomiskt nödläge, kan det allmänna icke tänkas bidraga med större belopp än som är erforderligt härför. Även om det i vederbörlig ordning bestämda underhållsbidraget överstiger sistnämnda belopp, bör bidragsförskottet ej sättas högre än detta. Ehuru barnet är berättigat till underhåll efter båda föräldrarnas villkor, kan vid uteblivande av faderns underhållsbidrag det allmänna icke gå längre än att bereda barnet nödortförsörjning. Det härför erforderliga beloppet måste för vinnande av likformighet i tillämpningen fastställas generellt. Den omständigheten att det allmänna endast kan tänkas avhjälpa ett så att säga generellt bedömt nödtillstånd medför även, att bidragsförskottet måste begränsas för tiden, tills barnet fyllt sexton år, även om den civilrättsliga underhållsskyldigheten skulle kvarstå efter nämnda tid. Efter denna ålder upphör även föräldrarnas försörjningsskyldighet mot barnet i förhållande till det allmänna. I fråga om bidragsförskottets normalbelopp ha de sakkunniga icke funnit skäl att frångå vad som i detta hänseende föreslagits beträffande barnbidragen. Av den statistiska utredningen framgår även, att detta normalbelopp ganska nära motsvarar medelvärdet för de månatliga underhållsbidragen å landsbygden och i de mindre städerna. För att förenkla uträkningen av bidragsförskotten har det icke ifrågasatts högre förskottsbelopp under barnets späda ålder eller särskilda regler rörande avdrag för arbetsinkomst samt har den kvot, varmed bidragsförskott vid högre inkomster skall minskas, föreslagits till hälften i stället för sju tiondelar. Liksom i förslaget rörande barnbidrag framlägga de sakkunniga särskilt tilläggförslag rörande dyrortsgraderade bidragsförskott

i anslutning till det den 30 november 1935 avgivna förslaget rörande dyrortsgraderade folkpensioner.

Förutom nu angivna undantag från tillämpningen av huvudprincipen att det genom avtal eller rättens beslut fastställda underhållsbidraget skall utgivas, ha de sakkunniga övervägt, huruvida den omständigheten, att barnets moder ingått äktenskap med annan man än barnets fader, borde utesluta barnet från rätt till bidragsförskott. Härför talar givetvis det förhållandet, att den man, med vilken barnets moder gifter sig, blir försörjningsskyldig mot barnet. Otvivelaktigt har grundsatsen om skyldigheten för äkta make att bidraga till underhållet av andra makens barn i tidigare gifte eller utom äktenskap i sin praktiska tillämpning medfört allvarliga olägenheter. Fria förbindelser bliva sålunda icke legaliserade, emedan den manlige kontrahenten icke vill påtaga sig försörjningsskyldigheten för kvinnans barn med annan man. Styvbarnen komma givetvis också i en mycket svår situation, framförallt när familjeförsörjarens inkomster äro så knappa, att de endast med svårighet förslå till nödtorftig försörjning åt hans egna barn. Dessa och andra olägenheter ha ofta påvisats, bland annat i flera riksdagsmotioner. Givetvis kan det icke ifrågakomma, att de sakkunniga inom den begränsade ramen av sitt uppdrag ingå på spørsmålet om en ändring i de ifrågavarande civilrättsliga bestämmelserna. Dessa bestämmelser torde emellertid icke lägga hinder i vägen för en sådan lösning av problemet, att det allmänna lämnar bidrag till försörjning av styvbarnen, då makarnas inkomster äro otillräckliga och barnens fader icke fullgör sin underhållsskyldighet. En sådan lösning skulle även betydligt mildra de olägenheter ett strängt fasthållande vid styvfaderns underhållsskyldighet medför. Visserligen ha de sakkunniga i sitt tidigare betänkande föreslagit, att barnbidrag skall indragas då änka gifter om sig. Situationen är emellertid en helt annan för de nu ifrågavarande kvinnorna, emedan barnets naturlige fader är i livet. Det bör även ihågkommas, att det framför allt är styvfaderns underhållsskyldighet mot hustruns utomäktenskapliga barn, som vållat förvecklingar. De sakkunniga föreslå därför, att bidragsförskott utgår utan hinder av att barnets moder ingår äktenskap, försåvitt makarnas sammanlagda inkomst understiger visst belopp. Vid inkomstgränsens bestämmande skall hänsyn tagas till de minderåriga barn, makarna hava att försörja och för vilka de icke åtnjuta barnbidrag eller bidragsförskott.

I detta sammanhang uppkommer frågan om inverkan därav, att barnets moder utan vigsel sammanbor med barnets fader eller med annan man. När barnets föräldrar sammanleva utan vigsel, bör enligt de sakkunnigas mening bidragsförskott icke utgå, emedan detta skulle gynna de fria förbindelserna och förhindra att barnet genom föräldrarnas äktenskap blir legitimerat. För det fall, att modern sammanlever med annan man än barnets fader, kunna visserligen skäl anföras för bidragsförskottets upphörande, framförallt då kontrahenterna även ha gemensamma barn. Hänsynen till barnets ställning har emellertid gjort, att de sakkunniga i detta fall ansett bidragsförskott böra utgå.

Då bidragsförskottet icke skall ha karaktären av fattigvård, bör ersättningsskyldighet icke stadgas för den, som mottager detsamma. Faderns civilrättsliga skyldighet att utgiva underhållsbidrag kvarstår givetvis, oaktat barnet erhållit bidragsförskott. Sedan barnet mottagit detta, bör emellertid rätten till underhållsbidraget tillkomma det allmänna. De sakkunniga föreslå därför ett stadgande av innebörd, att det allmänna, sedan bidragsförskott utgivits, inträder i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern. Vid utövandet av sin återkravs rätt mot fadern bör det allmänna kunna eftergiva denna rätt under samma förutsättning som stadgas för eftergift av rätt till ersättning för fattigvård, eller att den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

Förskotteringen organisation.

Då det gäller att välja lämpligt organ för handhavande av förskotteringen kunna fattigvårdsstyrelserna icke ifrågakomma på grund av nödvändigheten av att klart särskilja denna verksamhet från fattigvård. Enär förskotteringen bygger på ett bidragssystem, som har åtskilliga beröringspunkter med folkpensioneringen, låge det nära till hands att låta pensionsnämnderna få hand om verksamheten. De sakkunniga ha även föreslagit att ärenden rörande barnbidrag skola handläggas av pensionsnämnderna. Denna lösning skulle otvivelaktigt innebära väsentliga fördelar även för ifrågavarande förslag. Sålunda skulle förskotteringen ha karaktär av ett slags pensionering, skild från fattigvården, tydligt markeras. En avsevärd praktisk fördel innebure en sådan lösning, bland annat emedan man inom pensionsnämnderna är van vid den inkomstberäkning, som blir nödvändig för bidragsförskottets bestämmande. Trots de fördelar, som pensionsnämnderna sålunda erbjuda, ha dock de sakkunniga funnit övertygande skäl tala för att anförtro förskotteringen åt barnavårdsnämnderna. Dessa handhava uppsikten över de utomäktenskapliga barnen och äro på grund härav väl förtrogna med dessa barns levnadsförhållanden. De undersökningar rörande barnets och föräldrarnas förhållanden, som bliva erforderliga för prövning av ansökan om bidragsförskott, torde därför, om förskotteringen anförtros barnavårdsnämnderna, i regel icke behöva bliva alltför betungande. Nämnderna äro även redan nu väl insatta i den indrivningsverksamhet som förslaget pålägger dem. Slutligen ha nämnderna i barnavårdsmännen en kår av funktionärer, som åtminstone i större kommuner torde vara väl lämpade för de nya uppgifter förskotteringen kommer att medföra.

Barnavårdsnämndens beslut bör givetvis få överklagas. Som besvärinstans ha de sakkunniga föreslagit länsstyrelserna, vilka på grund av sin befattning med fattigvårds- och barnavårdsmål ha nödig erfarenhet för att handlägga jämväl nu ifrågavarande ärenden. Talan mot länsstyrelsernas beslut torde enligt de sakkunnigas mening böra få fullföljas hos Kungl. Maj:t i statsrådet. De sakkunniga ha emellertid även haft under övertygande ett besvärssystem likartat med det som gäller ifråga om folkpensioneringen.

I ett den 30 juni 1936 avgivet betänkande om socialstyrelsens organisation föreslås bland annat, att inom socialstyrelsen skall inrättas en byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård med statens inspektör för fattigvård och barnavård som chef. Därest en sådan omorganisation bleve genomförd, kunde man tänka sig socialstyrelsen som besvärinstans över barnavårdsnämnderna, en instans som såtillvida kunde anses jämförbar med pensionsstyrelsen, att talan mot dess beslut tillätes endast i vissa starkt begränsade undantagsfall. I avvaktan på genomförandet av socialstyrelsens omorganisation och innan erfarenhet vunnits, huruvida antalet besvärshärenden gör det nödvändigt att begränsa besvärsrätten till Kungl. Maj:t, anse emellertid de sakkunniga den först angivna besvärsvägen som lämpligast.

Kostnaderna för förskotteringen.

Den föreslagna hjälpverksamheten kommer att medföra kostnader för det allmänna, i den mån det utgivna förskottet icke kan återkrävas av den för barnet underhållsskyldige. Man kan därvid tänka sig antingen att statsverket helt svarar för dessa kostnader eller att kostnaderna fördelas mellan stat och kommun. Ur skatteutjämnings synpunkt vore det givetvis av stort värde, om kommunerna kunde befrias från de kostnader den föreslagna förskotteringen kommer att medföra. Svårigheten att avgöra, vilken kommun som i varje särskilt fall skulle bära kostnaden för förskottet, bortföle även med denna lösning. Man bör emellertid erinra sig, att förskotteringen i stor utsträckning kommer att ersätta fattigvård, som eljest skolat utgå. Då fattigvården icke övergått att vara en statlig uppgift, torde det ej heller vara lämpligt att helt från kommunerna avlyfta utgifterna för förskotteringen. Det föreligger nämligen fara för att kommunen, om så skedde, skulle bliva alltför rundhänt med bidragsförskotten, då kommunen därigenom inbesparade fattigvårdskostnad. Visserligen äro de föreslagna förskotten bundna vid bestämda inkomstgränser och andra klart angivna förutsättningar, varigenom nämnda fara i viss mån minskas. Det torde emellertid vara oundvikligt, att det kontrollerande av sökandes uppgifter, som bör föregå förskottets beviljande, gärna blir slentrianmässigt, om kommunen icke behöver bidraga till kostnaderna. Än svårare är det att undvara det kommunala ekonomiska intresset, då det blir fråga om att göra återkravs rätten mot barnets fader gällande. Det ligger nämligen i sakens natur, att statens kontroll över att kommunen i detta avseende icke gör sig skyldig till någon försummelse, svårigen kan bli tillräckligt effektiv, framförallt därför att denna kontroll icke kan utsträckas över en längre tidrymd. Vid övervägandet av de olika synpunkter, som inverka på frågans bedömande, ha de sakkunniga funnit den lämpligaste lösningen vara en sådan fördelning, att statsverket svarar för tre fjärdedelar och vederbörande kommun för en fjärdedel av kostnaderna. Det bör även anmärkas, att enligt den statistiska utredningen de på grund av förskotteringen bortfallande fattigvårdskostnaderna uppgå till minst en fjärdedel av den beräknade kostnaden för förskotteringen.

De sakkunniga övergå härefter till frågan, vilken kommun, som i varje

särskilt fall bör vidkännas den sålunda angivna kostnadsandelen. Som förut påpekats kommer den föreslagna förskotteringen att i stor utsträckning ersätta fattigvård, som eljest måst lämnas. Det vore därför av vikt, att förskotteringen på det sätt kunde anknyta till fattigvården, att den kommun, som i varje särskilt fall genom förskotteringen befrias från fattigvårdskostnad, finge bära den kommunala andelen av kostnaden för förskotteringen. Det må i detta sammanhang erinras om, att fattigvård meddelas i det fattigvårdssamhälle, där den hjälpbehövande vistas. Detta samhälle kan därefter erhålla ersättning för den lämnade fattigvården av det samhälle, där den hjälpbehövande har hemortsrätt. Svensk medborgare har hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avser, kommit i åtnjutande av fattigvård, som utövar inverkan på förvärv av hemortsrätt. Hustrun har samma hemortsrätt som mannen. Upplöses äktenskapet genom mannens död eller eljest, behåller hustrun den hemortsrätt, hon under äktenskapet senast ägde, till dess annan tillkommer henne. Har någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit s. k. obligatorisk fattigvård eller har under samma år annan fattigvård meddelats honom av annat fattigvårdssamhälle än det, där han mantalsskrivits, vinner han med vissa undantag ej hemortsrätt på grund av nämnda mantalsskrivning. I fråga om inverkan på förvärv av hemortsrätt likställes med fattigvård, som någon själv åtnjutit, fattigvård, som åtnjutits av hans minderåriga barn och adoptivbarn, så ock för mannen fattigvård, vilken tilldelats hans hustru eller under bestående äktenskap åtnjutits av minderåriga barn, som hon ägt före äktenskapet, eller av hennes minderåriga adoptivbarn, såvitt ifrågavarande barn hava hennes hemortsrätt. Fattigvård åt barn utom äktenskap inverkar ej på faderns förvärv av hemortsrätt.

Av den nu lämnade redogörelsen framgår, att ifråga om barn utom äktenskap moderns hemortsrättskommun får bära fattigvårdskostnaden för barnet. Fattigvård åt barn till fränskilda föräldrar skall däremot påvila mannens hemortsrättskommun. Då emellertid hustrun vid äktenskapets upplösning har mannens hemortsrätt, komma barnen att ha samma hemortsrätt som modern, tills hon och fadern komma att mantalsskrivas å skilda orter. Härvid är emellertid att märka, att om fattigvård måst lämnas för barnen under det år, som mantalsskrivningen avser, den nya mantalsskrivningen icke medför förändring av hemortsrätten för fadern. Vill man sålunda åstadkomma, att i flertalet fall just den kommun, som genom förskotteringen befrias från fattigvårdskostnad, får bära den kommunala andelen av kostnaderna för förskotteringen, och samtidigt åvägbringa en gemensam lösning av frågan för såväl utomäktenskapliga barn som barn till fränskilda makar, bör moderns hemortsrättskommun få svara för de kostnader förskotteringen medför. De sakkunniga ha emellertid icke velat anknyta till fattigvårdslagens hemortsrättsbegrepp utan i stället låtit den faktiska mantalsskrivningsorten vara avgörande för kostnadsfördelningen. De invecklade och i tillämpningen synnerligen betungande reglerna om hemortsrätt skulle för att kunna utsträckas

till den föreslagna lagstiftningen behöva i vissa avseenden modifieras. Dessa modifikationerna skulle lätt komma att skapa förvirring och medföra konsekvenser, som svårligen kunde överblickas förrän efter en längre tids tillämpning. Hemortsrättsprocesserna skulle sannolikt även komma att starkt ökas särskilt under tiden närmast efter lagens ikraftträdande. Å andra sidan kan icke förnekas, att slopandet av hemortsrättsbestämmelserna på detta område innebär vissa olägenheter. En viss fara förefinnes sålunda, att särskilt mödrar med flera barn, som kunna förväntas i förevarande hänseende åsamka vederbörande kommun mera avsevärda utgifter, komma att på ett eller annat sätt förhindras att flytta från en kommun till en annan eller också tvingas att flytta till annan kommun för att å denna överbältra kostnaden för bidragsförskott till barnen. Nu nämnda samt andra olägenheter av liknande slag minskas emellertid högst väsentligt, om statsbidraget till ifrågavarande kostnader, såsom de sakkunniga föreslagit, sättes så högt som till tre fjärdedelar. Slutligen bör även ihågkommas, att det här egentligen icke är fråga om en understödsverksamhet utan ett förskotterande av vissa bidrag, som därefter skola avkrävas den underhållsskyldige.

Då det allmännas kostnader för förskotteringen äro beroende på i vad mån ersättning lämnas av den underhållsskyldige, är det uppenbart, att frågan om ersättningens utkrävande är av största betydelse. Som av den ovan lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser om föräldrars underhållsskyldighet mot barn framgår, finnas vissa tvångsmedel för att framtvinga underhållsskyldighetens fullgörande, framförallt utmätning, införsel i lön och arbetsföreläggande. Det har ofta anmärkts, att dessa tvångsmedel icke skulle vara tillräckligt verksamma gentemot försumliga försörjare. Av den statistiska utredningen framgår beträffande landsbygden, att i de fall, då tvångsåtgärder mot försumliga försörjare kommit till användning, åtgärderna i omkring 85 procent av fallen bestått av införsel, i omkring 12 procent av arbetsföreläggande samt i omkring 3 procent av utmätning. Av dessa tvångsmedel har införseln i omkring 70 procent, arbetsföreläggandet i omkring 56 procent och utmätningen i omkring 40 procent av fallen helt eller delvis medfört resultat. För städerna är materialet i detta hänseende icke lika fullständigt som för landsbygden men synes peka i samma riktning. De sakkunniga ha emellertid även upptagit till prövning frågan om skärpning av tvångsmedlen.

Utän vidare torde vara uppenbart, att en ändring ifråga om förutsättningarna för vinnande av utmätning eller själva förfarandet för utmätningen med hänsyn till fordran på underhållsbidrag icke vore motiverad. Vad här efter angår införselförfarandet är detsamma obestriddligen förenat med vissa ofta påtalade olägenheter. Särskilt har framhållits, att det är lätt för en underhållsskyldig att genom att lämna sin arbetsanställning undandraga sig införselbeslutets verkningar. Tydligt torde emellertid vara att denna och liknande svårigheter äro grundade i sakens natur och näppeligen kunna avlägnas. Vidkommande slutligen arbetsföreläggandet som tvångsmedel har i villkoren för meddelande av arbetsföreläggande inrymts den stundom klandrade begränsningen, att vederbörandes underlåtenhet att erlagga underhålls-

bidrag skall föranleda sådan försämring av det uppehälle och den uppfostran, som lagligen tillkomma barnet, att särskild åtgärd mot den försumlige prövas påkallad för att framtvunga underhållsskyldighetens fullgörande. På grund av denna begränsning kan arbetsföreläggandet icke komma till användning, så snart modern eller annan kan bereda barnet tillräcklig försörjning, även om fadern försummar sin underhållsskyldighet.

Vid 1930 års riksdag väcktes av herr Björk i Tryde motion med yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t om sådan ändring i 72 § b) lagen om samhällets barnavård, att i nu angivna fall lagen måtte lämna effektiv utväg till barnafaderns tvingande att fullgöra honom åvilande försörjningsskyldighet. Andra lagutskottet, till vilket motionen hänvisades, fann dennas syfte behjärtansvärt men kunde likväl icke förorda densamma samt anförde vidare:

Arbetsföreläggandet är ett tvångsmedel, som staten hittills använt för att framtvunga försörjningsskyldighetens fullgörande av barnets fader respektive moder i sådana fall, då eljest försämring i barnets uppehälle eller uppfostran skulle inträffa. Uppenbart bör detta tvångsmedel icke tillgripas, därest barnet kan utan märkbar försämring i dess uppehälle och uppfostran underhållas av den icke försumlige partens tillgångar. I annat fall skulle arbetsföreläggandet i själva verket innebära en tvångsåtgärd för att förhjälpa den betalande parten att erhålla ersättning för utgift, som föranletts därav att den andra parten icke fullgjort honom lagligen ålagd betalningsskyldighet. Att beröva en person friheten av sådan anledning torde icke stå i överensstämmelse med nutida rättsuppfattning. För övrigt må erinras, att lagen anvisar andra utvägar för ernående av betalning från den försumlige, nämligen införsel i lön och utmätning.

Utskottets ståndpunkt vann riksdagens gillande. De sakkunniga ansluta sig även till denna utskottets ståndpunkt. Beträffande förfarandet vid arbetsföreläggande har anmärkts, att detsamma vore omständligt och tidsödande, framförallt på grund av den prövning av föreläggandets laglighet, som åligger vederbörande polismyndighet, innan handräckning meddelas för verkställighet. Det torde emellertid vara oundvikligt att ett förfarande, som åsyftar att beröva en person friheten för en tid som kan utsträckas till ett år, är omgärdat med starka garantier mot missbruk. Overhuvud torde enligt de sakkunnigas mening inom ramen för nuvarande lagstiftning i ämnet en skärpning av ifrågavarande tvångsmedel icke kunna komma till stånd utan att den försörjningspliktiges rätt och säkerhet åsidosättes i en utsträckning, som vore främmande för den i vårt land härskande rättsuppfattningen. I samband med en allmän revision av bestämmelserna för den sociala hjälpverksamheten torde dock frågan böra upptagas till förnyad prövning.

Om sålunda tvångsmedlen för närvarande icke kunna skärpas, är det dock av största vikt att de till buds stående möjligheterna att indriva underhållsbidragen utnyttjas. Då enligt de sakkunnigas förslag statsbidrag skall lämnas för en väsentlig del av kostnaderna för förskotteringen, kan man icke enbart förlita sig på det kommunala intresset som drivfjäder för en effektiv indrivningsverksamhet. Staten måste kontrollera, att statsbidrag icke utgår i andra fall än då det varit omöjligt att utfå ersättning av den underhållsskyldige. Denna kontroll föreslå de sakkunniga anordnad i samband med prövningen av ansökan om statsbidrag. Som förebild ha närmast tjänat de bestämmelser, som

givits i 61 § fattigvårdslagen för det fall, att fattigvårdsstyrelse vill erhålla gottgörelse av statsmedel för fattigvård, som lämnats vissa särskilt angivna kategorier hjälpbehövande såsom utlänningar m. fl. Redan när ansökan göres om bidragsförskott, bör barnavårdsnämnden sända genom förhör med sökanden eller på annat sätt inhämta upplysning om bland annat barnets och föräldrarnas ekonomiska ställning, varom uppgift skall lämnas vid ansökan om statsbidrag. Redogörelse måste även lämnas ej blott för de åtgärder, som vidtagits för förskottets återkrävande av fadern, utan även i förekommande fall för anledningen till att tvångsmedel icke anlåtats. Den anslagsbeviljande myndigheten har att vid sin prövning införskaffa den ytterligare utredning som kan vara behöflig. Genom dessa bestämmelser vinnes ett dubbelt syftemål. Den anslagsbeviljande myndigheten kan nämligen då dels kontrollera, att de villkor som stadgats rörande barnets och moderns inkomst icke åsidosatts, dels ock utöva press på barnavårdsnämnderna att använda till buds stående tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande genom att förvägra barnavårdsnämnden statsbidrag i de fall, då nämnden icke gjort vad på densamma ankommer i sistnämnda hänseende.

Sedan statsbidrag beviljats, kan det inträffa att den underhållsskyldiges ekonomiska ställning så förbättrats, att han kan betala resterande underhållsbidrag. En särskilt anordnad kontroll med hänsyn till en dylik förändring i den försörjningsskyldiges förhållanden kan knappast ifrågakomma. Man får för dylika fall lita till kommunens intresse att indriva dess egen andel av kostnaden för bidragsförskott. I den mån ersättning från underhållsskyldig inflyter till barnavårdsnämnden, är nämnden givetvis skyldig att till statsverket redovisa dess andel av ersättningen.

Prövningen av ansökan om statsbidrag bör anförtros länsstyrelserna, som enligt de sakkunnigas förslag ha att upptaga besvär över barnavårdsnämndernas beslut i frågor rörande förskottingen. Därest det ovan omnämnda förslaget rörande omorganisation av socialstyrelsen bleve genomfört, skulle socialstyrelsen som central prövningsmyndighet för ansökan om statsbidrag erbjuda vissa fördelar. I vart fall bör vederbörande myndighets beslut rörande ansökan om statsbidrag kunna överklagas hos Kungl. Maj:t.

KAP. 4.

Sammanfattning och kostnadsberäkningar.**Barn utom äktenskap.***Försummelseernas omfattning.*

Av den statistiska utredningen, för vilken redogörelse lämnas i kap. 7, framgår, att försummelser i fullgörandet av åtagna försörjningsförpliktelser mot barn utom äktenskap förekomma i synnerligen stor utsträckning. Med ledning av de införskaffade statistiska uppgifterna har beräknats, att antalet utomäktenskapliga barn under 16 års ålder, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var förordnad, uppgick till omkring 95 000, varav 61 000 på landsbygden och 34 000 i städerna. För 57 500 av dessa barn, 33 500 å landsbygden och 24 000 i städerna, levde fadern och vistades på känd ort inom riket och var samtidigt ett månatligt underhållsbidrag för barnet utfäst. För icke mindre än 28 000 av dessa barn, 15 700 å landsbygden och 12 300 i städerna, förelåg sådan försummelse i bidragspliktens fullgörande, att bidragsbelopp, förfallet under år 1935, vid utgången av april månad 1936 ännu helt eller delvis kvarstod oguldet. Detta betyder att för icke mindre än å landsbygden 47 procent och i städerna 51 procent av de nyssnämnda barnen, för vilka månatligt bidrag var fastställt, försummelse av angiven art förelegat. Av dessa försummelser voro icke mindre än 62 procent å landsbygden och 51 procent i städerna totala, d. v. s. intet hade inbetalats av det under år 1935 förfallna underhållsbidraget. I 85 procent av dessa totala försummelsefall å landsbygden och i 90 procent i städerna förelåg total försummelse redan under år 1934. Härtill komma sedan de fall, då försummelse ägt rum, men genom barnavårdsnämndens ingripande eller på annat sätt helt reglerats före den ifrågavarande tidpunkten.

Materialets fullständighet.

Man måste emellertid antaga att antalet bidragsförsummelser i själva verket var icke så litet större, än vad de nyss anförda siffrorna giva vid handen. Utredningen har nämligen visat, att för ett ansenligt antal utomäktenskapliga barn i den avsedda åldern barnavårdsman icke fanns förordnad. Om man, i anslutning till utredningen, antar att 40 procent av de till varje årsklass hörande utom äktenskap födda barn vid uppnådda 5 års ålder varit legitimerade eller adopterade, skulle vid 1935 års utgång icke mindre än 52 000 utomäktenskapliga barn under 16 års ålder finnas, vilka varken legitimerats eller adopterats och för vilka dock barnavårdsman icke fanns förordnad, vilket motsvarar 55 procent av de barn, för vilka barnavårdsman var tillsatt.

Som i kap. 7 närmare utvecklas, föreligga flera orsaker, vilka gemensamt kunna förklara det anmärkta förhållandet. Under återopande av vad i nämnda kapitel anföres anse de sakkunniga det vara försvarligt, att de med anledning av den anmärkta ofullständigheten i det material, som legat till grund för de statistiska undersökningarna, höja de därur beräknade bidragsförsummelsernas antal och belopp med 30 procent.

En ytterligare förhöjning av försummelsernas antal måste vidtagas av den orsaken, att den årsklass, som är född 1919 och sålunda under år 1935 fyllt 16 år, icke medtagits. Den måste antagas under i genomsnitt ett halvt år hava varit utsatt för försummelerisk. Med hänsyn till årsklassens relativa storlek torde man böra räkna med en höjning i antalet försummelser under år 1935 med omkring 3 procent. För år 1938, där motsvarande årsklass relativt sett är något större, synes en ökning av 4 procent av denna orsak vara motiverad.

De sakkunniga anse sig därför böra räkna med en förhöjd kostnad för det allmänna till följd av bidragsförsummelser, utgörande $1.30 \times 1.04 = 1.35$ av den kostnad som beräknats direkt ur det statistiska materialet.

De minskade årsklasserna av utom äktenskap födda barn.

Mot dessa förhöjningar stå emellertid vissa motsvarande nedsättningar, vilka av olika skäl torde böra vidtagas.

För det första kan man räkna med, att antalet utom äktenskap födda barn under 16 års ålder för en följd av år framåt kommer att sjunka. De sakkunniga hava funnit ett antal kvarlevande utom äktenskap födda barn i nämnda åldersklasser vid 1935 års utgång av omkring 228 000, häri då de inberäknade, som blivit legitimerade eller adopterade. Vid utgången av år 1938 torde antalet hava sjunkit till omkring 208 000 och vid utgången av år 1940 till omkring 203 000, alltså med 9, respektive 11 procent. En motsvarande nedsättning i de försummade bidragsbeloppen torde på grund härav kunna motses.

Den nedgående arbetslösheten.

De år, som den statistiska utredningen omfattar, 1934 och 1935, hava fortfarande varit präglade av den stora arbetslösheten och dess efterverkningar. Det har likväl kunnat iakttagas, att någon mera avsevärd nedgång i försummelserna från 1934 till 1935 icke förekommit. Arbetslösheten har visserligen väsentligt sjunkit från det förra året till det senare, men detta har ännu icke funnit något mera märkbart uttryck i en nedgång av försummelsernas förekomst. Detta är också i viss mån förklarligt. Arbetslösheten har haft betydande kvarstående destruktiva inverkningar på de bidragspliktiga fädernas ekonomi; deras förmåga att betala bidrag var fortfarande i avsevärd grad nedsatt. Det torde emellertid kunna förväntas, att till lagens ikraftträdande, vilket antagits äga rum från ingången av år 1938, arbetslöshetens efterverkningar på bidragsbetalningen i stort sett skola vara övervunna.

Inverkan av de föreslagna kontrollätgärdena.

Av den statistiska utredningen framgår, att i sådana fall av försummad bidragsbetalning, där det under år 1935 förfallna bidragsbeloppet helt eller delvis kvarstått oguldet vid utgången av april månad 1936, på landsbygden särskild tvångsätgård mot den underhållsskyldige icke vidtagits i omkring 62 procent av fallen. Orsakerna härtill torde vara, enligt vad av utredningen framgår, i omkring 22 procent av fallen ringa inkomst, i något över 6 procent invaliditet eller sjukdom, i över 13 procent stor försörjningsbörda samt i över 10 procent andra orsaker, varjämte särskild orsak icke uppgivits för omkring 11 procent av fallen. I fall, då tvångsmedel tillgripits, ha dessa endast i något över 1 procent bestått av utmätning, i omkring 32 procent av införsel samt i nära 5 procent av arbetsföreläggande. För städerna, där uppgifter beträffande nämndernas åtgärder icke i samma omfattning kunnat inhämtas som för landsbygden och för vilka av denna orsak sammanfattande siffror icke kunna lämnas, synas de uppgifter som erhållits i stort sett peka i samma riktning.

Det är visserligen sannolikt, att arbetslösheten i icke obetydlig mån ökat antalet av de fall, då tvångsmedel mot försörjare icke kommit till användning. Det stora antalet dylika fall kan emellertid svårligen få sin förklaring utan det antagandet, att nämnderna och barnavårdsmännen icke vederbörligen beaktat de till buds stående möjligheterna för ett kraftigt ingripande mot försumliga försörjare. Detta antagande vinner framför allt stöd i den ringa förekomsten av arbetsförelägganden. Med begagnande av detta tvångsmedel torde sannolikt resultat kunnat vinnas i åtskilliga fall, där underhållsbidrag nu icke behörigen erlagts. Bland de viktigaste nyheterna i den föreslagna lagstiftningen äro därför de kontrollbestämmelser, som föreslagits för erhållande av statsbidrag till kostnaderna för bidragsförskotten. Enligt dessa bestämmelser har barnavårdsnämnden att vid ansökan om statsbidrag giva en uttömmande redogörelse bland annat för faderns ekonomiska ställning samt för de åtgärder, som vidtagits för bidragsförskottets återkrävande av fadern. Kontrollmyndigheten får härigenom tillräckligt material för bedömning av frågan, huruvida de tvångsmedel lagstiftningen erbjuder i vederbörlig utsträckning kommit till användning. Mycket torde vara vunnet redan genom det nyssnämnda kravet på en fullständig redogörelse för faderns ekonomiska ställning. En sådan redogörelse förutsätter en ingående undersökning i nämnda avseende, som annars måhända i åtskilliga fall icke kommit till stånd. Därtill kommer, att risken för avslag å statsbidragsansökan säkerligen skall förmå barnavårdsnämnderna att tillgripa tvångsmedel i de fall, där betingelserna härför föreligga. Man bör därför kunna antaga, att sedan den ovanberörda kontrollen genomförts, en betydande del av de underhållsbidrag, som under nuvarande förhållanden skolat kvarstå oguldna, med största sannolikhet komma att utkrävas. Med hänsyn till vad här anförts torde det icke vara orimligt att på grund av de sålunda förväntade resultaten av den föreslagna lagstiftningen i förening med bortfallandet av arbetslöshetens efter-

verkningar vidtaga en nedsättning i de ur den statistiska undersökningen direkt beräknade kostnaderna med minst 25 procent.

Inverkan av avdragen för inkomst och förmögenhet.

Man måste vidare taga i betraktande den inverkan på det allmännas kostnader för bidragsförskotteringen, som kan härröra av de i lagen upptagna bestämmelserna om avdrag till följd av förskottstagarens inkomst eller förmögenhet.

På den rena landsbygden, i jordbruks- och skogskommunerna, torde man knappast kunna räkna med någon mera avsevärd inverkan av de berörda bestämmelserna till följd av den låga lönenivå, som är gällande för jord- och skogsbruksarbete. Detta gäller såväl om mödrarna fortfarande äro ogifta, som då de ingått äktenskap med annan man än barnets fader, vilket torde motsvara omkring 20 à 25 procent av de fall då fadern lever och vistas å känd ort inom riket. Härvid bör jämväl tagas i betraktande, att inom jordbruks- och skogskommunerna i 60 respektive 65 procent av fallen det månatliga försörjningsbidraget torde uppgå till 15 kronor eller därunder, vilket i sin mån bidrager att för närvarande minska det antal fall, då avdragsreglerna kunna hava betydelse.

Vad de mera industriellt betonade områdena på landsbygden beträffar äro mödrarnas inkomstförhållanden naturligtvis helt annorlunda, såvida de hava anställning inom industrien eller äro gifta med industriarbetare. Det synes därför de sakkunniga vara försvarligt, alldenstund de blandade och industrikommunerna svara för 80 procent av kostnaderna för försummelsefallen å landsbygden, att totalkostnaden för landsbygden nedsättes med omkring 10 procent.

I städerna torde så väl för kvinnor och då särskilt för fabriksarbeterskor, som för deras män, om de sedermera ingått äktenskap, lönenivån vara avsevärt högre än på landsbygden. De sakkunniga anse sig dock av försiktighets-skäl icke böra minska de ur de statistiska undersökningarna beräknade kostnaderna med mer än 20 procent, fastän nedsättningen, särskilt i storstäderna och i de mera industribetonade stadsgrupperna med all sannolikhet torde bliva icke obetydligt större. Genomföres en dyrortsgruppering hava emellertid de sakkunniga ansett sig böra företaga avdragen med något större försiktighet.

Kostnadsberäkningar.

På landsbygden skulle alltså de ovannämnda reduktionerna åstadkomma, att de efter den tidigare företagna förhöjningen med 35 procent förefintliga kostnaderna borde multipliceras med

$$0.91 \times 0.75 \times 0.90 = 0.614.$$

Resultatet av såväl förhöjning som reduktion skulle alltså tillsammans bliva en multiplikation med

$$0.614 \times 1.35 = 0.83.$$

I *städerna* skulle man få räkna med en reduktion

$$0.91 \times 0.75 \times 0.80 = 0.546$$

och resultatet av både förhöjning och reduktion skulle bliva en multiplikation med

$$0.546 \times 1.35 = 0.74.$$

Utan dyrortsgruppering skulle man sålunda kunna beräkna kostnaderna för de barn, vilkas fader lever och vistas på känd ort inom riket till följande belopp:

å landsbygden: $0.83 \times 2\,650\,000$ kronor = 2 200 000 kronor,
och i städerna: $0.74 \times 2\,100\,000$ kronor = 1 550 000 kronor,
eller sammanlagt 3 750 000 kronor.

Härtill komma emellertid kostnaderna för de barn, vilkas fader vistas på okänd ort eller utom riket.

Antalet dylika barn uppskattades på landsbygden till cirka 2 700 och i städerna till cirka 1 500. På *landsbygden* var för dylika barn månatligt bidrag fastställt i 72 procent av fallen, och i 85 procent av dessa fall förelåg försummelse. 61 procent av dessa barn, eller i runt tal 1 650, skulle alltså komma i åtnjutande av förskottering. I de flesta fall torde totalförsummelse föreligga. Man torde därför kunna räkna med ett genomsnittligt årligt förskottsbelopp av 220 kronor. Detta skulle för landsbygden medföra en kostnad av omkring 360 000 kronor, vilket på grund av de nyssnämnda förhöjningarna skulle multipliceras med 1.35 och därefter på grund av reduktionerna med $0.91 \times 0.90 = 0.82$, då reduktion på grund av den förbättrade arbetslöshetskonjunkturen och av den noggrannare indrivningsproceduren här bortfalla. Man får alltså en multiplikation med inalles $1.35 \times 0.82 = 1.11$, vilket ger en kostnads-siffra för landsbygden av i runt tal 400 000 kronor.

För *städerna* skulle på samma sätt det antal barn som enligt utredningen torde åtnjuta förskott beräknas till $0.61 \times 1\,500 = 920$, vilket skulle motsvara en kostnad av 200 000 kronor. Förhöjningen skulle bliva densamma, men reduktionen större, eller motsvarande en multiplikation med $0.91 \times 0.80 = 0.73$. Man skulle alltså få en resulterande multiplikation av $0.73 \times 1.35 = 0.985$, vilket för städerna skulle giva en kostnad av i det närmaste 200 000 kronor.

Utan dyrortsgruppering skulle man sålunda för det allmänna erhålla en total förskotteringskostnad av $3\,750\,000 + 600\,000$ kronor = 4 350 000 kronor.

Kostnaderna vid en dyrortsgruppering. Vid genomförandet av en dyrortsgruppering i enlighet med det av de sakkunniga framlagda tilläggsförslaget kommer det att visa sig att kostnadsökningen blir icke obetydligt större, än då fråga var om barn till änkor och invalida personer. I dessa fall var antalet understödda barn inom dyrorterna relativt litet; här är det relativt sett större på de orter, som föras till de högre dyrortsgrupperna. Enligt de sakkunnigas tidigare avgivna betänkande, sid. 47, tillhörde, om man undantager Stockholm och Göteborg, vilka höra till den högsta (tredje) ortsgruppen, av städernas folkmängd respektive 7.4, 85.3 och 7.3 procent den

första, andra och tredje ortsgruppen. För landsbygden voro motsvarande siffror 90·9, 7·7 och 1·4 procent.

Tager man först i betraktande de barn, vilkas fader lever och vistas på känd ort, fördela sig kostnaderna för dessa barn utan dyrortsgruppering på följande sätt.

	Kronor
Stockholm	440 000
Göteborg	220 000
Övriga städer	890 000
Landsbygden.....	2 200 000
	<hr/>
	Summa kronor 3 750 000

Vid en dyrortsgruppering skulle, om man fortfarande bibehålle samma kostnadsreduktioner till följd av avdragsreglernas tillämpning, följande kostnadssiffror erhållas:

	Dyrortsgrupp 1	Dyrortsgrupp 2	Dyrortsgrupp 3	Inalles
Stockholm	—	—	660 000	660 000
Göteborg.....	—	—	330 000	330 000
Övriga städer	65 000	950 000	100 000	1 115 000
Landsbygden	2 000 000	210 000	45 000	2 255 000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	2 065 000	1 160 000	1 135 000	4 360 000

De sakkunniga vilja emellertid här av försiktighetsskäl något minska reduktionen till följd av inkomstavdraget, nämligen i tredje ortsgruppen från 20 till 10 procent i städerna och från 10 till 0 procent å landsbygden; i andra ortsgruppen anse de sakkunniga en nedsättning till 15, respektive 5 procent vara skäligen. Detta medför en ökning av kostnaderna till följande belopp:

	Dyrortsgrupp 1	Dyrortsgrupp 2	Dyrortsgrupp 3	Inalles
Stockholm	—	—	740 000	740 000
Göteborg.....	—	—	370 000	370 000
Övriga städer	65 000	1 010 000	110 000	1 185 000
Landsbygden	2 000 000	220 000	50 000	2 270 000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Inalles	2 065 000	1 230 000	1 270 000	4 565 000

En dyrortsgruppering skulle sålunda medföra en kostnadsförhöjning med omkring 22 procent.

Räknar man med denna förhöjning även för de barn, vilkas fader vistas på obekant ort eller utom riket, skulle man för dessa erhålla en kostnad av omkring 735 000 kronor, varigenom den sammanlagda kostnaden skulle stiga till 5 300 000 kronor.

Barn till hemskilda och frånskilda föräldrar.

I den statistiska redogörelsen har ur det förebragta materialet härletts den summa, vartill för dessa barn det reducerade beloppet av kvarstående försummade bidragsbetalningar skulle väntas uppgå år 1938, om samma försummelsefrekvenser antogs förekomma, som under år 1935 konstaterats för barn utom äktenskap. Beloppet ifråga beräknades uppgå till 1 520 000 kronor.

Med hänsyn till arbetslöshetens tillbakagång och till den mera effektiva kontroll över bidragsbetalningen, som antages följa av den nya lagstiftningen, torde man, på samma sätt som för barn utom äktenskap i dessa siffror kunna vidtaga en reduktion av 25 procent. Härtill skulle komma en nedsättning genom avdragsregelns tillämpning av 20 procent i städerna och 10 procent å landsbygden, eller sammanräknat med 40 procent i städerna och 32·5 procent å landsbygden. Kostnaderna skulle sålunda utan dyrortsgruppering kunna beräknas till

	Kronor
Stockholm	250 000
Göteborg etc.	190 000
Övriga städer	190 000
Landsbygden	320 000
	Inalles 950 000

Med dyrortsgruppering skulle, om man inom olika grupper räknar med samma förhöjning som för utomäktenskapliga barn, erhålla följande kostnadsbelopp

	Kronor
Stockholm	420 000
Göteborg etc. }	535 000
Övriga städer }	
Landsbygden.....	330 000
	Inalles 1 285 000

eller i runt tal 1 300 000 kronor.

Kostnadsstegringen är här, till följd av de ifrågavarande barnens fördelning inom dyrortsgrupperna, större än för de utomäktenskapliga barnen.

Det allmännas kostnader för ett genomförande av den föreslagna lagen om bidragsförskott skulle följaktligen för år 1938 kunna uppskattas till följande belopp:

	Utan dyrorts- gruppering Kronor	Med dyrorts- grupperna Kronor
Barn utom äktenskap.....	4 350 000	5 300 000
Barn till hemskilda och frånskilda föräldrar.....	950 000	1 300 000
	Inalles 5 300 000	6 600 000

Förskotteringens inflytande på kommunernas fattigvårdskostnader.

Från landskommunerna och ett antal städer hava uppgifter begärts beträffande kommunernas kostnader för fattigvård åt barn utom äktenskap (inklusive samhällsvård och skyddsuffostran), i de fall då kvarstående försummelse i erläggandet av under år 1935 förfallna underhållsbidrag förelagat vid utgången av april månad 1936.

De erhållna kostnadsbeloppen reducerades till en början i sådan mån, att de högst uppgingo till det försummade bidragsbeloppet. För den händelse underhållsbidragets årliga belopp översteg 240 kronor, reducerades fattigvårdskostnaden dessutom i samma proportion, varmed bidraget bort nedsättas för att uppgå till nämnda belopp.

De sålunda reducerade fattigvårdsbeloppen beräknades på *landsbygden* för år 1935 hava utgjort

	Kronor		Kronor
Svealand	420 000	Jordbrukskommuner	180 000
Götaland	270 000	Skogskommuner	50 000
Skåne etc.	180 000	Blandade kommuner	390 000
Norrland	260 000	Industrikommuner	510 000
	<hr/>		<hr/>
	Inalles 1 130 000		Inalles 1 130 000

Som synes överstiga de genom en förskotteringslagstiftning bortfallande fattigvårdskostnaderna betydligt en fjärdedel av den beräknade kostnaden för förskotteringen.

För *städerna* har det icke varit möjligt att genomföra liknande uppskattningar av de totala fattigvårdsbeloppen i här avsedda fall. Fattigvårdskostnaderna, reducerade på ovan angivet sätt, torde emellertid även i städerna uppgå till ungefär samma procent av det försummade bidraget — mellan 30 och 40 procent — som på *landsbygden*.

Att kommunerna, som det framlagda förslaget avser, skulle bestrida en fjärdedel av kostnaderna för bidragsförskotteringen, synes sålunda icke komma att medföra en ökad belastning i jämförelse med den fattigvårdskostnad, som i motsvarande fall för närvarande åsamkas dem.

Under förutsättning, att staten bekostar tre fjärdedelar och kommunerna en fjärdedel av kostnaderna ifråga, skulle statens kostnader för år 1938 kunna uppskattas till följande belopp:

<i>Utan dyrortsgruppering</i>	<i>kronor</i> 4 000 000
<i>Med</i> »	» 4 950 000

Kostnaderna för de i förslaget till lag om barnbidrag föreslagna ändringarna.

I de sakkunnigas här avgivna betänkande hava vissa ändringar vidtagits i det tidigare framlagda förslaget till lag om barnbidrag. Sålunda hava vissa,

av de nuvarande barntilläggsbestämmelserna omfattade barn till invalider, vilka i det nämnda förslaget för att icke föregripa de senare utredningarna rörande barn utom äktenskap blevo uteslutna, föreslagits införda i lagen ifråga. Då hänsyn emellertid redan tagits till dessa grupper av barn vid kostnadsberäkningarna för barnbidragslagen, kunna de här lämnas utan avseende.

Emellertid ha ytterligare två grupper av barn förts inom barnbidragslagens tillämpningsområde, nämligen i de fall där fadern avlidit barn utom äktenskap samt barn till fränskilda makar.

Vad de *utomäktenskapliga barnen* beträffar, hava dessa i den statistiska utredningen uppskattats till ett antal av 3 100 på landsbygden och 2 100 i städerna, eller sammanlagt 5 200. Härvid har den erforderliga korrektionen för materialets ofullständighet redan vidtagits. Man torde för dessa barn i regel få räkna med ett årligt bidrag av 240 kronor, minskat å landsbygden med 10 och i städerna med 20 procent till följd av bestämmelserna om avdrag på grund av inkomst eller förmögenhet. Dessutom torde, då kostnadsberäkningen skall avse år 1938, en reduktion i barnens antal med omkring 9 procent kunna vidtagas. Kostnaderna utan dyrortsgruppering skulle alltså å landsbygden belöpa sig till omkring 610 000 kronor och i städerna till omkring 360 000 kronor, eller tillsammans omkring 970 000 kronor, i runt tal sålunda till *1 miljon kronor*. Vid genomförandet av en dyrortsgruppering skulle de stiga till i runt tal *1 200 000 kronor*.

Beträffande *barn till fränskilda makar*, vilkas fader avlidit, hava dessas antal i den statistiska utredningen uppskattats till omkring 600. Man torde, då antalet barn per moder är större än för utomäktenskapliga barn, kunna räkna med ett något lägre genomsnittligt bidragsbelopp, låt oss säga 220 kronor per barn. Detta torde sedan för land och stad tillsammans böra minskas med i genomsnitt 15 procent på grund av de nyssnämnda avdragsbestämmelserna. Kostnaderna för barnbidrag till denna grupp skulle följaktligen utan dyrortsgruppering uppgå till omkring *110 000*, och med dyrortsgruppering till omkring *150 000 kronor*.

Sammanlagda kostnadsökningen till följd av de föreslagna ändringarna i lagen om barnbidrag skulle följaktligen belöpa sig till omkring *1 100 000 kronor* utan dyrortsgruppering och till omkring *1 350 000 kronor*, om en dylik gruppering genomfördes. Kostnadsökningen för staten skulle bliva i runt tal respektive *800 000* och *1 000 000 kronor*.

KAP. 5.

Speciell motivering.

1 §.

Enligt detta lagrum förskotteras det underhållsbidrag, fadern enligt rättens beslut eller i viss form upprättat avtal förpliktats utgiva till sitt barn. Såväl utomäktenskapliga barn som barn i äktenskap inbegripas under stadgandet. För sistnämnda kategori kan föräldrarnas underhållsskyldighet fastställas genom rättens beslut eller avtal i de fall, då föräldrarnas äktenskap upplösts genom dom å återgång eller äktenskapsskillnad, eller föräldrarna vunnit hemskillnad eller på grund av söndring leva åtskilda. Stadgandets tillämpning förutsätter därjämte, att modern eller särskilt förordnad förmyndare har vårdnaden om barnet.

Styvfaderns underhållsbidrag förskotteras icke, när barnets naturlige fader är i livet. Då moder med utomäktenskapligt barn eller barn från tidigare, genom skilsmässa upplöst äktenskap gifter sig, blir maken, så länge äktenskapet består, sålunda även vid hemskillnad och uppkommen söndring, underhållsskyldig mot sådant barn. Samtidigt kvarstår emellertid faderns underhållsskyldighet mot barnet oförändrad. Barnet kan sålunda bliva berättigat till underhållsbidrag från två olika personer. De sakkunniga ha funnit det vara naturligast att anknyta förskotteringen till faderns underhållsskyldighet. I överensstämmelse härmed kan enligt förslaget bidragsförskott fortfara att utgå, ehuru barnets moder gifter sig. Uteblir sålunda underhållsbidraget från styvfadern, får barnet nöja sig med det underhållsbidrag, som lämnas av fadern, och uteblir jämväl detta inträder rätt till bidragsförskott. Om däremot barnets naturlige fader avlidit, bör givetvis styvfaderns underhållsbidrag kunna förskotteras. Det har stadgats i 23 §, att i dylikt fall vad i lagen sägs om fader till barn skall gälla styvfadern.

Underhållsskyldigheten mot adoptivbarn kan under samma omständigheter som beträffande barn i äktenskap fastställas genom rättens beslut eller avtal, när barn adopterats av äkta makar eller ena maken adopterat den andres barn eller adoptant medför adoptivbarnet i äktenskap utan att den andre maken adopterar barnet. Detsamma gäller givetvis om ena maken som ogift adopterat barn, som efter äktenskapets ingående adopteras jämväl av andre maken. Ogift adoptants underhållsskyldighet mot adoptivbarn kan däremot icke fastställas i den ordning, som angives i förevarande lagrum. Genom adoptionen åtager sig adoptanten och, om denne är gift, hans make föräldrarnas försörjningsskyldighet gentemot barnet. Om emellertid adoptanten och i förekommande fall hans make helt och hållet sakna möjlighet att bidra till adoptivbarnets underhåll, torde den naturlige faderns underhållsskyldighet inträda enligt tidigare avtal eller dom, såvida ej jämkning sker i hans underhållsskyldighet. Kunnat adoptanten och dennes make i någon

mån bidraga till adoptivbarnets underhåll, torde faderns bidrag få lämpas därefter. Då emellertid föräldrarnas subsidiära underhållsskyldighet mot adopterat barn icke har nämnvärd praktisk betydelse, ha de sakkunniga ansett sig kunna bortse härifrån. I 23 § stadgas därför, att vad i lagen sägs om föräldrar till barn skall beträffande adoptivbarn äga motsvarande tillämpning å adoptant och dennes make.

Av formuleringen av 1 § framgår, att förskotteringen anknyter till den lagstadgade underhållsskyldigheten. Om make genom så beskaffat avtal som i paragrafen angives exempelvis åtagit sig underhållsskyldighet efter äktenskapets upplösning gentemot hustruns barn från ett tidigare äktenskap, kan detta avtal icke läggas till grund för förskottering.

Enligt 20 § lagen om barn i äktenskap äger rätten att i mål angående återgång av äktenskap, hemskillnad och äktenskapsskillnad samt angående vårdnaden om barn, när föräldrarna på grund av söndring leva åtskilda, att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger förordna om vårdnaden ävensom förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för nämnda tid. Är å landet ansökan eller anmälan ingiven till domaren eller stämning uttagen men har målet ej förevarit vid rätten, äger domaren meddela förordnande, som nyss nämnts. Förordnandet går i verkställighet lika med laga kraft ägande dom, men kan när som helst av rätten återkallas. Stadganden av liknande innebörd återfinnas i lagen om barn utom äktenskap. Sålunda föreskrives i 28 § denna lag, att därest i mål om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet utslag ej omedelbart kan givas, men tvist är allenast om beloppet av underhållsbidrag eller sannolika skäl föreligga till antagande att svaranden är bidragsskyldig, rätten äger förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. I 29 § stadgas att om å landet stämning uttagits men målet ännu ej förevarit vid rätten, domaren äger, där käranden förebringa sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, förordna att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. De nyssnämnda interimistiska förordnandena gå i verkställighet lika med laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, går på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat. Har svaranden, efter det han på grund av förordnande som nyss nämnts eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äger av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta. Ansökan härom göres hos länsstyrelsen inom ett år från det domen vunnit laga kraft. Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej länsstyrelsen på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den som mottagit underhållsbidraget.

Då det är av vikt, att de ifrågavarande barnen kunna bringas snabb hjälp, samt det ofta kan dröja avsevärd tid, innan en laga kraft ägande dom rörande underhållsskyldigheten föreligger, ha de sakkunniga tänkt sig, att det skall

vara tillräckligt med ett icke laga kraftvunnet rättens beslut rörande underhållsskyldigheten för rätt till bidragsförskott. Om utbetalat bidragsförskott återkrävs av den uppgivne fadern till utomäktenskapligt barn och därefter laga kraft ägande utslag meddelas, varigenom denne förklaras icke vara underhållsskyldig, äger han enligt ovan anförda bestämmelser av allmänna medel erhålla ersättning för det utbetalda. Om fader till barn i äktenskap nödgats återbetala bidragsförskott, som utgivits på grund av icke laga kraftvunnet rättens beslut, samt fadern därefter genom beslut, som vinner laga kraft, finnes icke vara skyldig att utgiva underhållsbidrag, torde han i vissa fall vara berättigad att av barnavårdsnämnden erhålla gottgörelse för vad han nödgats utgiva. Föreskrift om att det allmänna skulle äga att söka åter det utgivna av den som mottagit bidragsförskott har ej ansetts böra meddelas. Rätt till bidragsförskott bör icke kunna grundas allenast på beslut av domaren.

För avtal, genom vilket underhållsskyldigheten fastställts, fordras skriftlighet och bevitning av två personer för att bidragsförskott skall utgå. Villkoren överensstämmer med fordringarna på avtal, som skall ligga till grund för beslut om införsel och arbetsföreläggande.

2 §.

Denna paragraf överensstämmer med 2 § i förslaget till lag om barnbidrag.

3 §.

Vid prövningen av frågan, vilken barnavårdsnämnd som bör besluta om bidragsförskott, ha de sakkunniga haft att taga hänsyn till flera synpunkter av olika betydelse. Vad först angår de utomäktenskapliga barnen är att märka, att enligt 14 § lagen om barn utom äktenskap barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, eller om hon ej är i riket kyrkobokförd, där hon vistas, har att förordna barnavårdsman för barnet. Jämlikt 16 § samma lag har barnavårdsnämnden att utöva tillsyn å barnavårdsmannens verksamhet. Tillsynen kan med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort överflyttas till annan barnavårdsnämnd. Vid prövning av ansökan om bidragsförskott är det givetvis av betydelse, om nämnden med lätthet kan kontrollera sökandens uppgifter om moderns och barnets ekonomiska förhållanden samt övervaka bidragsförskottets användande. Det vore därför fördelaktigt, om den barnavårdsnämnd, som har tillsynen över den för barnet förordnade barnavårdsmannen, finge besluta om bidragsförskott till barnet. Då modern och barnet vistas å samma ort, vinnes denna fördel i stort sett, om prövningen av ansökan anförtros åt barnavårdsnämnden i den kommun, där modern mantalsskrivits. Att anknyta till vistelsekommunen torde icke låta sig göra med hänsyn till de täta förändringar av vistelseort som kunna förekomma. Om barnet är utackorderat å annan ort än den där modern vistas, kan tvekan råda om vilken kommuns barnavårdsnämnd som bör väljas. För att undvika att ansökan om bidragsförskott åt flera barn till samma moder prövas av olika barnavårdsnämnder torde emellertid övervägande skäl tala för barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun även i detta fall.

I fråga om den andra huvudgruppen av barn, som skola bliva berättigade till bidragsförskott, nämligen barn till fränskilda föräldrar, är situationen i viss mån en annan, emedan dessa barn i regel icke tidigare haft kontakt med barnavårdsnämnden. Ur förut angivna synpunkter är emellertid även i detta fall barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun att föredraga och detta så mycket hellre som dessa barn vanligen torde vistas hos modern.

Denna fråga måste emellertid ses i samband med den i den allmänna motiveringen närmare avhandlade, vilken kommun, som har att bära kostnaden för bidragsförskott. I sistnämnda avseende ha de sakkunniga kommit till den slutsatsen, att den kommun, där modern senast mantalsskrivits, bör svara för kostnaden. Det är naturligtvis av största vikt, att samma kommun som får bära de av förskotteringen föranledda kostnaderna även får bestämma när och med vilket belopp bidragsförskott bör utgå. I motsatt fall skulle nämligen lätt tvister kunna uppkomma mellan kommunerna såväl rörande frågan, huruvida förutsättningarna för bidragsförskottets beviljande varit för handen, som beträffande beloppet av förskottet.

Om barnets moder avlidit och särskild förmyndare förordnats, får bidragsförskott sökas i den kommun, där modern vid sin död varit mantalsskriven.

4 §.

Förskottsbeloppen äro desamma som de barnbidrag, som enligt 4 § i förslaget till lag om barnbidrag skola utgå till änkors barn, dock med det i förevarande paragrafs tredje stycke stadgade undantaget. Hänsyn har även tagits till det fall, att exempelvis änka med två barn från det genom döden upplösta äktenskapet även har ett barn utom äktenskap. Om de i äktenskap födda barnen äro berättigade till barnbidrag och det utomäktenskapliga till bidragsförskott, bör det senare reduceras till det belopp, som skolat utgå, om änkan haft tre till förskott berättigade barn. Därest vårdnaden om förskottsberättigade barn överflyttas till särskilt förordnad förmyndare, vilket framförallt inträffar vid moderns död, torde barnens situation bliva så snarlik de föräldralösas, att förskottet bör utgå oreducerat, även om förmyndaren har vårdnaden om flera barn till samma moder.

Som i den allmänna motiveringen närmare utvecklats föreslå de sakkunniga, att bidragsförskott bör utgå, oaktat barnets moder ingår äktenskap, när makarnas sammanlagda inkomst understiger visst belopp. De sakkunniga anse, att vid beräkandet av detta belopp hänsyn även bör tagas till makarnas försörjningsskyldighet mot deras minderåriga barn d. v. s. makarnas gemensamma barn eller ena makens barn, mot vilket andre maken är försörjningsskyldig. Däremot bör hänsyn icke tagas till barn, mot vilket endast ena maken är försörjningsskyldig, exempelvis mannens barn utom äktenskap om vilket han icke har vårdnaden.

Om den underhållsskyldige delvis erlagt underhållsbidraget, kunde man möjligen tänka sig att presumera, att lika stor del av bidraget komme att erläggas för framtiden, och sålunda från bidragsförskottet avdraga det belopp, som man antog komme att erläggas. De sakkunniga ha emellertid

ansett det vara praktiskt lämpligare, att låta endast det först till betalning förfallna bidragsförskottet minskas med det erlagda beloppet, trots risken att bidragsförskott härigenom kommer att utgå för underhållsbidrag, som annars möjligen kommit att erläggas av den underhållsskyldige.

Till förhindrande av att bidragsförskott sökes, när beloppet skulle bliva så obetydligt, att det icke kan anses bringa sökanden nämnvärd hjälp, har i paragrafens sista stycke stadgats, att bidragsförskott understigande ett årligt belopp av 120 kronor bortfaller. Om bidragsförskott skall utgå för flera barn till samma moder, bortfaller förskottet givetvis endast om sammanlagda beloppet understiger nyssnämnda summa.

5 §.

Denna paragraf överensstämmer i huvudsak med 5 § i förslaget till lag om barnbidrag. Någon motsvarighet till sista stycket i nämnda paragraf har emellertid icke upptagits i förevarande förslag. Ej heller ha de detaljerade bestämmelserna i 5 § andra stycket andra punkten för beräkning, av barns inkomst medtagits.

6 §.

Stadgandet har avfattats i nära överensstämmelse med 28 § lagen om folkpensionering. Då barnet utackorderats kunde det vara av visst värde, att fosterföräldrarna vore behöriga att göra ansökan. Särskilt stadgande härom har emellertid ej ansetts nödigt. Då barnavårdsman tillerkänts behörighet att göra ansökan om bidragsförskott för barn utom äktenskap, kunna fosterföräldrarna vid behov vända sig till denne för ingivande av ansökan om förskott.

7 §.

Innan bidragsförskott beviljas bör tillfälle beredas den försörjningskyldige att yttra sig. Härigenom kontrolleras riktigheten av sökandens uppgift, att underhållsbidraget icke behörigen erlagts. I samband härmed skall den underhållsskyldige givetvis uppmanas att erlagga förfallet, oguldet belopp. Då bidragsförskottet icke kan beviljas, förrän förklaringstiden utgått, samt det är av största vikt, att den behövande så snart som möjligt erhåller förskottet, bör förklaringstiden i regel sättas endast till några dagar. Hänsyn bör naturligtvis därvid tagas till den underhållsskyldiges boningsort, postgång med mera. Är den underhållsskyldiges postadress icke känd för barnavårdsnämnden, kan nämnden icke anses vara skyldig att vidtaga annan åtgärd än en förfrågan hos sökanden eller liknande, icke särskilt tidskrävande åtgärd. Sökandens rätt att skyndsamt erhålla bidragsförskottet får i dylikt fall icke åsidosättas för den underhållsskyldiges hörande.

8 §.

Som förebild för detta stadgande har tjänat 5 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta. I såväl nämnda lag som ifrågasvarande förslag presumeras, att den underhållsskyldige ej för framtiden

kommer att fullgöra sin underhållsskyldighet, emedan han underlåtit betala förfallna belopp. Om emellertid den underhållsskyldige av tillfällig orsak såsom sjukdom eller dylikt förhindras att erlægga förfallna belopp, är presumptionen icke riktig och den underhållsskyldige skall ej behöva underkasta sig omgången att inbetala underhållsbidragen till barnvårdsnämnden. På grund härav har stadgats, att om den underhållsskyldige betalar förfallna belopp och ställer säkerhet för underhållsskyldighetens fullgörande eller visar sannolika skäl, att han kan fullgöra sin underhållsskyldighet, bidragsförskott ej må beviljas. Det har ej ansetts nödvändigt att lämna särskilda föreskrifter rörande beskaffenheten av borgenssäkerheten eller förfaringssättet med mottagen pant eller borgen.

9 §.

Rätt till bidragsförskott inträder vid underlåten betalning av förfallet bidrag. Då underhållsbidrag emellertid i regel utgår månadsvis, skulle ny ansökan vara erforderlig för varje månad bidraget icke behörigen guldits. För att undvika en dylik anordning bygger lagförslaget, såsom ovan berörts, på den presumptionen, att vid utebliven betalning av förfallet belopp, underhållsbidraget icke heller kommer att erläggas för framtiden. Presumptionen har dock ansetts icke böra utsträckas utöver ett år. Uteblir underhållsbidraget ånyo efter förloppet av denna tid, måste ny ansökan göras. Om faderns underhållsskyldighet upphör före utgången av ett år eller barnet under denna tid uppnår sexton års ålder, bör givetvis bidragsförskott ej beviljas för längre tid än rätten härtill kvarstår.

Då förskottet har till uppgift att avhjälpa ett aktuellt behov, borde det principiellt sett icke beviljas för förfluten tid. För att emellertid moder icke under alla förhållanden skall behöva omedelbart söka bidragsförskott, då underhållsbidraget uteblir för en månad, med risk att annars förlora rätten till bidragsförskott för denna tid, har möjlighet beretts att erhålla förskott för en tid av två månader före den månad, under vilken förskott söktes.

Andra och tredje styckena av förevarande paragraf motsvara 13 § i förslaget till lag om barnbidrag.

10 §.

Motivering till detta lagrum lämnas under 18 §. Som framgår av vad där anförts löper barnvårdsnämnden risken att gå förlustig rätten till underhållsbidrag, som betalas innan den underhållsskyldige erhållit meddelande enligt förevarande paragraf. Sådant meddelande bör därför expedieras skyndsammast möjligt.

11 §.

Då förmyndaren handhar barnets ekonomi, bör denne även lyfta bidragsförskottet. Förmyndare för barn i äktenskap är fadern. Går föräldrarnas äktenskap åter eller vinna de hemskillnad eller äktenskapsskillnad, skall den vara barnets förmyndare, som skall hava vårdnaden om barnet. För underårigt barn utom äktenskap skall modern vara förmyndare. Har vårdnaden om barnet tillagts fadern, skall han vara dess förmyndare. Då förmynderskapet

sålunda i stort sett följer vårdnaden samt bidragsförskott icke utgår i fall, då fadern har vårdnaden om barnet, bör modern lyfta bidragsförskottet, där icke särskilt förordnad förmyndare finnes. Framförallt i fråga om de utomäktenskapliga barnen kan det emellertid tänkas, att bidragsförskottet i vissa fall icke kommer barnen till godo. Denna risk är särskilt stor, när barnet är utackorderat. Det har därför föreslagits, att barnavårdsnämnden skall äga förordna, att förskottet skall utbetalas till barnavårdsmannen. Denne har där- efter att på lämpligt sätt använda pengarna för barnets räkning. När barnet är utackorderat bör sålunda barnavårdsmannen med förskottet betala den överenskomna ersättningen till fosterföräldrarna. Därest fränskild hustru eller moder till utomäktenskapligt barn för egen del tillägnar sig bidragsförskottet i sådan omfattning, att det kan rubriceras som grovt missbruk eller grov försummelse vid vårdnadens utövande, kan vårdnaden fräntagas henne.

12 och 13 §§.

Dessa paragrafer överensstämma i huvudsak med 6 och 7 §§ i förslaget till lag om barnbidrag. Dock har anmälningsskyldighet stadgats jämväl för fall, att fader till barn, för vilket utgår bidragsförskott, erlägger underhållsbidrag direkt till modern, eller modern ingår äktenskap.

14 §.

Om under den ettårsperiod, för vilken bidragsförskott beviljats, den underhållsskyldiges ekonomiska villkor förbättras eller han av andra skäl icke vill underkasta sig det tvångsförfarande, som förskotteringen medför, bör han ha möjlighet att avbryta denna för att kunna i fortsättningen betala underhållsbidragen direkt till barnets moder. Härför fordras emellertid, att han betalar samtliga förfallna oguldna underhållsbidrag, sålunda icke endast förskotterade bidrag, samt styrker, att han sannolikt kommer att för framtiden behörigen erlägga underhållsbidragen. Som förebild för stadgandet, vilket i viss mån korresponderar med 8 §, har tjänat 8 § andra stycket i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

15 §.

Ett liknande stadgande har givits i 30 § fattigvårdslagen. I fråga om de utomäktenskapliga barnen torde i flertalet fall en effektiv övervakning kunna utövas med hjälp av barnavårdsmännen. Vid missbruk av bidragsförskottet kan jämlikt 11 § förordnas, att detsamma skall utbetalas till vederbörande barnavårdsman eller, i svårare fall, modern fräntagas vårdnaden.

17 §.

Av stadgandet följer bland annat, att barnavårdsnämnden kan gentemot en tredskande försörjare använda samma tvångsmedel som barnets moder. Barnavårdsnämnden är därvid underkastad de inskränkningar, som gälla för tvångsmedlens användande. Är faderns underhållsskyldighet fastställd genom avtal, kan sålunda utmätning för bidragsförskottet icke erhållas utan föregående dom. I 8 § tredje stycket lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning,

pension eller livränta har föreskrivits, att sedan underhållsskyldigheten upphört, beslut om införsel ej vidare skall äga tillämpning, ändå att den underhållsskyldige häftar för oguldet underhållsbidrag, där det ej är fråga om underhållsbidrag som fader till barn utom äktenskap har att erlægga till barnets moder. Då faderns underhållsskyldighet mot barnet upphört, kan barnavårdsnämnden sålunda icke genom införsel i lön uttaga ersättning för tidigare utgivet bidragsförskott.

Då införsel sökes i samma lönebelopp såväl av barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott som av modern för det förskottet överskjutande beloppet av underhållsbidraget och det belopp, som skall innehållas, ej förslår, torde beloppet få fördelas mellan modern och nämnden i förhållande till vars och ens fordran (jämför 7 § andra stycket lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning m. m.). Då modern för barnets räkning har krav på förfallna underhållsbidrag för längre tid tillbaka än barnavårdsnämnden, har nämnden icke bättre rätt än barnet till innehållna belopp av lönen, varför de tidigast förfallna underhållsbidragen böra uttagas innan barnavårdsnämnden erhåller täckning för sin fordran.

Andra stycket av denna paragraf har sin närmaste motsvarighet i 65 § fattigvårdslagen och 68 § 2 mom. andra stycket barnavårdslagen. Då nämnda bestämmelser emellertid närmast äro avsedda som riktlinjer för de dömande myndigheterna i fattigvårds- och barnavårdsmål, överlämnar stadgandet i förevarande paragraf avgörandet åt barnavårdsnämnden. Vid ansökan om statsbidrag kontrolleras emellertid om förutsättningarna för eftergift kunna anses hava förelegat.

18 §.

Då barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott inträder i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern, har barnavårdsnämnden icke bättre rätt än barnet. Om sålunda barnets fader erlägger underhållsbidrag till barnet, sedan bidragsförskott utgivits, måste barnavårdsnämnden vid återkrävandet av förskottet finna sig i att vidkännas minskning med det av fadern erlagda underhållsbeloppet. Barnets moder skulle därför kunna erhålla såväl bidragsförskott som underhållsbidrag och förskottet skulle icke kunna återkrävas av den underhållsskyldige. Detta gäller dock endast under förutsättning, att fadern, då han erlade underhållsbidraget, saknade kännedom om att rätten till underhållsbidraget övergått å barnavårdsnämnden, eller sålunda att bidragsförskott utgivits. Det har därför stadgats i 10 §, att meddelande om utgivet förskott skall lämnas den underhållsskyldige, samt i förevarande paragraf, att den underhållsskyldige efter erhållet meddelande härom skall erlægga underhållsbidragen till barnavårdsnämnden. Det har i denna paragraf även erinrats om, att underhållsbidrag, som erlägges annorledes än till barnavårdsnämnden, icke må åberopas gentemot nämnden, varjämte nämnden i 10 § ålagt att underrätta den underhållsskyldige härom.

19 §.

Denna paragraf har tillkommit för att hos barnavårdsnämnderna inskräpa, att nämnderna icke ha att tillgodose allenast sitt eget krav på ersättning för

utgivet bidragsförskott utan därjämte äro skyldiga att ombesörja att jämväl den barnet tillkommande andelen av underhållsbidragen utkräves. Beträffande barn utom äktenskap torde väl detta enklast kunna ske genom att den för barnet förordnade barnavårdsmannen samtidigt utsöker såväl barnavårdsnämndens som barnets belopp. Då fråga är om barn i äktenskap, bör barnets moder lämpligen meddela barnavårdsnämnden fullmakt att utkräva barnets andel av underhållsbidraget.

För att barnets andel skall kunna beräknas, måste först beloppet av det bidragsförskott, som belöper å ifrågavarande barn, bestämmas. Man får därvid, då bidragsförskott utgår till flera barn under samma moders vårdnad, ha i minnet, att av sammanlagda förskottsbeloppet lika stor del får anses falla på varje barn dock med den begränsningen, att förskottsbeloppet icke för något barn må överskrida det genom avtal eller rättens beslut bestämda underhållsbidraget.

21 §.

Av stadgandets avfattning framgår, att statsbidrag på en gång bör sökas för bidragsförskott, som utgivits under ett kalenderår. Den tid, inom vilken ansökan om statsbidrag skall göras, har bestämts med hänsyn till att barnavårdsnämnden skall hava medhunnit att anlita behövliga tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande, innan ansökan göres. Trots detta måste det ofta inträffa, att effekten av exempelvis ett arbetsföreläggande icke hunnit visa sig, när ansökan om statsbidrag göres. Denna omständighet bör givetvis ej utgöra anledning att förvägra barnavårdsnämnden statsbidrag.

23 §.

Motivering till detta stadgande har lämnats under 1 §.

KAP. 6.

Motivering för ändringarna i förslaget till lag om barnbidrag.

Som de sakkunniga redan påpekat i sitt tidigare betänkande var det för-
enat med betydande olägenheter att framlägga detsamma, innan de sakkunniga
ännu varit i tillfälle att taga ställning till det sätt, på vilket hjälpbehovet
för utomäktenskapliga barn och barn till fränskilda borde tillgodoses. På
grund av den utformning förslaget rörande den för dessa barn avsedda
hjälpverksamheten erhållit, har det också sedermera visat sig nödvändigt
vidtaga vissa ändringar i förslaget till lag om barnbidrag.

När fader till barn utom äktenskap eller mannen i ett genom skillnad
upplöst äktenskap avlidit, ligger det närmast till hands att jämställa
hans efterlämnade barn med barn till änkor och inrymma dem i lagen om
barnbidrag. Det blir nämligen för dessa barn icke fråga om förskottering av
belopp, som sedermera återkräves, utan om ett understöd. Förskotterings-
organisation, som bygger på ett mera tillfälligt hjälpbehov, orsakat av faderns
underlåtenhet att betala uppfostringsbidrag, lämpar sig ej heller för att av-
hjälpa det mera konstanta nödläge, som vållas av faderns död. De sakkun-
niga ha därför omarbetat förslaget till lag om barnbidrag så, att detsamma
kommer att omfatta alla barn, vilkas fader avlidit, således förutom änkors
barn jämväl de närstående grupperna barn utom äktenskap och barn till frän-
skilda föräldrar, då fadern avlidit. Med sistnämnda grupper av barn ha jäm-
ställtts barn, som adopterats av äkta makar, och ena makens barn, som adop-
terats av den andre, samt hustruns före eller under äktenskapet antagna
adoptivbarn, allt under förutsättning att mannen avlidit. Däremot bör givet-
vis barnbidrag icke utgå till barn, som adopterats, när den naturlige fadern
avlidit. Detta framgår vid jämförelse med 9 § i förslaget till lag om barn-
bidrag samt den för nämnda paragraf lämnade motiveringen.

Förslaget till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn om-
fattar endast fall, då faderns underhållsskyldighet fastställtts i viss ord-
ning. Som i den allmänna motiveringen påpekats uteslutas härigenom
vissa grupper av barn. Bland dessa befinna sig barn till invalider, vilka barn
icke genom dom eller avtal tillförsäkrats underhållsbidrag från fadern.
Enligt 6 § lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring utgår
emellertid barntillägg bland annat till pensionsberättigad fränskild make
eller ogift kvinna, som är invalid och har att försörja barn eller adoptiv-
barn, samt till pensionsberättigad ogift man, som har att försörja adoptiv-
barn. Då barnbidragen och på visst sätt även bidragsförskotten skola er-
sätta barntilläggen måste på grund av den utformning förslaget till lag om
förskottering av underhållsbidrag till barn erhållit, ytterligare vissa änd-
ringar utöver de ovan påpekade göras i förslaget till lag om barnbidrag.

Ändringarna avse att bereda barn utom äktenskap barnbidrag vid invaliditet hos modern samt barn till fränskilda barnbidrag vid invaliditet hos någon av föräldrarna. Barnbidragen inskränkas beträffande dessa kategorier barn till de fall, då den arbetsförmögne av föräldrarna har vårdnaden om barnet. I samband med dessa ändringar av saklig natur ha vissa omredigeringar verkställts i förslaget till lag om barnbidrag. Sålunda har bland annat en ny paragraf införts i förslaget som 16 §, medan den gamla paragrafen med detta nummer blivit 17 §.

Då barn berättigat till barnbidrag erhåller underhållsbidrag från någon av föräldrarna (eller styvfader respektive styvmoder), skall underhållsbidraget jämlikt 8 § sista stycket jämfört med 5 § andra stycket lagen om barnbidrag avdragas från barnbidraget. Skulle underhållsbidrag från barnets fader upphöra och barnet på grund härav bliva berättigat till bidragsförskott, får detta såsom inkomst avdragas från barnbidraget. Tillägget till 5 § i förslaget till lag om barnbidrag har gjorts för att utmärka, att barnbidraget inträder subsidiärt i förhållande till bidragsförskottet och icke tvärtom. Det skall sålunda icke råda valfrihet mellan sökande av barnbidrag och bidragsförskott i fall, då barnet är berättigat till bådadera. Sökes icke bidragsförskott, räknas likväl det bidragsförskott, som efter ansökan skolat utgå, som inkomst, vilken från drages barnbidraget.

De nu avgivna ändringarna i förslaget till lag om barnbidrag medföra motsvarande ändringar i tilläggsförslaget rörande dyrortsgraderade barnbidrag.

KAP. 7.

Statistiska undersökningar.**1. Undersökningens uppläggning.**

Den fråga de sakkunniga i detta sammanhang upptagit till utredning, ett genomförande av en förskottering från det allmänna sida av underhållsbidrag till ogifta eller frånskilda mödrar, i den mån de underhållspliktige icke i rätt tid fullgjort sin skyldighet, visade sig, för att socialt och ekonomiskt kunna överskådas, kräva införskaffandet av nytt för dess bedömande särskilt lämpat statistiskt material. Uppgifterna från folkräkningarna giva knappast några i de sakkunnigas syfte användbara uppgifter beträffande utom äktenskap födda barn. Den utredning rörande sådana barn, som publicerats av Statistiska Centralbyrån, daterar sig från åren 1914—1916 och avser sålunda en relativt avlägsen tid. Den berör dessutom knappast de för de sakkunniga väsentliga frågorna, om man möjligen bortser från de utom äktenskap födda barnens legitimering genom föräldrarnas senare giftermål med varandra. Den *löpande* statistik, som i vårt land publiceras rörande utomäktenskapliga barn, avser som bekant väsentligen endast födelsefrekvensen av sådana barn och deras dödlighet under det första levnadsåret, samt dessa barns omhändertagande för samhällsvård och skyddsuppfostran, ävensom rörande till ogifta mödrar med minderåriga barn lämnad fattigvård.

Då nytt statistiskt material sålunda måste införskaffas var det naturligt, att de sakkunniga närmast vände sig till barnavårdsnämnderna. Genom pastorsämbetena hade man visserligen kunnat erhålla uppgift om bland annat de utomäktenskapliga barnens antal och åldersfördelning inom olika kommuner, men för de flesta uppgifter, som för de sakkunniga måste vara av central betydelse, såsom rörande bidragens storlek och försummelserna från de bidragspliktigas sida m. m., måste i varje fall barnavårdsnämnderna anlitas.

Enligt 13 § lagen om barn utom äktenskap skall för varje utom äktenskap fött barn av vederbörande barnavårdsnämnd tillsättas en barnavårdsman. Genom att från ett lämpligt antal nämnder begära erforderliga uppgifter rörande de utomäktenskapliga barn, för vilka vid utgången av år 1935 barnavårdsman var förordnad, förväntade de sakkunniga sig erhålla bästa möjliga statistiska belysning av de förhållanden som innefattades i utredningen.

De sakkunniga hava därför hos barnavårdsnämnden i ett lämpligt antal representativt utvalda kommuner å särskilt utsända formulär anhållit om erforderliga uppgifter. Till 353 landsortskommuner, desamma som anlitas för de statistiska utredningarna i och för de sakkunnigas tidigare förslag om änkebarnspensionering, utsändes sålunda ett formulär att ifyllas med individuella uppgifter rörande de ifrågavarande utomäktenskapliga barnen. Samma formulär användes för införskaffande av uppgifter från

vissa städer. För Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping måste man härvid inskränka sig till att endast begära uppgifter rörande de av ett visst antal barnavårdsmän omhänderthavda barn. För ytterligare några städer, Umeå, Mjölby, Strömstad och Vaxholm i den första, Falun, Trälleborg, Ronneby och Hjo i den andra och Södertälje i den fjärde industriella stadsgruppen anhölls om uppgift om samtliga av utredningen berörda utomäktenskapliga barn. För ett större antal städer, nämligen

i första industrigruppen:

Lund, Ystad, Luleå, Varberg och Köping;

i andra industrigruppen:

Uppsala, Kalmar, Hudiksvall, Kristinehamn, Eslöv och Lindesberg,

i tredje industrigruppen:

Örebro, Västervik, Vänersborg och Vetlanda samt

i fjärde industrigruppen:

Västerås, Lidköping och Tranås

begärdes vissa sammanfattande uppgifter enligt ett förenklat formulär.

Vid uppgörandet av formulären måste följande grundläggande omständigheter tagas i betraktande. För att en förskottering överhuvudtaget skall kunna äga rum, måste ett regelbundet bidrag vara fastställt genom dom eller avtal. Om intet sådant bidrag är fastställt, och särskilt, om det icke kunnat fastställas, saknar förskotteringen fast grund. Sådana fall äro, då fadern är okänd, eller om han, innan avtal träffats, avvikit och vistas på okänd ort eller utom riket. Ett fastställande av bidrag torde jämväl knappast i större utsträckning äga rum i de fall, då föräldrarna sammanbo utan vigsel; i varje fall torde därvid en indrivning genom rättsligt förfarande vara utesluten. Vidare torde förskottering icke kunna ifrågasättas, om barnet vistas hos fadern.

Ett fall, då tillämpligheten av ett förskotteringsförfarande till äventyrs kan dragas i tvivelsmål, är, då modern ingått äktenskap med annan man än barnets fader. Hennes make har då försörjningsplikt mot barnet. De sakkunniga hava emellertid ansett, att det socialt sett vore synnerligen beklagligt, om icke en förskottering av den naturlige faderns försörjningsbidrag här kunde ifrågakomma.

De nyss anförda synpunkterna på rätten till bidragsförskottering måste naturligtvis taga sig uttryck i uppgiftsformulären. Dessa skulle, som redan nämnts, avse förhållandena vid 1935 års utgång, och skulle samtliga de under åren 1920—1935 födda utomäktenskapliga barn medtagas, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt.

Uppgiftsformulären hava varit av två slag, ett större och ett mindre. Det mera omfattande individuellt uppställda formuläret upptog uppgifter rörande moderns ålder, civilstånd och hennes eventuella sammanlevnad med barnets fader, ävensom uppgifter rörande faderns omständigheter, huruvida han var död eller okänd, om han vistades på okänd ort eller utom riket, om han var bosatt inom eller utom kommunen samt dessutom om hans yrke. Beträffande

barnet begärdes uppgift om dess födelseår, om dess egenskap av trolovningsbarn, om vårdnaden av barnet, om barnets vistelse hos moder, fader, anhöriga, hos andra personer eller å anstalt samt slutligen huruvida barnet var föremål för samhällsvård eller skyddsuppfostran.

Därefter följde frågor om de ekonomiska föranstaltningar som företagits för barnets underhåll, huruvida engångsersättning lämnats, eller huruvida överenskommelse om ett regelbundet understöd träffats och i så fall om detta understöds månatliga belopp.

I formuläret begärdes vidare uppgift rörande det sätt, varpå utfästa bidragsförpliktelser fullgjorts. Ur utredningens synpunkt äro tydligen de bidragsförsummelser viktigast, vilka icke inom rimlig tid blivit reglerade. Därför begärdes uppgift å beloppet av de under år 1934, respektive år 1935 förfallna underhållsbidrag, vilka helt eller delvis kvarstodo oguldna vid utgången av april månad 1936.

Då det är av vikt att vinna kännedom om det inflytande, som genomförandet av en förskotteringslagstiftning kan komma att utöva på kommunernas fattigvårdskostnader, begärdes vidare uppgift å de kostnader för fattigvård för barnets räkning (inklusive samhällsvård eller skyddsuppfostran), vilka under vart och ett av de båda nyssnämnda åren uppstått till följd av försummad bidragsplikt.

Slutligen skulle å formuläret uppgifter lämnas rörande de åtgärder, som vederbörande barnavårdsnämnd företagit i och för indrivning av försummat försörjningsbidrag, alltså rörande eventuellt företagen utmätning, införsel eller arbetsföreläggande, samt rörande resultatet av sådan åtgärd. För den händelse nämnden icke vidtagit åtgärd, skulle orsakerna härtill angivas.

De uppgifter i *sammandrag*, som begärdes av vissa ovan angivna städer, avsågo antalet utomäktenskapliga barn, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt, fördelade efter födelseår. Härvid skulle de barn särskilt redovisas, vilkas fader var död, okänd eller vistades på obekant ort eller utom riket, eller vilkas föräldrar sammanbodde med varandra utan vigsel. Vidare begärdes uppgift rörande bidragsförpliktelsens utformning för det fall att fadern levde och var bosatt på känd ort inom riket, om bidrag ej var utfäst, om engångsersättning lämnats, eller om månatligt bidrag utgick. I sistnämnda fall begärdes månadsbeloppen fördelade efter storlek. Slutligen anhölls om uppgift å antalet kvarstående försummelser beträffande under år 1935 förfallna underhållsbidrag, med särskilt angivande av totala försummelser, d. v. s. de fall då intet bidrag lämnats under hela sistnämnda år, samt vidare om antalet fall, i vilka fattigvård (inklusive samhällsvård och skyddsuppfostran) för barnet lämnats under år 1935 till följd av de å formuläret upptagna bidragsförsummelserna.

För ett bedömande av de lämnade uppgifternas fullständighet har det varit av vikt för de sakkunniga att erhålla en uppfattning rörande förekomsten av legitimering. Å det större formuläret begärdes också uppgift rörande antalet år 1930 utom äktenskap födda barn, vilka sedermera blivit legiti-

merade. Å det mindre formuläret anhölls om uppgift å de fall, då barnavårdsman under år 1935 entledigades utan att ny tillsattes, och då främst för det fall, att barnet legitimerades genom föräldrarnas äktenskap med varandra.

2. Översikt av det inflytna materialet.

Från *landsbygden* erhöles användbara uppgifter från 319 kommuner eller 90 procent av de landskommuner till vilka uppgiftsformulär utsänts. Dessa kommuner redovisas i nedanstående tabell, varvid de fördelas på samma sätt, som fallet var vid de statistiska undersökningarna för änkebarnspensioneringen. De sakkunniga använda sålunda jämsides en geografisk indelning i Svealand, Götaland utom Skåne, Halland och Blekinge, de tre nysnämnda

I de inkomna uppgifterna redovisade barn utom äktenskap å landsbygden, födda åren 1920—1935, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var utsedd inom vederbörande kommun.

Ortsgrupp	Antal kommuner, från vilka svar erhållits	Av utredningen omfattad folkmängd ^{31/12} 1930	Uppgivet antal barn	Procent av folkmängden
<i>Jordbrukskommuner:</i>				
Svealand	21	22 935	284	1·24
Götaland	84	62 718	614	0·98
Skåne etc.	27	20 592	352	1·71
Inalles	132	106 245	1 250	1·18
<i>Skogskommuner:</i>				
Svealand	2	4 387	98	2·23
Norrland	8	25 167	565	2·25
Inalles	10	29 554	663	2·24
<i>Blandade kommuner:</i>				
Svealand	30	59 545	924	1·55
Götaland	44	66 898	675	1·01
Skåne etc.	31	46 541	725	1·56
Norrland	13	58 843	795	1·35
Inalles	118	231 827	3 119	1·35
<i>Industrikommuner:</i>				
Svealand	20	81 952	1 347	1·64
Götaland	24	58 464	562	0·96
Skåne etc.	8	23 342	399	1·71
Norrland	7	57 232	1 284	2·24
Inalles	59	220 990	3 592	1·63
Svealand	73	168 819	2 653	1·57
Götaland	152	188 080	1 851	0·98
Skåne etc.	66	90 475	1 476	1·63
Norrland	28	141 242	2 644	1·87
Hela landsbygden	319	588 616	8 624	1·47

landskapen (Skåne etc.) och Norrland, samt den till och med år 1932 i fattigvårdsstatistiken använda uppdelningen i ortsgupper efter näringsförhållanden: jordbruks-, skogs-, blandade och industrikommuner. Vad folkmängden beträffar, hava de sakkunniga ansett sig kunna använda sig av siffrorna från 1930 års utgång, vilka för landsbygden föga avvika från 1935 års siffror.

Det med ledning av de inkomna uppgifterna beräknade totalantalet utomäktenskapliga barn, födda åren 1920—1935, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var utsedd inom vederbörande kommun.

Ortsgrupp	Totalt antal kommuner	Total folkmängd 31/12 1930	Relation mellan totala folkmängden och folkmängden i de observerade kommunerna	Beräknat antal utomäktenskapliga barn
<i>Jordbrukskommuner:</i>				
Svealand	156	152 993	6·67	1 900
Götaland	606	447 514	7·14	4 400
Skåne etc.	204	161 695	7·85	2 800
Inalles	966	762 202	7·17	9 100
<i>Skogskommuner:</i>				
Svealand	8	18 018	4·11	400
Norrland	56	173 659	6·90	3 900
Inalles	64	191 677	6·49	4 300
<i>Blandade kommuner:</i>				
Svealand	241	453 152	7·61	7 000
Götaland	352	490 648	7·33	5 000
Skåne etc.	234	354 193	7·61	5 500
Norrland	116	370 981	7·30	5 000
Inalles	943	1 668 974	7·20	22 500
<i>Industrikommuner:</i>				
Svealand	149	549 025	6·70	9 000
Götaland	164	396 419	6·78	3 800
Skåne etc.	67	174 948	6·50	3 000
Norrland	59	402 660	7·04	9 000
Inalles	439	1 523 052	6·89	24 800
Svealand	554	1 173 188	6·95	18 300
Götaland	1 122	1 334 581	7·10	13 200
Skåne etc.	505	690 836	7·64	11 300
Norrland	231	947 300	6·71	17 900
Hela landsbygden	2 412	4 145 905	7·04	60 700

De sakkunniga övergå därefter till motsvarande redogörelse för det från städerna inkomna materialet, och sammanföra därvid uppgifterna från de städer, för vilka det större individuellt uppställda formuläret använts, och från dem, vilka endast lämnat uppgifter i sammandrag. Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping hava, som redan ovan framhållits, endast delvis medtagits i den proportion, som i tabellens första kolumn anges. Folkmängdsuppgifterna i andra kolumnen äro i samma proportion reducerade.

I de inkomna uppgifterna redovisade barn utom äktenskap i städerna, födda åren 1920—1935, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var utsedd inom vederbörande kommun.

Grupp	Antal städer, eller delar därav, från vilka svar erhållits	Av utredningen omfattad folkmängd ^{31/12} 1935	Uppgivet antal barn	Procent av folkmängden
Stockholm	0 173	92 400	1 481	1·60
Göteborg	0 237	61 200	973	1·59
Malmö	0 282	39 900	695	1·74
Norrköping	0 366	24 600	426	1·73
<i>Övriga städer:</i>				
Industri:				
grupp I	9	90 049	1 559	1·73
" II	10	120 735	1 854	1·54
" III	4	64 780	949	1·46
" IV	4	64 158	940	1·47
Summa	—	559 622	8 877	1·59

Det med ledning av de inkomna uppgifterna beräknade totalantalet utomäktenskapliga barn, födda åren 1920—1935, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var utsedd inom vederbörande kommun.

Grupp	Totalt antal städer	Total folkmängd ^{31/12} 1935	Relation mellan totala folkmängden och folkmängden i de observerade städerna	Beräknat antal utomäktenskapliga barn ¹
Stockholm	1	533 884	5·77	8 540
Göteborg	1	258 387	4·22	4 110
Malmö	1	141 485	3·55	2 470
Norrköping	1	67 194	2·73	1 160
<i>Övriga städer:</i>				
Industri:				
grupp I	47	327 022	3·63	5 660
" II	30	359 511	2·98	5 520
" III	19	279 983	4·32	4 100
" IV	13	168 758	2·63	2 470
Summa	113	2 136 224	3·83	34 030

Det med ledning av uppgifterna beräknade totalantalet utomäktenskapliga barn för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var utsedd uppgår följaktligen för landsbygden och städerna sammanlagt till i runt tal 94 700.

De sakkunniga hava emellertid även från andra utgångspunkter sökt beräkna totalantalet utomäktenskapliga barn i Sverige vid samma tidpunkt. Skillnaden i dödlighet mellan äktenskapliga och utomäktenskapliga barn torde

¹ För Göteborg, Malmö och Norrköping har totalantalet utomäktenskapliga barn under 16 år uppgivits av barnavårdsnämnden.

inskränka sig till det första levnadsåret. Man antager då först (i det man bortser från legitimering och det eventuellt något olika inflytandet på de båda barngrupperna av emigration och immigration) att proportionen mellan inom och utom äktenskap födda barn i en viss årsklass håller sig konstant. Vidtages så den erforderliga korrektionen till följd av dödligheten under det första levnadsåret, skulle om för tiden efter år 1932 de dödlighetssannolikheter användas, som för år 1933 kunnat härledas för olika åldrar, erhållas följande antal kvarlevande utomäktenskapliga barn inom olika årsklasser vid 1935 års utgång.

Födelseår	Födelseår	Födelseår	Födelseår
1920	19 280	1929	13 800
1921	17 540	1930	14 000
1922	15 470	1931	13 740
1923	14 750	1932	13 300
1924	14 330	1933	12 240
1925	14 640	1934	11 260
1926	14 220	1935	11 340
1927	14 280		
1928	14 230		
			Summa 228 420

Det ur materialet beräknade antalet utomäktenskapliga barn, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt, fördelar sig efter födelseår på följande sätt:

Födelseår	Antal	Procent av ovanstående	Födelseår	Antal	Procent av ovanstående
1920	5 410	28	1929	5 420	39
1921	5 930	34	1930	6 000	43
1922	5 590	36	1931	5 970	43
1923	5 520	38	1932	6 230	47
1924	5 430	38	1933	6 390	52
1925	5 790	40	1934	6 610	59
1926	5 360	38	1935	7 320	65
1927	5 460	38			
1928	6 000	42			
				Summa 94 430	

För att kunna bedöma, i vilken utsträckning barnavårdsman icke finnes tillsatt för utom äktenskap födda barn, är det nödvändigt att vinna någon uppfattning om dessa barns legitimering därigenom att föräldrarna senare ingå äktenskap med varandra. Som ovan nämnts, upptogo de utsända formulären vissa frågor i detta hänseende. Med ledning av de inkomna svaren torde man kunna uppskatta legitimeringen på landsbygden till ungefär en tredjedel av samtliga fall. I städerna torde den till och med vara något högre. I genomsnitt torde det vara rimligt att räkna med en legitimeringsprocent av omkring 35. Till legitimeringsfallen komma så adoptioner. Beträffande dessa ha uppgifter ej begärts, men deras antal är säkerligen rela-

tivt ringa i förhållande till legitimeringarnas. Måhända vågar man antaga, att före 5 års ålder legitimering eller adoption sammanlagt kommit till stånd beträffande omkring 40 procent av de utomäktenskapligt födda barnen. Då såväl adoption som legitimering torde förekomma vanligast, då barnet är i späda ålder, torde det vara försiktigt räknat, att för yngre åldrar låta denna procent lineärt närma sig noll. Från denna utgångspunkt skulle följaktligen som resultat erhållas, att för följande procent av de kvarlevande utomäktenskapligt födda barnen i olika åldrar antingen barnavårdsman blivit tillsatt eller legitimering eller adoption ägt rum.

Födelseår	Procent	Födelseår	Procent
1920	68	1928	82
1921	74	1929	79
1922	76	1930	83
1923	78	1931	83
1924	78	1932	83
1925	80	1933	80
1926	78	1934	71
1927	78	1935	69

Antalet barn, för vilka varken barnavårdsman blivit tillsatt eller legitimering eller adoption ägt rum, torde alltså kunna beräknas till cirka 52 000, eller till cirka 55 procent av dem, för vilka barnavårdsman tillsatts.

Av den ovanstående tabellen framgår, att med de antaganden rörande omfattningen av legitimering och adoption som gjorts i det föregående, man har att räkna med att för alla utomäktenskapligt födda barn i alla åldrar i minst 17 procent av fallen barnavårdsman icke finnes tillsatt. Denna siffra växer för såväl högre som lägre åldrar.

För att förklara denna i alla åldrar förekommande grupp av barn för vilka barnavårdsman icke finnes tillsatt må först framhållas att legitimering och adoption till äventyrs kunna beräknas förekomma i något större omfattning än vad ovan antagits, då barnavårdsnämndernas uppgifter, på vilka antagandet bygger, avse endast sådana barn, för vilka barnavårdsman varit tillsatt. Det är emellertid möjligt och även sannolikt, att barnavårdsman icke tillsättes i sådana fall, då legitimering relativt snart är att vänta. Att tillmäta denna omständighet så stor betydelse, att den skulle förklara någon mera avsevärd del av det här konstaterade förhållandet är dock icke möjligt. En faktor, som otvivelaktigt även bidrager att framkalla den skillnad i antal vilken ovan konstaterats mellan de med sannolikhet befintliga och de i utredningen observerade utomäktenskapliga barnen torde emellertid vara den relativt stora rörlighet som utmärker mödrarna till utomäktenskapliga barn, vilket förhållande även i det följande kommer att belysas. Dessa mödrar taga ofta tjänst i en annan kommun och det är då sannolikt, att vid flyttningarna viss tid kommer att förflyta, då barnavårdsman icke på någon ort finnes tillsatt för barnet. I många fall torde detta förhållande bliva bestående.

Enligt 15 § lagen om barn utom äktenskap kan barnavårdsman entledigas utan att ny barnavårdsman i stället utses, om behov av barnavårdsman icke finnes. Det är otvivelaktigt att dylikt entledigande ofta förekommer, då barnets såväl fader som moder väl uppfylla sina plikter mot barnet. Ofta torde entledigande ske redan tidigt, och det torde kunna förmodas, att i många fall, särskilt på landsbygden, barnavårdsman aldrig tillsättes, då en tillämpning av den ifrågakvarande bestämmelsen kan väntas bli aktuell. De sakkunniga hava härvid bland annat i åtanke de fall, då barnets föräldrar sammanleva utan vigsel och hemmet åtminstone kan anses vara relativt gott.

De nyss anförda förklaringsgrunderna för det konstaterade stora antalet fall, då barnavårdsman icke finnes tillsatt, torde täcka en väsentlig del av fallen ifråga. Det sist anförda, entledigandet av barnavårdsman i de fall, då barnets framtid synes tryggad, torde hava den största betydelsen. I sådana fall föreligger ingen risk för bidragsförsummelse. De fall då barnavårdsman icke finnes tillsatt på grund av moderns flyttning från en ort till en annan, innebära däremot tydligen samma risk i berörda hänseende, som den, vilken förefinnes i de fall, då barnavårdsman är förordnad.

Av flera skäl är det emellertid tydligt, att barnavårdsman entledigats icke endast, då barnet befunnit sig i gynnsamma omständigheter. Vore så förhållandet, skulle man kunna vänta, att beträffande de barn, för vilka barnavårdsman finnes förordnad, försummelsefrekvensen skulle växa med stigande ålder. Men detta är, som nedanstående tabell utvisar, ingalunda fallet.

I utredningen redovisade bidragsförsummelse vid olika åldrar, i procent av det redovisade antalet barn, för vilka barnavårdsman var tillsatt vid 1935 års utgång.

Barnets födelseår	Landsbygden	Stockholm	Malmö	Städer Industri grupp I
1920	23	38	42	27
1921	24	41	40	23
1922	18	37	44	22
1923	25	50	23	32
1924	27	40	62	10
1925	26	37	46	38
1926	27	43	51	46
1927	30	45	52	42
1928	29	42	48	35
1929	28	42	45	40
1930	29	45	47	48
1931	31	47	46	25
1932	25	38	52	33
1933	22	38	37	44
1934	23	34	36	32
1935	14	20	14	16

Barnavårdsman måste sålunda hava entledigats även i sådana fall, där försummelse kunna väntas förekomma i betydande omfattning. Dylikt entledigande måste hava skett i sådan omfattning, att entledigandet av barnavårds-

man, då barnet befinner sig i goda villkor, åtminstone då det förekommer vid högre åldrar i viss mån kompenserats. Att entlediganden även i ogynnsamma fall ägt och äga rum, synes vara konstaterat genom en särskild undersökning beträffande sådana utomäktenskapliga barn å landsbygden, vilka omhändertagits för samhällsvård och skyddsuppfostran. Det har härvid befunnits, att i omkring en tredjedel av de fall, där sådant omhändertagande ägt rum, barnavårdsman icke längre funnits förordnad. — Till en del torde måhända den med stigande åldrar ökade procenten av fall, där barnavårdsman icke finnes tillsatt, ehuru barnen varken legitimerats eller adopterats, hava uppstått sålunda, att under de första åren efter det lagen om barn utom äktenskap trätt i kraft, mindre stränghet iakttagits ifråga om tillsättandet av barnavårdsmän. Detta skulle då hava varit förhållandet såväl i fall, då det var väl sörjt för barnet, som då det var helt omöjligt att utbekomma bidrag, exempelvis i de fall då fadern var okänd eller fullkomligt medellös. — Den procentiska ökningen vid stigande åldrar av antalet fall, där barnavårdsman icke finnes tillsatt, torde följaktligen motsvara sådana barn, för vilka försummelse risken i det hela taget är densamma som för dem, för vilka barnavårdsman förordnats.

Beträffande det relativt stora antal barn i de första levnadsåren, för vilka barnavårdsman icke finnes tillsatt, vilja de sakkunniga hänvisa till det förhållandet, att det på landsbygden och även i mindre städer, där yrkesmässigt arbetande barnavårdsmän ej finnes tillsatta, svårighet ofta torde uppstå att finna en lämplig barnavårdsman. En viss tid kan därför förflyta innan barnavårdsman blir tillsatt. Väntas dessutom barnet bliva relativt snart legitimerat, torde det, som redan i det föregående framhållits, mångenstädes icke anses nödvändigt att barnavårdsman tillsättes. Vad försummelse risken beträffar, torde de barn, för vilka legitimering snart väntas, helt kunna lämnas ur räkningen; den andra gruppen torde vara jämfäst med de barn, för vilka barnavårdsman förordnats.

Då det gäller att bedöma inflytandet av de ovan behandlade omständigheterna på kostnaderna för det föreslagna förskotteringsförfarandet, sådana de kunna beräknas ur det införskaffade statistiska materialet, är det tydligt, att en viss förhöjning måste vidtagas för att motväga den konstaterade ofullständigheten i materialet ifråga. Av vad ovan anförts synes emellertid framgå, att en höjning i full proportion till det i materialet felande antalet barn icke synes erforderlig. Det torde icke vara orimligt att antaga att inemot hälften av de barn, för vilka barnavårdsman befunnits icke vara förordnad, icke medföra risk för bidragsförsummelse, och att de övriga kunna jämfästas med dem, för vilka barnavårdsman finnes tillsatt.

3. Utredningens resultat.

Landsbygden.

I det föregående har redogörelse lämnats för vissa allmänna undersökningar rörande de utomäktenskapliga barnens antal. Dessa undersökningar hava i huvudsak haft till syfte att få en överblick över antalet barn, som kunna komma att falla under den nu ifrågasatta lagstiftningen samt att fast-

ställa den grad av fullständighet, som de verkställda statistiska utredningarna kunna anses äga, ävensom orsakerna till konstaterade avvikelser från de siffror, som kunnat förväntas och dessa avvikelser betydelse för en uppskattning av kostnaderna för den ifrågasatta förskotteringsverksamheten. De sakkunniga övergå nu att redogöra för de resultat i övrigt, av demografisk eller social natur, som kunnat härledas ur de inkomna uppgifterna, och taga då först förhållandena på landsbygden i betraktande.

Sammanlevnad utan vigsel. De fall, då barnets fader och moder sammanleva utan vigsel torde av näraliggande skäl böra uteslutas från förskotteringsförmån.

Denna kategori av utomäktenskapliga barn, födda under åren 1920—1935, utgjorde vid 1935 års utgång inom de olika ortsgrupperna följande procent av totalantalet vid undersökningen observerade barn:

	Svealand	Götaland	Skåne etc.	Norrland	Inalles
Jordbrukskommuner ..	11·3	4·7	13·9	—	8·9
Skogskommuner	10·2	—	—	28·7	24·8
Blandade kommuner ..	14·3	7·6	10·8	21·9	13·6
Industrikommuner	18·6	7·7	12·2	26·3	19·0
Samtliga	15·9	6·6	11·9	25·6	16·0

I promille av folkmängden inom samma ortsgrupper erhöles:

	Svealand	Götaland	Skåne etc.	Norrland	Inalles
Jordbrukskommuner ..	1·4	0·5	2·4	—	1·1
Skogskommuner	2·3	—	—	6·4	6·6
Blandade kommuner ..	2·2	0·8	1·7	3·0	1·8
Industrikommuner	3·1	0·7	2·1	5·9	3·1
Samtliga	2·5	0·7	1·9	4·8	2·3

Antalet ifrågavarande barn torde sålunda på landsbygden kunna uppskattas som följer:

Svealand	2 900	Jordbrukskommuner	800
Götaland	900	Skogskommuner	1 100
Skåne etc.	1 300	Blandade kommuner	3 100
Norrland	4 600	Industrikommuner	4 700
Hela landsbygden	9 700		

Härvid må framhållas, att antalet barn av ifrågavarande kategori med all sannolikhet är större än vad ovan beräknats. Det torde nämligen, som redan förut framhållits, icke vara sällsynt, att 15 § lagen om barn utom äktenskap kommer till användning, då barnets sammanboende föräldrar äro ordentliga och skötsamma personer, hos vilka barnet kan anses hava ett gott hem. Barnavårdsman kan i sådant fall hava entledigats, eller torde till och med icke hava

tillsatts, särskilt under de första åren av barnavårdsmannainstitutionens tillvaro. — De här upptagna siffrorna för de barn, vilkas föräldrar sammanleva utan vigsel, innefatta även de barn, till ett beräknat antal av omkring 600, vilkas moder sammanlever med annan man än barnets fader och har barn med honom.

Fadern död. De utomäktenskapliga barn, vilkas fader avlidit, skulle enligt det av de sakkunniga i det föregående framlagda förslaget till lagstiftning jämföras med barn till änkor. Antalet dylika barn, födda under åren 1920—1935, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt, har på landsbygden uppskattats till omkring 2 200. På grund av vad i de inledande betraktelserna i denna redogörelse anförts, torde man, då det gäller att beräkna den härav orsakade kostnadsökningen för änkebarnslagens genomförande, öka denna siffra med omkring 50 procent, eller till 3 300.

För omkring 200 av dessa 3 300 faderlösa barn torde, enligt vad föreliggande utredning givit vid handen, även modern hava avlidit. Dessa barn äro redan såsom fader- och moderlösa inbegripna under de sakkunnigas tidigare förslag. I detta har emellertid antalet av dessa barn uppskattats något högre, nämligen för landsbygden och städerna gemensamt till omkring 400, varav två tredjedelar torde falla på landsbygden.

Fadern okänd. Är fadern okänd, har en överenskommelse om försörjningsbidrag icke kunnat komma till stånd, och barnet skulle därför enligt de principer, som de sakkunniga lagt till grund för sitt förslag, icke falla under den ifrågasatta förskottslagstiftningen.

I procent av hela det observerade antalet utomäktenskapliga barn utgjorde barnen ifråga:

Svealand	13·7	Jordbrukskommuner	11·2
Götaland	11·2	Skogskommuner	19·2
Skåne etc.	9·3	Blandade kommuner	11·7
Norrländ	16·8	Industrikommuner	14·3
Hela landsbygden		13·3	

Antalet utomäktenskapliga barn födda under åren 1920—1935, vilkas fader är okänd, och för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt, har med stöd av utredningen uppskattats som följer:

Svealand	2 500	Jordbrukskommuner	1 000
Götaland	1 500	Skogskommuner	800
Skåne etc.	1 000	Blandade kommuner	2 600
Norrländ	3 000	Industrikommuner	3 600
Hela landsbygden		8 000	

Fadern vistas på okänd ort eller utom riket. För en del av de utomäktenskapliga barn, vilkas fader vistas på okänd ort eller utom riket har något underhållsbidrag aldrig kunnat fastställas, då fadern redan från barnets födelse hållit sig undan. I övriga fall, då bidrag kunnat fastställas, torde möj-

ligheten att av fadern utbekomma bidrag till barnets uppfostran och underhåll vara synnerligen ringa om han ej självmant betalar.

Antalet barn av ifrågavarande kategori, för vilka barnavårdsman vid 1935 års utgång var tillsatt, har å landsbygden uppskattats till 2 700. För 28 procent av dessa barn har underhållsbidrag icke blivit fastställt. I 85 procent av de fall, då bidrag blivit fastställt, har betalningsförsummelse förelegat och i över hälften (54 procent) av försummelsefallen har fattigvård måst lämnas.

Fadern lever och har känd vistelseort. De till denna grupp hörande barnen äga ur utredningens synpunkt det största intresset, då det väsentligen är dessa, som komma att omfattas av förskotteringsverksamheten. Då hela antalet under åren 1920—1935 födda utomäktenskapliga barn, för vilka vid 1935 års utgång barnavårdsman var tillsatt, å landsbygden kunde uppskattas till 60 700, skulle, sedan man härur borttagit följande grupper av barn:

föräldrarna sammanleva utan vigsel	9 700
fadern död	2 200
» okänd	8 000
» å obekant ort eller utom riket	2 700

eller sammanlagt 22 600 barn, återstå 38 100 barn av i detta stycke avsedd kategori.

Dessa barn skulle fördela sig på de olika ortsgrupperna på följande sätt:

Svealand	11 500	Jordbrukskommuner	6 500
Götaland	9 500	Skogskommuner	2 000
Skåne etc.	8 000	Blandade kommuner	15 000
Norrland	9 100	Industrikommuner	14 600
	<u>Summa 38 100</u>		<u>Summa 38 100</u>

Av synnerligen stort intresse är att utröna, i vilken utsträckning faderns hemvist ligger utom eller inom den kommun, där barnavårdsman är tillsatt för barnet och där modern följaktligen i regel torde vara mantalsskriven. De sakkunniga angiva här nedan antalet fall, då fadern är bosatt utom kommunen ifråga, i procent av hela antalet fall, då fadern lever och har känd vistelseort.

Svealand	68·9	Jordbrukskommuner	77·6
Götaland	71·4	Skogskommuner	47·5
Skåne etc.	81·4	Blandade kommuner	69·7
Norrland	50·1	Industrikommuner	65·1

Hela landsbygden

67·7

De anförda procentiska siffrorna visa sålunda att å landsbygden i genomsnitt två tredjedelar av de ifrågavarande barnafäderna äro bosatta utom den kommun, där barnavårdsman är tillsatt för barnet. Endast i Norrland och i skogskommunerna understiger siffran hälften, i de flesta övriga ortsgrupper efter geografisk eller näringsmässig indelning överstiger den, i vissa fall väsentligt, två tredjedelar. Detta förhållande torde vittna om den betydande rörlighet, som utmärker män såväl som kvinnor å landsbygden i de

åldrar, om vilka här närmast är fråga. Särskilt torde mödrar till utomäktenskapliga barn söka sig till annan ort för att där finna sin utkomst. Men ofta torde även förhållandet vara det, att fadern är en å moderns hemort tillfälligt vistande person.

Det stora antal fall, då fadern och modern till utomäktenskapligt barn vistas i olika kommuner, ger vid handen att vissa svårigheter i administrativt hänseende kunna bliva förenade med den ifrågasatta förskotterings handhavande och särskilt då med indrivningen från barnets fader av de förskottade medlen.

Den rättsliga vårdnaden om barnet. Barnets vistelseförhållanden. Den rättsliga vårdnaden om barnet ligger i de allra flesta fall hos modern. Detta gäller även de fall, då modern sammanlever med fadern, och så gott som alltid då fadern är död, okänd, eller vistas på obekant ort eller utom riket, såvida icke modern är död eller barnet omhändertagits för skyddsuppfostran. Då fadern lever och vistas på känd ort, torde å landsbygden vårdnaden i 92 procent av fallen tillhöra modern, endast i 3 procent av fallen fadern och i 5 procent särskilt tillsatt förmyndare. De fall, då förmyndare är tillsatt, torde väsentligen motsvara dem, då modern är död eller barnet omhändertagits för skyddsuppfostran.

I de fall, då fadern lever och är bosatt å känd ort inom riket, synes barnet i det övervägande antalet fall *vistas hos modern*. I genomsnitt för hela landsbygden gäller detta för 57.9 procent av fallen. Här nedan angivas motsvarande procenttal efter geografiska och näringsgrupper.

Svealand	61.2	Jordbrukskommuner	54.8
Götaland	52.9	Skogskommuner	65.6
Skåne etc.	52.2	Blandade kommuner	56.6
Norrland	64.1	Industrikommuner	59.4

Endast i 3.1 procent av fallen vistas barnet hos fadern, vilket ungefär motsvarar det antal fall, då han har vårdnaden om barnet.

I 23.5 procent av fallen vistas barnet hos anhöriga; i detta hänseende äro variationerna olika ortsgrupper emellan jämförelsevis obetydliga. I 12.5 procent av fallen vistas barnet hos andra personer; i 1.4 procent är det intaget på anstalt av den ena eller andra arten. I 1.6 procent av fallen saknas uppgift om barnets vistelse.

Bidragen till barnets underhåll.

De sakkunniga övergå nu att taga i betraktande de åtgärder, som vidtagits för att säkerställa de utomäktenskapliga barnens underhåll och uppfostran. Genom dom eller överenskommelse skall ett visst bidrag härför fastställas. De sakkunniga inskränka sig här till de fall, då barnets fader lever och vistas på känd ort inom riket. De fall, då barnets fader vistas på okänd ort eller utom riket, ha i det föregående i korthet behandlats. 3 procent av de barn, vilka sålunda här skola tagas i betraktande, vistas hos fadern. Dessa barn kunna här lämnas ur räkningen, då de sakkunniga inskränkt sig till att före-

slå förskottering endast av det bidrag, fadern utfäst sig att erlægga, och sålunda förskottering icke i nyssnämnda fall skäligen kan förekomma. I 6 procent av fallen har bidrag icke utfästats eller är dess belopp icke angivet. I 4 procent av fallen har engångsersättning lämnats, i vissa sällsynta fall förenat med ett mindre månatligt bidrag, och i återstående 87 procent av fallen har ett månatligt bidrag blivit utfästat. Engångsbidragen förekomma talrikast i jordbrukskommunerna och särskilt i Götaland.

De månatliga bidragens storlek belyses i följande tabell.

Månadsbidragens medelbelopp, kronor.

	Näringsgrupper			
	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industrikommuner
Svealand	17·70	16·63	18·81	22·08
Götaland	17·18	—	17·77	20·18
Skåne etc.	17·15	—	18·56	19·08
Norrland	—	17·11	18·64	20·18

Som synes, variera inom en och samma näringsgrupp dessa medelbelopp relativt obetydligt med det geografiska läget. De sakkunniga kunna därför inskränka sig att meddela bidragens storleksfördelning endast för de olika näringsgrupperna. Härvid må påpekas, att andra månadsbelopp än sådana, vilka sluta på jämna 5- eller 10-tal kronor, endast ytterst sällan förekomma.

Bidragets månatliga belopp kr.	Näringsgrupper			
	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industrikommuner
Under 15	7·7	1·1	4·7	2·8
15—19	53·8	63·3	45·0	25·6
20—24	27·6	32·3	36·5	40·5
25—29	9·1	2·2	9·5	21·9
30 eller däröver	1·8	1·1	4·3	9·2
Inalles	100·0	100·0	100·0	100·0

Försummelse att erlægga bidrag. De fall av försummelse att erlægga utfäst bidrag, vilka ur synpunkten av en förskotteringslagstiftning tilldraga sig det huvudsakliga intresset, äro de, där bidrag kvarstår oguldet ännu en avsevärd tid efter förfallodagen. De sakkunniga hava därför på det utsända uppgiftsformuläret begärt de fall redovisade, där under vartdera av åren 1934 och 1935 förfallet bidrag helt eller delvis kvarstod oguldet ännu vid utgången av april månad 1936. Uppgift begärdes jämväl rörande de åtgärder, nämnden vidtagit för att åstadkomma inbetalning av försummade bidrag, förfallna till betalning under år 1935 (sålunda icke blott beträffande de bidrag som helt eller delvis kvarstodo oguldna vid den ovannämnda tidpunkten) och rörande resultatet av de vidtagna åtgärderna. Hade nämnden icke vidtagit åtgärd för indrivning av försummat bidrag, skulle orsaken härtill meddelas.

Genom den ovannämnda redovisningen av nämndens åtgärder vid fall av försummelse erhöles uppgift, åtminstone i viss utsträckning, å de fall, där försummelse under år 1935 förekommit, men där det förfallna beloppet till fullo inbetalts före utgången av april månad 1936. Om de övriga fall, där försummelse förekommit, men där inbetalning skett utan nämndens ingripande, har sålunda kännedom ej kunnat vinnas, men dessa fall äro också ur den synpunkt, som här måste anläggas, av ringa betydelse. Möjligt är emellertid, att ett antal kvarstående försummade, ej guldna bidragsbelopp icke kommit till nämndernas kännedom, exempelvis i de fall, där modern har relativt god inkomst och det samtidigt står klart, att bidrag från fadern icke under några omständigheter eller endast med stor svårighet kan uttagas. Då de utomäktenskapliga mödrarnas sociala och ekonomiska ställning endast sällan torde vara sådan, att de icke äro beroende av bidrag från fadern, torde dock dessa fall kunna väntas vara föga talrika.

Nedanstående tabell avser att giva en redogörelse för de ur undersökningen härledda försummelsefallens fördelning inom olika ortsgrupper, såväl efter geografiska som efter näringsgrunder. Härvid har, då det månatliga bidraget överstigit 20 kronor, en nedskärning av det försummade beloppet gjorts i sådan proportion, att det motsvarar ett månadsbidrag av detta sistnämnda belopp. — Med »kvarstående» försummelser förstås i det följande sådana, vid vilka belopp kvarstod oguldet vid utgången av april 1936.

Ortsgrupp	Beräknat antal barn med månadsbidrag	Beräknat antal kvarstående försummelser från 1935	Procent	Reducerat oguldet belopp per $\frac{30}{4}$ 1936 kronor
Svealand	10 300	4 800	47	830 000
Götaland	7 900	3 200	41	540 000
Skåne etc.	7 300	3 300	45	510 000
Norrland	7 500	4 100	55	720 000
Jordbrukskommuner	5 500	2 400	43	350 000
Skogskommuner	1 600	700	46	110 000
Blandade kommuner	13 000	5 800	45	980 000
Industrikommuner	12 900	6 500	50	1 160 000
Hela landsbygden	33 000	15 400	47	2 600 000

Med hänsyn till att de barn, vilkas moder sammanlever med annan man än barnets fader och med honom har barn, i de ovanstående siffrorna icke medräknats, torde en förhöjning av den beräknade kostnaden med omkring 50 000 kronor böra vidtagas.

Vid fall av kvarstående försummelse i erläggandet av år 1935 förfallet månadsbidrag torde försummelsen i genomsnitt hava omfattat 9 å 10 månader. Härav följer, att antalet totalförsummelser, d. v. s. de fall då under hela år 1935 intet bidrag erlagts, är mycket stort. En särskild utredning har verkställts för att belysa förekomsten av dylika totalförsummelser. De kunna beräknas till ett antal av omkring 9 500 och utgjorde, i procent av samtliga kvarstående försummelser:

Svealand	64	Jordbrukskommuner	53
Götaland	62	Skogskommuner	65
Skåne etc.	55	Blandade kommuner	63
Norrland	66	Industrikommuner	64
Hela landsbygden		62	

Utom i jordbrukskommunerna nära sig sålunda totalförsummelserna till två tredjedelar av hela antalet kvarstående försummelser. I ett betydande antal av dessa totala försummelser, eller icke mindre än omkring 85 procent, har total försummelse förekommit redan år 1934.

Nämndernas åtgärder vid försummelse.

De fall av försummelse att erlægga barnuppfostringsbidrag, för vilka här nedan lämnas redogörelse, äro de, i vilka under år 1935 förfallet bidrag ännu vid utgången av april månad 1936 kvarstod oguldet, alltså *kvarstående fall*. Som redan ovan framhållits har vid utredningen erhållits kännedom även om bidragsförsummelser under år 1935 vilka vid tidpunkten ifråga redan blivit fullt reglerade. Men då de sakkunniga icke våga förutsätta samma grad av fullständighet vid redovisandet av åtgärder i dylika fall, har det befunnits lämpligast att mera i förbigående här nedan redogöra för i dylika fall företagna åtgärder.

I den efterföljande tabellen redogöres sålunda för de åtgärder, nämnderna vidtagit i och för regleringen av de *kvarstående* fallen från år 1935, ävensom, i den händelse nämnderna icke vidtagit åtgärder, de härför angivna orsakerna.

De åtgärder, barnavårdsnämnd kan vidtaga vid fall av försummad bidragsplikt äro *utmätning, införsel och arbetsföreläggande*.

I de från år 1935 kvarstående bidragsförsummelserna ha följande åtgärder vidtagits av barnavårdsnämnd, allt på 100 kvarstående fall räknat:

Ortsgrupp	Utmätning			Införsel			Arbetsföreläggande			Inalles
	med resultat	utan resultat	Samtliga	med resultat	utan resultat	Samtliga	med resultat	utan resultat	Samtliga	
Svealand	—	0·4	0·4	19·8	14·3	34·1	1·9	1·4	2·6	37·1
Götaland	—	1·1	1·1	17·7	11·4	29·1	2·9	2·5	5·4	35·6
Skåne	0·7	0·7	1·4	21·6	12·1	33·7	3·5	4·9	8·4	43·5
Norrland	0·3	1·3	1·6	15·9	13·8	29·7	2·1	2·5	4·6	35·9
Jordbrukskomm.	—	0·9	0·9	21·2	10·3	31·5	3·9	4·5	8·4	40·8
Skogskommuner	0·9	5·2	6·1	16·4	14·7	31·1	2·6	6·0	8·6	45·8
Blandade komm.	0·1	0·9	1·0	16·9	12·1	29·0	3·1	2·4	5·5	35·5
Industrikomm. . .	0·3	0·3	0·6	19·5	14·9	34·4	0·9	1·7	2·6	37·6
Hela landsbygden	0·2	0·9	1·1	18·7	13·1	31·8	2·3	2·6	4·9	37·8

Åtgärder hava sålunda vidtagits i endast något mer än en tredjedel av samtliga fall. Omkring $\frac{5}{6}$ av alla vidtagna åtgärder hava bestått i införsel. Anmärkningsvärt sällsynt är utmätning, men förklaringen torde ligga i, att fädernas ekonomiska ställning giver föga förhoppning om ett gynnsamt resultat av en sådan åtgärd.

I övriga kvarstående fall har, på 100 kvarstående fall räknat, vederbörande nämnd antingen av nedan angivna skäl beslutat att icke vidtaga åtgärd, eller har uppgift icke lämnats om vidtagen åtgärd eller om orsaken till att åtgärd ej vidtagits:

Ortsgrupp	Orsak till utebliven åtgärd				Uppgift saknas	Inalles
	Ringa inkomst	Invaliditet eller sjukdom	Stor försörjningsbörda	Andra orsaker		
Svealand	23·4	6·5	11·6	10·9	10·5	62·9
Götaland	21·8	7·0	16·4	7·8	11·4	64·4
Skåne etc.	19·3	4·9	14·4	9·8	8·1	56·5
Norrland	21·1	6·2	13·0	11·3	12·5	64·1
Jordbrukskommuner	17·3	3·9	12·4	7·3	18·3	59·2
Skogskommuner	13·7	6·9	12·0	9·5	12·1	54·2
Blandade kommuner	18·5	7·0	17·4	13·6	8·0	64·5
Industrikommuner	26·8	6·3	10·7	8·3	10·3	62·4
Hela landsbygden	21·6	6·2	13·5	10·2	10·7	62·2

Man torde få utgå ifrån, att i de fall då uppgift saknas, åtgärd till följd av försummelsen icke vidtagits, och att de under denna rubrik givna siffrorna rätteligen borde kunna sammanslås med kolumnen »andra orsaker». Under andra orsaker torde man främst få inbegripa arbetslöshet. Men även sådana fall torde förekomma, då nämnden underlåtit att vidtaga åtgärd till följd av försummelsens relativt ringa omfattning och i förhoppning om, att densamma utan nämndens ingripande i en ej alltför avlägsen framtid skulle rättas eller i vart fall icke upprepas.

Som redan ovan framhållits, har av nämnderna uppgift lämnats å de försummelsefall, där vidtagna åtgärder helt lett till resultat, och där sålunda bidragsbelopp från 1935 icke kvarstått oguldet vid utgången av april månad år 1936. I procent av de kvarstående fallen utgöra dessa helt reglerade försummelsefall:

	Inalles	Vidtagen åtgärd		
		Utmätning	Införsel	Arbetsföreläggande
Svealand	15·4	0·3	14·4	0·7
Götaland	15·0	—	13·9	1·1
Skåne etc.	16·8	0·9	14·0	1·9
Norrland	6·6	0·5	5·6	0·5
Jordbrukskommuner	15·5	1·2	12·2	2·1
Skogskommuner	3·5	0·9	1·7	0·9
Blandade kommuner	12·3	0·4	10·9	1·0
Industrikommuner	14·1	0·1	13·5	0·5
Hela landsbygden	13·1	0·4	11·7	1·0

I de fall, där vidtagen åtgärd lett till fullständig inbetalning av det försummade, intager införsel-förfarandet en ännu mer utpräglad framskjuten plats: det har använts i omkring $\frac{9}{10}$ av fallen ifråga.

För de fall, då fadern lever och vistas på känd ort, har en undersökning verkställt rörande dels det relativa antalet mödrar med 1, 2 eller flera barn utom äktenskap, dels rörande moderns civilstånd.

Mödrarnas civilstånd.

Ortsgrupp	M o d e r n ä r						
	död	ogift	gift med annan man	änka	frånskild	uppgift saknas	Inalles
Svealand	3·9	67·1	25·9	2·0	0·5	0·6	100·0
Götaland	3·9	73·6	17·8	1·5	0·7	2·5	100·0
Skåne	2·3	73·2	22·1	1·6	0·7	0·1	100·0
Norrland	4·3	70·0	22·6	2·1	0·7	0·3	100·0
Jordbrukskommuner	3·4	72·6	21·3	0·9	0·7	1·1	100·0
Skogskommuner	5·4	67·3	25·1	1·3	0·9	0·0	100·0
Blandade kommuner	3·6	72·8	20·7	1·8	0·4	0·7	100·0
Industrikommuner	3·6	68·1	24·1	2·2	0·8	1·2	100·0
Hela landsbygden	3·7	70·6	22·4	1·8	0·6	0·9	100·0

Antalet mödrar med ett eller flera utomäktenskapliga barn.

	Procent
Mödrar med 1 barn	93·3
» » 2 »	5·9
» » 3 »	0·7
» » 4 eller flera barn	0·1
	Inalles 100·0

Städerna.

Sammanlevnad utan vigsel. Antalet av de barn, vilkas moder utan vigsel sammanlever med barnets fader, har i städerna beräknats utgöra dels i procent av samtliga här avsedda barn och dels totalt

	Procent av samtliga avsedda barn	Beräknat antal
Stockholm	10·4	890
Göteborg	7·9	320
Malmö	5·6	140
Norrköping	7·1	80
Övriga städer		
grupp I	6·4	360
» II	10·0	550
» III	7·7	320
» IV	12·8	320
	Inalles 8·8	2 980

Den procentuella förekomsten av barn, födda i dylik sammanlevnad synes sålunda i städerna vara icke så litet lägre än på landsbygden.

Fadern okänd, död eller vistas på okänd ort. Antalet i utredningen redovisade dylika barn, i procent av samtliga redovisade utomäktenskapliga barn, framgår ur följande tabell.

G r u p p	F a d e r n		
	okänd	död	vistas på obekant ort
Stockholm	8.3	4.8	3.5
Göteborg	11.6	4.5	2.5
Malmö	9.8	3.0	6.7
Norrköping	8.5	5.2	1.4
Övriga städer			
Grupp I	9.7	4.0	5.2
» II	11.4	2.9	4.5
» III	7.3	4.8	5.3
» IV	5.9	4.6	4.9

Det beräknade totalantalet barn, vilkas fader var okänd, död, eller vistas på okänd ort, utgjorde följaktligen för rikets städer

	Antal	Procent av utomäktenskapliga barn
Fadern okänd	3 160	9.3
» död	1 430	4.2
» vistas på okänd ort	1 480	4.3

De barn, vilkas fader är död, skola enligt de sakkunnigas förslag falla under lagen om barnbidrag. Enligt de principer, som i det föregående utvecklats, torde deras antal böra höjas med 50 procent, således till i runt tal 2 200. Både fadern och modern torde vara döda i ett hundratal fall. Dessa barn äro redan i de sakkunnigas tidigare betänkande inordnade under den nyssnämnda lagen. Det totala antalet barn i städerna, vilkas fader är död och vilka nu skulle föras under lagen ifråga, skulle alltså utgöra omkring 2 100.

Fadern lever och vistas på känd ort. Detta äger rum för följande antal redovisade barn, i procent av antalet redovisade barn räknat

		Övriga städer:	
Stockholm	73.0	Grupp I	74.7
Göteborg	73.5	» II	71.2
Malmö	74.9	» III	74.9
Norrköping	76.8	» IV	71.8
Samtliga städer	73.4		

Det beräknade totalantalet sådana barn skulle följaktligen bliva.

		Övriga städer:	
Stockholm	6 230	Grupp I	4 230
Göteborg	3 020	» II	3 930
Malmö	1 850	» III	3 070
Norrköping	890	» IV	1 770
Inalles	24 990		

För de städer, vilka lämnat uppgifter å det större formuläret, lämnas då faderns vistelseort är känd här nedan liksom för landsbygden uppgift om faderns vistelse inom eller utom den kommun, där barnavårdsman är förordnad för barnet. I nedan angivna procent av samtliga fall, då faderns vistelseort är känd, vistas fadern inom kommunen:

		Övriga städer:	
Stockholm	63·4	Grupp I	29·9
Göteborg	63·7	» II	34·8
Malmö	59·6	» IV	33·3
Norrköping	59·7		

Från städer i grupp III föreligga inga uppgifter enligt det större formuläret.

De stora städerna visa en helt annan bild i föreliggande hänseende än de mindre städer som medtagits. Oaktat den stora inflyttningen utgöra i storstäderna de fall, där fadern bor i samma stad som modern, bortåt två tredjedelar av samtliga fall, då fadern har känd vistelseort.

I det följande är det enbart dessa barn till fäder, vilka äro i livet och äga känd vistelseort, som äro föremål för de sakkunnigas undersökningar.

Den rättsliga vårdnaden om barnet. Denna ligger av naturliga skäl i allmänhet hos modern. I Stockholm och Göteborg är så förhållandet i 96 procent av fallen, i Malmö och Norrköping i 93, respektive 91 procent av fallen. För övriga städer torde kunna räknas med i genomsnitt 95 procent.

Vårdnaden torde ligga hos fadern i endast omkring 1·5 procent av fallen. Antalet fall, då särskild förmyndare är tillsatt synes vara något lägre än på landsbygden, omkring 4 procent.

Barnets vistelseförhållanden. I städerna synes barnen vistas hos modern i något mindre utsträckning, än vad fallet är på landsbygden. Den lägsta procenten, 40, för vistelse hos modern, finner man i Stockholm. I Göteborg är den omkring 46 procent. För övriga undersökta städer ligger den i allmänhet mellan 50 och 60 procent. De fall, då barnet vistas hos fadern, synas genomgående vara, relativt sett, något sällsyntare än på landsbygden.

De sakkunniga lämna här nedan för de större städerna en översikt över de fall, då barnet vistas hos anhöriga, hos andra personer eller på anstalt. (Allt i procent av antalet fall, då fadern lever och vistas på känd ort.)

	Barnet vistas hos		
	anhöriga	andra personer	på anstalt
Stockholm	19·0	34·5	5·0
Göteborg	14·1	26·6	9·7
Malmö	17·1	25·7	4·1
Norrköping	11·5	20·7	3·7

Förhållandena äro, som synes, i de större städerna fullständigt motsatta mot vad som gäller på landsbygden.

Bidragen till barnets underhåll.

I fråga om bidragsformen må framhållas, att det i städerna i de fall då fadern lever och vistas på känd ort är mycket sällsynt, att bidrag icke alls blivit fastställt eller icke är känt. Det rör sig här endast om en eller annan procent av samtliga fall. Antalet fall med engångsersättning äro också relativt fåtaliga. Måhända har dock i dessa fall bestämmelserna om entledigande av barnavårdsman mera allmänt kommit till användning.

Bidragens storlek. Bidragsbeloppen utgjorde i medeltal inom de olika grupperna av städer i kronor

		Övriga städer:	
Stockholm	29·80	Grupp I	21·76
Göteborg	26·12	» II	23·25
Malmö	25·33	» III	22·67
Norrköping	25·10	» IV	24·63

Bidragsbeloppens procentuella fördelning framgår av följande tabell:

Bidrag, kr.	Under 15	15—19	20—24	25—29	30 och däröver	Inalles
Stockholm	0·4	6·3	13·4	30·0	49·9	100·0
Göteborg	0·6	7·3	22·6	39·6	29·9	100·0
Malmö	1·0	8·5	30·2	27·3	33·0	100·0
Norrköping	1·6	5·5	20·6	51·3	21·0	100·0
Övriga städer						
Grupp I	0·8	19·6	43·1	24·0	12·5	100·0
» II	2·6	17·9	36·2	27·8	15·5	100·0
» III	1·6	14·2	37·4	31·7	15·1	100·0
» IV	1·3	9·5	24·1	40·3	24·8	100·0

Av utredningen framgår, att för de barn, vilkas fader levde och vistades på känd ort, månatligt bidrag var utfäst i följande procent av fallen.

		Övriga städer	
Stockholm	96·7	Grupp I	97·0
Göteborg	97·4	» II	95·8
Malmö	98·8	» III	94·1
Norrköping	98·1	» IV	95·5

Ur nedanstående tabell framgår dels det beräknade antalet barn från varje stad eller grupp av städer, för vilka sålunda månadsbidrag skulle vara utfäst, det beräknade antalet försummelser från år 1935, kvarstående vid april månads utgång 1936, ävensom det beräknade oguldna bidragsbeloppet. Detta belopp har, då månadsbidraget översteg 20 kronor, reducerats till vad det skolat utgöra, om månadsbidraget endast uppgått till detta belopp. Då uppgift å det försummade bidragsbeloppets storlek endast erhållits från de städer, för vilka det större formuläret kommit till användning, har det för industri-

grupperna I—IV beräknats i anslutning till resultatet från de i vederbörande grupp ingående städer, för vilka nyssnämnda formulär använts.

Grupp	Beräknat antal barn med månadsbidrag	Beräknat antal kvarstående försummelser från 1935	Procent	Reducerat oguldet belopp, per $\frac{30}{4}$ 1936 kronor
Stockholm	6 020	3 390	56·3	590 000
Göteborg	2 940	1 790	60·3	300 000
Malmö	1 830	1 090	59·3	180 000
Norrköping	870	580	67·0	80 000
Övriga städer:				
Grupp I	4 100	1 610	39·2	290 000
» II	3 760	1 520	40·3	260 000
» III	2 890	1 420	49·3	240 000
» IV	1 690	920	54·3	160 000
Inalles	24 100	12 320	51·1	2 100 000

Procenten av totala försummelser, d. v. s. de fall, då hela det under år 1935 förfallna bidragsbeloppet kvarstod oguldet vid utgången av april månad 1936, utgjorde:

		Övriga städer	
Stockholm	48	Grupp I	58
Göteborg	40	» II	63
Malmö	43	» III	46
Norrköping	34	» IV	47
Samtliga städer	51		

Procenten totalförsummelser är sålunda genomgående lägre än å landsbygden. Endast i de båda första industrigrupperna närmar den sig landsbygdens nivå. Man finner däremot att det antal fall, då full försummelse förelåg redan år 1934, är högre än på landsbygden, eller omkring 90 procent.

Nämndernas åtgärder vid försummelse.

Då uppgifter härom endast föreligga från de städer, där det större formuläret användes, inskränka sig de sakkunniga i det följande till de fyra större städerna samt städerna i de båda första industrigrupperna.

Åtgärder vidtagna av nämnden vid fall av försummelse, allt per 100 kvarstående försummelsefall.

Grupp	Utmätning			Införsel			Arbetsföreläggande			Inalles
	med resultat	utan resultat	Samtliga	med resultat	utan resultat	Samtliga	med resultat	utan resultat	Samtliga	
Stockholm	—	0·5	0·5	22·3	11·0	33·3	5·0	1·6	6·6	40·4
Göteborg	0·2	—	0·2	29·3	0·5	29·8	2·0	0·7	2·7	32·7
Malmö	0·3	—	0·3	23·9	3·1	27·0	—	1·0	1·0	28·3
Norrköping	—	—	—	37·0	0·9	37·9	0·5	0·5	1·0	38·9
Övriga städer:										
Grupp I	0·9	—	0·9	30·0	11·8	41·8	0·9	0·8	2·7	45·4
» II	—	—	—	32·6	8·0	40·6	1·1	—	1·1	41·7

Orsak till utebliven åtgärd, allt per 100 kvarstående försummelsefall.

Grupp	Orsak till utebliven åtgärd				Uppgift saknas	Inalles
	Ringa inkomst	Invaliditet eller sjukdom	Stor försörjningsbörda	Andra orsaker		
Stockholm	36.5	7.1	5.7	10.3	—	59.6
Göteborg	32.7	7.1	6.1	17.2	4.2	67.3
Malmö	42.0	10.6	6.8	5.8	6.5	71.7
Norrköping	20.7	6.2	3.4	22.6	8.2	61.1
Övriga städer:						
Grupp I	29.3	1.8	14.5	0.9	8.1	54.6
» II	30.9	7.0	2.7	11.8	5.9	58.3

De vid utgången av april månad 1936 till följd av nämndernas åtgärder helt reglerade försummelsefallen utgjorde, per 100 kvarstående försummelsefall:

Grupp	Inalles	Vidtagen åtgärd		
		Utmätning	Införsel	Arbetsföreläggande
Stockholm	15.2	—	14.3	0.9
Göteborg	6.1	0.2	4.9	—
Malmö	11.3	—	11.3	—
Norrköping	6.8	—	6.8	—
Övriga städer:				
Grupp I	11.8	1.8	10.0	—
» II	11.8	—	11.8	—

I det stora hela taget synas nämndernas åtgärder i städerna hava skett efter samma linjer som å landsbygden. Införseln är den utan all jämförelse oftast använda åtgärden. Antalet fall, då nämnderna beslutat icke vidtaga åtgärder, synas stå i ungefär samma proportion till de kvarstående försummelsefallen som å landsbygden.

Liksom å landsbygden har jämväl för städerna i de fall, då fadern levde och vistades å känd ort samt månatligt bidrag var fastställt, en undersökning verkställd dels rörande moderns civilstånd, dels rörande det relativa antalet mödrar med 1, 2 eller flera utomäktenskapliga barn.

Mödrarnas civilstånd.

Grupp	Modern är					Inalles
	död	ogift	gift med annan man	änka	frånskild	
Stockholm	2.9	65.9	25.6	1.8	3.8	100.0
Göteborg	1.9	68.4	24.2	2.4	3.1	100.0
Malmö	4.1	56.9	35.4	1.8	1.8	100.0
Norrköping	4.6	56.8	33.3	4.9	0.4	100.0
Övriga städer:						
Grupp I	5.0	67.5	24.5	1.0	2.0	100.0
» II	2.6	61.0	31.8	3.7	0.9	100.0

De fall, då modern ingått äktenskap med annan man än barnets fader, synes i städerna förekomma i något större omfattning än å landsbygden. Då på landsbygden den högsta siffran i detta hänseende var 26 procent, är den här 35 procent.

Antalet mödrar med ett eller flera utomäktenskapliga barn.

	Procent
Mödrar med 1 barn	91.5
» » 2 »	7.3
» » 3 »	1.0
» » 4 eller flera barn	0.2
	100.0

Antalet mödrar med flera utomäktenskapliga barn synas sålunda vara något större, relativt sett, än på landsbygden.

Barn till hemskilda eller frånskilda makar.

För att vinna en uppfattning om kostnaderna för en förskottering i de fall, där fadern till barn i äktenskap efter hemskillnad eller efter äktenskapets upplösning är skyldig att till barnen utgiva underhållsbidrag, har en utredning verkställts med utgångspunkt från det å statistiska centralbyråns rättsstatistiska avdelning befintliga materialet rörande hemskillnader under år 1933. Det torde nämligen kunna antagas, att de härur erhållna resultaten i stort sett äro typiska även för de genom skillnad upplösta äktenskapen. Hemskillnad torde i ett vida överbäggande antal fall leda till äktenskapets upplösning och i de flesta fall torde äktenskapsskillnad föregås av hemskillnad.

De barn hava främst blivit föremål för utredning, vilkas vårdnad omhänders av modern, då endast dessa torde kunna bliva föremål för en bidragsförskottering.

I de äktenskap, i vilka under år 1933 hemskillnad beviljades, förekommo inalles 2 392 barn under 15 år, om vilka modern tilldelats vårdnaden. Dessa barn voro fördelade på 1 504 hemskillnadsfall. Mödrarnas och barnens fördelning på ortsgrupper (Stockholm, Göteborg jämte Malmö och Norrköping, övriga städer samt landsbygden), framgår ur nedanstående tabell.

	Antal mödrar	Antal barn under 15 år	Antal barn per moder
Stockholm	420	595	1.42
Göteborg, Malmö, Norrköping	258	436	1.69
Övriga städer	328	535	1.63
Landsbygden	498	826	1.66
	Inalles 1 504	2 392	1.59

Då modern har vårdnaden om barnet hava i följande procent av fallen antingen bidrag icke utfästs eller ock i materialet funnits utsatt »avtal om underhåll fastställt», utan att beloppet angivits.

	Intet bidrag	Belopp ej angivet
Stockholm	16·1	5·2
Göteborg etc.	9·9	—
Övriga städer	9·9	3·4
Landsbygden.....	19·7	1·0

I de fall, då bidrag fastställts till angivet belopp, fördela sig bidragen efter storlek på följande sätt. Bidrag, som sluta på annat än jämna 5- eller 10-tal kronor förekomma mycket sällan.

Bidrag per månad kronor	Stockholm	Göteborg etc.	Övriga städer	Lands- bygden
Under 15.....	0·6	2·6	4·6	12·0
15—19	2·5	7·3	11·4	24·5
20—24	5·3	21·1	23·5	24·1
25—29	6·4	28·3	28·4	18·5
30 och däröver	85·2	40·7	32·1	20·9
Inalles	100·0	100·0	100·0	100·0

I jämförelse med de bidrag som utfästs åt de utomäktenskapliga barnen kan man konstatera en tydlig tendens mot högre bidragsbelopp. Å andra sidan förekomma lägre belopp, under 15 och mellan 15 och 20 kronor, i städerna relativt oftare än för utomäktenskapliga barn.

De genomsnittliga bidragsbeloppen ligga särskilt i Stockholm icke oväsentligt över de belopp, som förekomma i fråga om barn utom äktenskap.

	Genomsnittliga belopp kronor
Stockholm	42: 15
Göteborg etc.	29: 77
Övriga städer	27: 38
Landsbygden	24: 27

I nedanstående tabell redovisas, fördelade efter vigselår, de fall, då modern vid hemskillnad ensam erhållit vårdnaden om makarnas samtliga barn.

Vigselår	Antal fall	Antal barn under 15 år	Barn per moder
Före 1910	74	92	1·24
1910	22	49	2·23
1911	18	36	2·00
1912	15	30	2·00
1913	25	52	2·08
1914	20	43	2·15
1915	31	65	2·10
1916	30	59	1·97
1917	36	73	2·03

Vigselår	Antal fall	Antal barn under 15 år	Barn per moder
1918	43	100	2·33
1919	52	121	2·33
1920	51	113	2·22
1921	71	143	2·01
1922	57	91	1·60
1923	72	124	1·72
1924	58	105	1·81
1925	65	114	1·75
1926	82	124	1·51
1927	98	162	1·65
1928	97	122	1·26
1929	99	118	1·19
1930	101	115	1·14
1931	100	111	1·11
1932	65	72	1·11
1933	11	11	1·00
Inalles	1 393	2 245	1·60

Tyvär saknas i det tillgängliga primärmaterialiet uppgift å barnens ålder. Det har därför varit nödvändigt att konstruera en hypotetisk åldersfördelning, huvudsakligen med utgångspunkt från de i »Befolkningsrörelsen», årg. 1917—1932, förefintliga tabellerna över barnaföderskor i äktenskap, fördelade efter den tid, som vid barnets födelse förflutit från äktenskapets ingående. Med hjälp av denna hypotetiska åldersfördelning uppskattades antalet vid hemskillnad under år 1933 förekommande barn mellan 15 och 16 års ålder till omkring 4 procent av motsvarande barn under 15 års ålder, eller till ett 100-tal. Antalet barn under 16 år, om vilka modern erhållit vårdsnaden, kunde alltså uppskattas till i runt tal 2 500.

Det gällde sedan att med hjälp av denna åldersfördelning, som antages gällande även för tidigare års hemskillnader, beräkna antalet barn, vilka i genomsnitt under år 1938 kunna väntas vara berättigade till den föreslagna förskottsformånen. Därvid har utgått från tillgängliga siffror rörande hemskillnader och äktenskapsskillnader under de ovannämnda åren, samt beträffande antalet barn i de äktenskap, vilka under ifrågavarande år upplöst genom skillnad. Då antalet hemskillnader sedan ett antal år tillbaka icke oväsentligt överskjutit antalet skilsmässor, har det ansetts lämpligt att för vinnandet av nödig säkerhet lägga antalet hemskillnader till grund för beräkningarna, så länge detta är större, och dessförinnan skilsmässornas antal. För åren efter 1933 har räknats med det verkliga antalet hemskillnader till och med år 1935 och därefter med ett något större antal hemskillnader än de under det sistnämnda året inträffade, 3 165, eller med 3 300. Antalet barn under 16 år, per hemskillnad räknat, har efter år 1933 antagits vara i viss mån sjunkande, så att det till år 1938 skulle undergå en minskning av omkring

10 procent. Med hjälp av dessa antaganden har antalet barn under 16 år till hemskilda och frånskilda föräldrar vid mitten av år 1938 beräknats till omkring 23 400.

Härifrån skall emellertid fråndragas de barn, vilkas fader avlidit, och vilka enligt de sakkunnigas förslag skola falla under lagen om barnbidrag. Enligt en verkställd överslagsberäkning, grundad bland annat på tillgängliga uppgifter om mannens ålder vid skilsmässa, kan antalet dylika barn vid tidpunkten ifråga knappast väntas överstiga 600. Av lagen om bidragsförskott skulle alltså vid samma tidpunkt omfattas omkring 22 800 barn till hemskilda och frånskilda föräldrar.

Därav skulle på de olika orterna komma följande antal barn:

Stockholm.....	5 700
Göteborg etc.	4 100
Övriga städer	5 100
Landsbygden	7 900
	Inalles 22 800

Då i ett relativt sett stort antal fall bidrag icke utgick, skulle endast följande antal barn innefattas i ett förskotts-förfarande.

Stockholm	4 800
Göteborg etc.	3 700
Övriga städer	4 600
Landsbygden	6 300
	Inalles 19 400

Antalet bidragsförsummelser skulle, om man räknade med samma försummelsefrekvens som för utomäktenskapliga barn, på landsbygden utgöra omkring 47, i Stockholm 56, i Göteborg etc. 61, samt i övriga städer omkring 44 procent. Räknar man med, att den reducering av bidragsförskottet, som skall äga rum om moder har flera än ett barn, medför 10 procent lägre förskotteringskostnad per fall, erhållas följande kostnader:

	Antal försummelser	Kostnader kronor
Stockholm	2 700	420 000
Göteborg etc.	2 250	320 000
Övriga städer	2 000	310 000
Landsbygden.....	3 000	470 000
	Inalles	9 950 1 520 000

Statens offentliga utredningar 1936

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fängvärd.

Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. [4]
Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. [17]
Utredning ang. revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. [37]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande om socialstyrelsens organisation. [29]
Betänkande med förslag rörande förhandlingsordning för statstjänstemän. [41]

Kommunalförvaltning.

Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanelagen. [33]

Statens och kommunernas finansväsen.

Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. [18]
Promemoria ang. ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. [35]
Rationaliserings- och ersättningsfrågor i samband med ifrågasatt införande av statligt brännöljemonopol. [45]

Politi.

Betänkande med förslag ang. revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. [5]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. [6]
Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. [7]
Ur socialiserings »europiska» idékrets. [8]
Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. [9]
Betänkande ang. förlossningsvården och barmsörskväsenedet samt förebyggande mödra- och barnavård. [12]
Betänkande ang. familjebeskattningen. [13]
Betänkande ang. dels plannässigt sparande och dels statliga bosättningslån. [14]
Betänkande ang. moderskapspenning och mödrarhjälp. [15]
Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. [21]
Betänkande ang. åtgärder för avhjälpan av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde föranledas m. m. [23]
Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914—1935. [32]
Utredning med förslag rörande förskottering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl. [47]

Hälso- och sjukvård.

Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. [1]
Betänkande ang. sterilisering. [46]

Allmänt näringsväsen.

Ang. kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar. [27]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. [3]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen ang. avstyckning m. m. [26]

Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor. 1. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga även som andra därmed sammanhängande författningar. [38]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att bereda ökade möjligheter för den mindre bemedlade befolkningen på landsbygden att förena småbruk med hemindustri, hantverk, hemslöjd, pålsdjuruppfödning m. m. [39]
Betänkande med förslag till omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten. [40]
Betänkande med utredning och förslag rörande rikets ekonomiska kartläggning och därmed sammanhängande organisationsfrågor ang. rikets landkarteverk. [42]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skyddsskogar m. m. [19]
Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. [30]

Industri.

Handel och sjöfart.

Statligt kaffemonopol. [10]
Den svenska sjöfartsnäringen. Statistisk-ekonomisk undersökning. [22]
1935 års lotsverkssakkunniga. Betänkande 2. Förslag till lotsförordning. [43]

Kommunikationsväsen.

Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. [16]
Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [20]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande med förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. [25]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.
Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. [11]
Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. [28]
Betänkande med utredning och förslag ang. åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. [31]
Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [34]
Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, överarbetat av inom eklelesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. [36]
Betänkande med utredning och förslag ang. sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna och främre Orienten. [44]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. [2]
Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och bouppteckning m. m. [24]